

6. Synod.

dam, anathematis. Et in 6. Synodo generali sub Agathone Papa, act. 11. ubi definitur adorandam esse Trinitatem pro tribus subsistentijs. Et idem definitur actione 17. & in Synodica suggestione, quae refertur actione 4. recipitur verò ut Catholica ab ipso Concilio act. 17.

In utroq. Cōc. acceptio subsistentiae pro persona.

Conc. Later.

Præterea in utroque Concilio pluribus in locis definitur in Christo esse unam subsistentiam, hoc est, personam, scilicet in Concilio 5. anathematismo 5. & in 6. Synodo, actione 17. idem constituitur. Et ibidem recipitur epistola Agathonis Papæ, quæ legitur actione 4. ubi sapius pro persona usurpatur subsistentia. At verò in Concilio Later, quod Latinum est, sub Martino I. consultatione 4. can. 1. idem est usus nominis subsistentiae pro persona.

Cōc. Vuorm. ex S. Greg.

Et in Concilio Vuormaciensi can. 5. in tribus subsistentijs una substantia esse dicitur; quod acceptum fuerat à S. Gregor. licet apud eum in tribus personis una substantia esse dicatur. Et utraque lectio observatur de consecratione d. 4. cap. de Trina, in decreto Gregoriano.

C. de Trina.

Com ergo Concilia Græca, & Latina subsistentiam pro persona accipiant secundum fidem Catholicam confitendum est in Deitate esse tres subsistentias, scilicet personas tres. Et hoc ipsum clarius dicitur dū vocamus subsistentias relativas, sunt enim relative hypostasias, non absolutæ. In qua significatione nomen subsistentiæ, quod est abstractum, & deriuatur à verbo subsistere, ponitur pro concreto scilicet pro subsistente, ut est nomen substantivum quod significat hypostasim: nam subsistens, ut est participium; naturæ diuinæ convenit, ut supra notavimus. Est autem ea consuetudo loquendi, ut nomen abstractum, subsistentia; apud Græcos id est quod persona. S. Iustin. respons. 17. ad Orthodox. tres personas dixit consistentias tres, quas alij subsistentias.

Clarius subsistentia relativa pro persona.

S. Iustin.

Si verò accipiamus nomen subsistentiæ abstractum, ita ut significet proprietates relativas, nō dubium est quin tres sint subsistentiæ, hoc est proprietates; distinguuntur enim personæ suis proprietatibus. Sed quod is etiam usus loquendi in Concilijs inveniatur, potest persuaderi ex verbis sextæ Synodi act. 11. ubi dicitur, *Sanctissima Trinitas est numerabilis personalibus subsistentijs.* Nam si veritas, personis, inepta est lo-

Acceptio subsistentiæ pro proprietate relativa.

6. Synod. Proprietates dicitur personalis, persona minime.

quatio quod Trinitas numeretur personalibus personis: personalia enim sunt quæ pertinent ad personam, ipsa verò persona non est personalis. Et ita interpretatur Palud. in 1. d. 23. q. unica, & in 7. Synodo actione 3. & in epistola Synodali Theodori Patriarchæ Hierosolymitani, quam Synodus approbat, dicitur Trinitas divisa numerarijs subsistentijs, & personalibus alteritatibus: ubi idem significat alteritas personalis, hoc est, differentia personalis, & subsistentiæ numerica, scilicet proprietates, quæ personas numeramus. Et in edicto Iustini imperatoris de fidei confessione ad Ioannem Papam I. Sanctissima Trinitas dicitur distingui proprietatibus siue subsistentijs. Et hæc nominis significatio est modò apud Theologos usitatissima, ut subsistentia accipiatur non pro hypostasi, sed pro ipsa proprietate hypostasis. Quare & in hac significatione rectissime usitatur, & secundum fidem confitendum est, esse tres subsistentias, hoc est, proprietates tres. S. etiam Iustin. lib. de recta confessione, ait nomina ingeni, geniti, & procedentis valere ad discernendas personas divinas, & indicandas singulorum subsistentias. Vbi subsistentias personarum non pro personis sed pro illarum proprietatibus videtur accipere. Et S. Ioan. Damasc. lib. 1. fidei Orthodoxæ, cap. 9. hoc idem confirmat, dum ait, Filium suam habere subsistentiam præter eam, quæ Patris est: significans aliam esse subsistentiam Filij, aliam Patris. Quod nō potest explicari ut subsistentiam accipiat pro persona: ait quippe Filium habere suam subsistentiam; Filius enim non habet personam, sed est persona. Similiter videtur accipiendum quod dicit Marius Victor. lib. 3. contra Arium, *Substantiâ unum, subsistentiâ tria sunt.* Non enim intelligit nomine subsistentiæ personas: dixisset enim, subsistentijs tria sunt, id est, personis; non verò personam diceret tria. Bene tamen proprietate personali tria, sicut & relatione tria. Et in hoc sensu Theologi sententiam istam confirmant cum Thoma Caiet. 3. p. q. 2. art. 2. & q. 3. ar. 3. & q. 3. ar. 4. & Ioan. Scot. in quodlib. q. 4. ar. 2. & q. 3. ar. 3. ad 3. & in 1. d. 28. q. 3.

quatio quod Trinitas numeretur personalibus personis: personalia enim sunt quæ pertinent ad personam, ipsa verò persona non est personalis. Et ita interpretatur Palud. in 1. d. 23. q. unica, & in 7. Synodo actione 3. & in epistola Synodali Theodori Patriarchæ Hierosolymitani, quam Synodus approbat, dicitur Trinitas divisa numerarijs subsistentijs, & personalibus alteritatibus: ubi idem significat alteritas personalis, hoc est, differentia personalis, & subsistentiæ numerica, scilicet proprietates, quæ personas numeramus. Et in edicto Iustini imperatoris de fidei confessione ad Ioannem Papam I. Sanctissima Trinitas dicitur distingui proprietatibus siue subsistentijs. Et hæc nominis significatio est modò apud Theologos usitatissima, ut subsistentia accipiatur non pro hypostasi, sed pro ipsa proprietate hypostasis. Quare & in hac significatione rectissime usitatur, & secundum fidem confitendum est, esse tres subsistentias, hoc est, proprietates tres. S. etiam Iustin. lib. de recta confessione, ait nomina ingeni, geniti, & procedentis valere ad discernendas personas divinas, & indicandas singulorum subsistentias. Vbi subsistentias personarum non pro personis sed pro illarum proprietatibus videtur accipere. Et S. Ioan. Damasc. lib. 1. fidei Orthodoxæ, cap. 9. hoc idem confirmat, dum ait, Filium suam habere subsistentiam præter eam, quæ Patris est: significans aliam esse subsistentiam Filij, aliam Patris. Quod nō potest explicari ut subsistentiam accipiat pro persona: ait quippe Filium habere suam subsistentiam; Filius enim non habet personam, sed est persona. Similiter videtur accipiendum quod dicit Marius Victor. lib. 3. contra Arium, *Substantiâ unum, subsistentiâ tria sunt.* Non enim intelligit nomine subsistentiæ personas: dixisset enim, subsistentijs tria sunt, id est, personis; non verò personam diceret tria. Bene tamen proprietate personali tria, sicut & relatione tria. Et in hoc sensu Theologi sententiam istam confirmant cum Thoma Caiet. 3. p. q. 2. art. 2. & q. 3. ar. 3. & q. 3. ar. 4. & Ioan. Scot. in quodlib. q. 4. ar. 2. & q. 3. ar. 3. ad 3. & in 1. d. 28. q. 3.

At verò quoad alias nominis interpretationes, ut subsistentia modum quædam rei significet, vel causam subsistentiæ, vel causa subsistentiæ.

Palud. ad 1. p. q. 2. ar. 4. dub. 2. cōcl. 2. 7. Synod. S. Iustin. S. Damasc. Mar. Vict. Caiet. Scot. 13. Aliæ acceptiones subsistentiæ pro modo rei, vel causa subsistentiæ.

De his nihil definitum.

Theologorum 1. sent. vt n. 1.

2. sent. ponit solam subsistentiam relatiuam.

Alensis.

S. Bonau. 3. sent vt in concl. n. 7.

S. Thom.

Idem 1. p. explicatur.

Subsistentia vsurpatur pro hypostasi: at recte dicitur natura diuina subsistere.

1. Arg.

S. August. 1. locus.

2. locus.

S. Anselm. S. Thom. 1. locus.

2. locus.

3. locus.

2. Ratio.

3. 2. Arg.

4. 3. Arg.

Confirm.

disputationes sunt subtiliores, de quibus nihil definitum est non solum à Cōcilijs, sed ne à Patribus quidem. Apud Theologos verò, vt diximus, tres sunt sententia. Quidam ponunt solam subsistentiam absolutam, vt Henric. Durad. Paludan. & alij. Quidam solum relatiuam, quia putant solas personas subsistere; in qua opinione sunt Alex. Alens. S. Bonauent. & alij. Reliqua pars cum S. Thom. consentit & naturam, & personas subsistere, ita vt in natura sit absoluta subsistentia, hoc est, modus subsistendi absolutus; & in personis relatiua subsistentia, hoc est, modus subsistendi relatiuus. At verò S. Thom. 1. p. subsistentiam non vsurpat pro modo subsistendi, sed pro hypostasi: & ideo non ponit absolutam subsistentiam; quam nos quoque formam loquendi obseruamus. Sed recte dicitur natura diuina subsistere; quod est proprium per se existentis, & operantis.

CAPVT XLII.

Argumenta refelluntur.

IN oppositum arguitur auctoritate S. August. 7. de Trinit. cap. 4. Si Deus (inquit) relatiue subsistit, sicut relatiue gignit, substantia non erit substantia: & cap. 3. Quicquid (ait) subsistit, ad se subsistit. Idem docet S. Anselm. Monolog. cap. 43. & S. Thom. de potentia, q. 8. ar. 3. ad 7. docet relationes quatenus relationes non facere subsistentes. Et 1. p. q. 40. ar. 2. ad 2. personas non distingui in esse in quo subsistunt; ergo vna est illis subsistentia communis. Et in 1. d. 26. q. 1. art. 1. ad 4. ait subsistentiam de Deo dici singulariter; ergo vna est subsistentia, & non plures.

Deinde probatur hoc idem pluribus argumentis: Primum, quia relatio, & natura est res simplicissima; ergo utrique sat est existentia essentialis, & subsistentia essentialis.

Secundò: Attributa diuina non minus subsistunt quam relationes; sed omnibus sufficit subsistentia naturae; ergo eadem satis est relationibus.

Tertiò: Relatio aduenit naturae subsistenti; ergo non affert aliam subsistentiam. Et confirmatur, quoniam personalitas Angeli non affert nouam subsistentiam.

A Quartò: Subsistere est perfectio simpliciter; ergo si sunt tres subsistentiae, sunt tres perfectiones simpliciter, aut saltem secundum quid, quod improbatum est lib. 3.

Arguitur quintò: Ipsum subsistere est aeternum, & infinitum per se formaliter; ergo si sunt tres subsistentiae relatiuae, sunt tres aeternitates, & tres infinitates, quod non videtur dicendum.

Sextò: Relatio, vt relatio est, est ad aliud; sed vt ad aliud est, non subsistit: subsistere enim ad se est; ergo non sunt relatiuae subsistentiae.

B Septimò: Subsistentia absoluta repugnat relatiue; sed in Deo est absoluta subsistentia; ergo non est vlla relatiua. Probat maius assumptum, nam subsistentia est primus, & intrinsecus naturae terminus; quod autem terminatum est, non potest iterum terminari: sed natura diuina prius terminatur subsistentia absoluta; ergo non aduenit illi alius terminus relatiuus. Et confirmatur, quoniam sequitur posse concedi quatuor subsistentias, scilicet vnam absolutam, & tres relatiuas; sicut concedimus relationes quatuor, etsi non sint res quatuor.

C Octauò: Id quod infinitum est, continet in suo conceptu totam rationem significatam per nomen, vt sapientia infinita totam rationem sapientiae; sed subsistentia absoluta est per se infinita; ergo continet omnem rationem subsistentiae; ergo non potest illi addi subsistentia relatiua.

D Nonò: Quoniam id quod in Deo dicitur absolute, non videtur dici proprie relatiue; neque id quod dicitur relatiue, potest esse absolute; quoniam absoluta sunt communia, relatiua sunt propria; alias confunderentur inter se propria cum communibus; sed subsistentia est absoluta, & communis; ergo non est relatiua.

Vltimò: Spiratio actiua etiam subsistit, cum non sit accidens; ergo si relatio subsistit propria subsistentia, spirator est subsistens, quod lib. 3. refutauimus.

Aduertenda.

Primum aduertendum est, quod subsistere duobus modis potest accipi, scilicet vt significet modum entis per se, & vt significet modum entis per se, & vt significet modum entis per se, & vt significet modum entis per se.

5. 4. Arg.

6. 5. Arg.

7. 6. Arg.

8. 7. Arg.

Confirm.

9. 8. Arg.

10. 9. Arg.

11. 10. Arg.

12. Aduert.

Subsistere accipitur pro modo entis.

2. pro ipso ente cum eo modo perfecto.

In 1. acceptio- ne nō est ens.

In 2. est ens perfectum, scilicet subsistens substantia.

Vide cap. 21. p. 1. & 2. & c. 39. p. 1. n. 2.

Suppositum est perfectio simpliciter, sed nō perfectio addita naturæ, ex lib. 3. c. 31. p. 3. n. 14.

Modus subsistendi solū est modus entis perfecti.

Non est perfectio simpliciter, saltem addita.

13. Subsistentia significat 1. modum rei.

Significat 2. substantiā subsistentem.

Suppositum diuinum non addit ad naturam modū realem dūtaxat, sed relationem cum eo modo.

Vna substantia absoluta subsistens nō obstat quominus sint tres substantiæ relatiuæ subsistentes, scilicet tres hypostases.

Existētia est actus rei.

Et nihil addit enti; vel vt significet ipsum ens cum eo modo perfecto, quo pacto subsistere idem est, quod substantia consistens per se. Et hoc secundo modo est nomen cōmune tam supposito quā naturæ subsistenti, sicut substantia nonnunquam pro supposito accipitur. Priori quidem significatione subsistere non est aliquod ens, sed modus entis intrinsecus. Posteriori, est ens perfectum, scilicet subsistens substantia. Quæ omnia liquent ex ijs, quæ de subsistentia disputauimus. Cū ergo natura diuina sit subsistens substantia, & suppositum similiter; vtrumque dicitur perfectio simpliciter: sed suppositum non est perfectio addita, quia nihil addit, nisi relationem, quæ quidem est formaliter perfecta, sed non est perfectio addita, vt lib. 3. declaratum est: modus verò subsistendi non rectè dicitur perfectio simpliciter, sed dicitur modus entis perfecti; nam perfectio simpliciter est ens quodpiam definibile. Si tamen contendas esse perfectionem simpliciter, adhuc dicendum est relatiuam subsistentiam esse quidem perfectionem, sed non additam essentiæ.

Ex iisdem colligimus discrimē inter subsistentiam, & existētiā. Nam si subsistentia significet illum modum entis, non est res quæpiam, sed modus rei intrinsecus. Quamobrem sicut relatio est quædam res, & natura res quædam, ita vtraque habet suos modos subsistendi. Si verò subsistentia significet subsistentem substantiam, suppositum diuinum non addit ad naturam modum realem dūtaxat, vt dicamus modum ipsum absolutum naturæ sufficere supposito; sed addit naturæ relationē. Et ideo relatio addita suam habet subsistentiam, quæ ab ipsa relatione nullo modo distinguitur. Itaque sicut vna substantia absoluta scilicet essentiā, non impedit quin sint tres substantiæ relatiuæ, scilicet tres hypostases; ita neque vna substantia absoluta subsistens obstat quominus sint tres substantiæ relatiuæ subsistentes, scilicet tres hypostases. Nam hoc quod est subsistere nihil omnino addit, sed est modus rei ipsius, vt sæpius inculcatum est. At verò existētia est actus rei, quare ex hoc quod ponimus tres hypostases, non ponimus tres existētiās quasi cōrentas in conceptu formali hyposta-

A sis; cum hypostasis, & existētia sint res distinctæ suis definitionibus, vt antea docuimus.

Posthæc aduertendum est, quòd relatio diuina potest considerari dupliciter, etiam quatenus est ab essentiā distincta; scilicet vt forma hypostatica est conceptu absoluto, & vt relatio est conceptu relatiuo (postea verò hæc expendentur agentibus de cōstitutione personæ) & vtroque conceptu relatio distinguitur à natura: sicut ergo relatio vt forma hypostatica, est forma subsistētis, ita ipsum relatum quod est persona, quatenus à natura distinguitur, est subsistens; relatiuè, inquam, subsistens, quia re ipsa est relatum, sed conceptu absoluto subsistentis, vt hypostasis, & persona.

B Adhuc aduertendum est, quòd relationes quæ sunt formæ hypostaticæ, quæ constituunt hypostases, dicuntur subsistentiæ, quia constituunt subsistentia, scilicet paternitas, filiatio, & spiratio passiva. Spiratio autem actiua, sicut non constituit hypostasim, & subsistens; ita neque dicitur subsistentia, neque subsistens, si subsistens sit nomen substantiuū significans hypostasim. Ipsa tamen spiratio actiua subsistit, & est subsistens adiectiuè, & identicè, quia omnis res diuina subsistit, & ipsa relatio est relatum, & est Deus. Sed hæc non probant, quòd ista relatio sit indiuiduum naturæ, aut illud constituat; quia dūtaxat est res adueniens hypostasibus subsistentibus. Itaque sicut sapientia diuina subsistit quidem, sed non est distinctum subsistēs à natura; ita spiratio actiua Patris, & Filij, subsistit quidem quia est res subsistēs identicè, est enim Pater, & est Filius: nō tamen est distinctum subsistens, & constitutum ex proprietate, & natura, vt lib. 2. explicatum est.

C Vltimò aduertendum est, quòd quidam vrgent illo argumento, quòd natura terminata subsistentia essentiali, non possit terminari adhuc relatiuā. Et respondent hoc quidem rectè colligi in rebus creatis, quòd natura terminata suā subsistentiā non possit ampliùs terminari. Sed in diuina natura idcirco non valere argumentum, quia ipsa terminatio relatiuæ subsistentiæ, est intima naturæ. Hæc responsio in multis peccat. Primum est, quia discrimen illud inter res creatas, & diuinas esto sit verissimū, non

14. 2. Aduert. vt lib. 3. c. 30. n. 13.

Relatio vt forma hypost. Relatio vt sic

Vtroq; cōceptu distinguitur à natura.

Persona pro ut distinguitur, est subsistens relatiuè, sed conceptu absoluto.

15. 3. Aduert.

Relationes quæ sunt formæ hypostaticæ dicuntur subsistentiæ.

Spiratio actiua non ita, nec est subsistens substantiuè: at subsistit, & est subsistens adiectiuè, & identicè.

Non tamē est indiuiduū naturæ, nec illud constituit.

Exemplum sapientiæ diuinæ.

Non est distinctū subsistens, vt lib. 2. c. 38. à n. 11.

16. 4. Aduert. Arg. quoddā.

1. Respons. quorundam.

Refellit 1. vt insufficiēs.

non

non enodat difficultatem: nam res diuina, etsi propter simplicitatem non distinguantur re ipsa; tamen cogitatione ita separantur proprijs definitionibus, ut quaedam conueniant, quaedam non conueniant singulis, ac si re ipsa essent separata: proprietates autem personales magis explicatè distinguitur à natura diuina, quam sua personalitas à natura creata; illa enim differunt definitione, & quasi specie, verbi gratia, Paternitas, & Deitas; personalitas verò creata vix explicatur quomodo differat à natura. Vtraque autem est extra conceptum naturæ: nullum ergo explicatur discrimen, ut altera natura terminata, terminari amplius non possit, altera verò possit. Præterea quicquid de istis sit, affertur non causa, ut causa, quoniam natura terminata per existentiam essentialem, non poterit eademmet terminari adhuc per aliam extraneam; aliàs existenti adueniret existentia per accidens: multo ergo minus poterit terminari per aliam existentiam intimam. Quid enim posterior existentia præstat quantumvis sit intima, si factum facit, dum terminatum terminat? Et idem est argumentum de subsistentia. At verò absque necessitate implicatur argumento; terminus enim naturæ dicitur, aut proprietates suppositi, aut existentia; vtrumque enim est complementum, & terminus naturæ, & actionis: subsistentia autem quæ dicitur terminus naturæ est proprietates suppositi, quia sistit naturam reddendo incommunicabilem. Laboratur ergo nomine æquiuoco, nam subsistentia absoluta naturæ diuinæ, non est proprietates eius, ut antea notauimus, sed est modus entis. Quare non conficitur argumentum, ut natura terminata iterum terminetur, quia natura subsistens non est natura vltimò terminata, sed est natura constans, & per se stans. Denique ut dicamus subsistentiam absolutam, ut est modus intrinsecus esse terminum intrinsecum (quem modum loquendi non probamus) facillimum est argumentum soluere; sunt quippe termini medijs, qui non repugnant vltioribus. Natura enim creata terminata supposito, adhuc expectat terminum existentia; & natura diuina terminata existentia, adhuc expectat terminum suppositi. Eodem ergo modo natura diuina (si ita libet loqui) terminata subsistentia abso-

A lutâ, adhuc expectat terminationem subsistentia; relatiuæ. Nam subsistere quod inuenitur in natura, est non pendere à supposito: subsistere verò suppositi est vltimò sistere, & esse incommunicabile. Quare hic terminus est vltior; ille prior, & medius, non vltimus.

B Possit quoque dicere quis, quod natura infinita terminata, adhuc est infinita, & ita potest adhuc ultra terminari: qua ratione dicimus quod natura infinita, quæ in vno supposito est, adhuc potest esse in alio. Sed hoc responsum non est ad rem, nam natura etiam infinita, non potest capere res duas eiusdem rationis; & ideo non possunt esse duo filij in Deitate: quare terminata non poterit adhuc terminari, nisi termini sint diuersarum rationum: verbi gratia, si natura per se esset suppositum, ita terminata iam esset, quod non posset esse in suppositis. Dicendum ergo est subsistentiam absolutam non esse terminum naturæ, vel non esse terminum vltimum, ut declaratum est. Exemplum est in natura Angelica, quæ prius producit ordine naturæ, quàm suppositum, & in illa prioritate imperfectè quodam modo subsistit, quia est id quod est; & tamen terminatur per suppositum quod est perfectè subsistens. Quare falsum etiam est, quod id quod subsistit non potest assumi à persona diuina: nam forma separata subsistit, & potest assumi. Si tamen natura creata perfectè subsistat, suppositum iam est, & assumi non potest: quia perfectè subsistens, est per se existens: natura autem creata prius est in supposito, quàm existat. Quod de diuina nefas est iudicare.

D *Responsio.*

AD primum respondetur, quod S. August. aliquantulum pependit animo in ea re explicanda, quomodo nomina, quæ videntur habere significationem absolutam, ut subsistentia, persona, & alia, multiplicentur in Trinitate. Vtrūque tamen locum iuxta præscripta Theologica facillè explicabimus: nam primo quidem accipit subsistere pro eo quod est essentialiter substare; ideo enim veretur eo loco cōcedere subsistentiam in Deo, quia hoc videtur proprium substantia; creatæ, quæ subsistit, hoc est, accidentia sustentat. In eo ergo sensu Pater non

In diuinis proprietates personalis, etsi duntaxat per rationem, distinguitur tamen à natura magis explicatè, quàm in creatis.

Refellitur 2. ut afferens non causam ut causam.

Posterior existentia, similiter & subsistentia, quid præstat si factum facit, dum terminatum terminat?

Refellitur 3.

Laborat nomine æquiuoco subsistentia, de quo cap. 39. p. 1. n. 1.

Natura subsistens, id est, constans, & per se stans, non est natura vltimò terminata.

Refellitur 4. Subsistentia absoluta non rectè dicitur terminus. Esto foret, sunt termini medijs, qui non repugnant vltioribus.

1. exemplum subsistentia; in creatis.

2. exemplum existentia; in diuinis.

17.
2. Responsio.

Refutatur ut impertinens. Natura etiã infinita iam terminata non potest terminari nisi termino diuersæ rationis.

3. & vera resp. Subsistentia absoluta non est terminus naturæ, saltem vltimus.

Exemplum naturæ angelicæ subsistentis imperfectè ante suppositum, & ideo ut sic assumptibilis.

Perfectè subsistens est per se existens, quod non antecedit suppositum in creatis, nec est assumptibile.

18.
Ad 1. arg. Ad S. Aug. Animo pependit in hac re explicanda.

Ad 1. locum explicatio.

Pater non subsistit relativè, id est, non est relatiua essentia, aliàs essentia non erit essentia.

Si esset relatiua essentia, esset tres essentia Deitates tres.

Ad 2. locum ex 2. aduert.

Quicquid subsistit, ad se subsistit, saltem ex modo intelligendi.

Ad S. Thom. ad 1. locum ex 2. aduert.

Ad 2. locum.

Ad 3. locum In 1. sent. subsistentia pro substantia.

In 1. p. melius pro hypostasi, ut apud Græcos.

19. Ad rationem.

20. Ad 2. arg.

Omnia que continentur in conceptu relationis, subsistunt relatiua subsistentia, ut origines.

non subsistit relativè, quia non est relatiua essentia; aliàs substantia non erit substantia, hoc est essentia non erit essentia. Nam si substantiam, aut subsistentiam pro supposito usurpemus, nulla est consequentia: quòd si hæc relatiua sint, nulla sint: cum secundum fidem Catholicam confiteamur substantiam, & subsistentiam relatiua, hoc est, hypostasim; substantiam autem, hoc est, essentiam relatiuam, omninò Theologi negamus; aliàs esset tres essentia Deitates tres. Posteriori verò loco docet S. August. quodlibet subsistere ad se, saltem ex modo intelligendi: subsistere enim significat conceptu absoluto ipsam relatiuam subsistentiam. At verò S. Thom. rectè ait relationem ut relationem, scilicet conceptu relatiuo, non facere subsistens: benè tamen relatio ut forma hypostatica constituit subsistens, ut Doctor Sanctus docet. Scitè quoque admonet personas non distingui in esse, scilicet in existètia in qua subsistunt, quia existètia est vna. Argumentum verò confundit esse & subsistere, cum tamen sint distincta. Itaque personæ subsistunt in eodem esse, sicut subsistunt in natura eadem, diuersis tamen subsistentijs relatiuis. At verò in sententijs S. Thom. subsistentiam accipit pro substantia, siue essentia. Et idcirco ait quòd hoc nomen prius conuenit generibus eò quòd non designet aliquid distinctum, & non ita propriè usurpari à Græcis. Sed prima parte re melius inspecta, vsum Græcorum approbat, ut subsistentiam pro hypostasi accipiamus.

Ad primum argumentum respondetur concedendo quòd relatio, & natura est res simplicissima; distinguuntur tamen suis definitionibus, & vtraque res sic distincta exigit modum subsistendi distinctum; natura quidem absolutum; relatio verò relatiuum. Existètia autè distinguitur à natura, & à relatione suis definitionibus, & non est modus intrinsecus vtriusque: quare de illa alia questio est.

Ad secundum respondetur concedendo, quòd attributa diuina subsistunt, & quia omnia continentur in conceptu essentia, omnia subsistunt eadem subsistentia essentiali; sicut omnia que continentur in conceptu relationis subsistunt subsistentia relatiua: nam & ipsæ origines subsistunt relatiua subsistentia, ut S. Hi-

larius frequenter obseruat, commemorans subsistentem natiuitatem.

Ad tertium concedimus relationem diuinam aduenire naturæ subsistenti; sed quia ipsa subsistit nouo modo, scilicet relativè, & incommunicabiliter, modus iste non distinguitur à relatione: quare sicut relatio distinguitur à natura, ita subsistentia relationis distinguitur à subsistentia naturæ. Et hoc etiam commòstratur ex eo quòd relatio adueniens naturæ subsistenti non conuenit ipsi naturæ; sed affert subsistens, cui conuenit, scilicet personam. Quare constituto subsistente relatiuo, relatiuam subsistentiam meditari necesse est. Ad confirmationem respondetur, quòd proprietates hypostaticæ in angelis conuenit ipsi naturæ subsistenti; vnde omnis operatio in angelis tribuitur naturæ, utpotè subsistenti. In Deo autem sunt operationes personarum, quæ non tribuuntur naturæ, ut gignere & gigni; quare præter naturam subsistentem, sunt alia relatiua subsistentia per se operantia, quæ suas subsistentias sibi postulant. Respondetur secundò, quòd etiam in angelis ipsa natura subsistens addita proprietate habet nouum modum subsistendi incommunicabiliter, quod est proprium suppositi; & ille nouus modus est noua subsistentia, ut explicauimus. Nihil ergo mirum quòd in personis diuinis incommunicabiliter subsistentibus, ponamus subsistentias relatiuas.

Ad quartum respondetur, quòd subsistentia quouis modo accipiatur siue pro subsistentia subsistente, siue pro solo modo subsistendi; vel, ut dicatur perfectio simpliciter, vel modus entis perfecti; si relatiua sit, erit quidem perfectio, sed non addita naturæ, ut lib. 3. docuimus.

Ad quintum respondetur, quòd existètia est, quæ proximè mensuratur æternitate, & infinitate; quare relatiue subsistentia, quamuis æternæ sint, & infinitæ, quia hoc habent ab vna existètia diuina, ut lib. 3. admonuimus, non habent distinctas æternitates, aut infinitates, sicut neque distinctas existèntias.

Ad sextum concedo, quòd relatio ut relatio, hoc est, conceptu relatiuo, non subsistit, sed duntaxat intelligatur ad aliud; sed ipsam, ad aliud, prout distinguitur à natura diuina, subsistit conceptu absoluto; & hæc subsistentia non est absoluta, sed

relatiua,

S. Hilar.

21. Ad 3. arg.

Relatio adueniens naturæ subsistenti, non conuenit ipsi, sed affert subsistens cui conuenit, sc. personam.

Ad confirm. 1. Responsi.

In angelis proprietates hypostaticæ, & proinde omnis operatio tribuitur ipsi naturæ subsistenti. In Deo non ita.

2. Responsi. ex cap. 22. p. 2. n. 17. & p. 4. n. 8.

22. Ad 4. arg. ex 1. aduert. n. 1.

23. Ad 5. arg. Relatiua subsistentia ab vna existètia habent vnam æternitatem, & infinitatem, ut lib. 3. cap. 31. p. 1. nu. 6. 10. 17. & c.

24. Ad 6. arg. ex 2. aduert. Ipsum, ad aliud, subsistit conceptu absoluto

relatiua, quamuis absoluto conceptu intelligatur: solus enim conceptus subsistendi absolutus est; sicut conceptus personæ. Subsistentia autem personalis est ipsa relatio, siue modus relationis.

Ad septimum negatur, quod subsistentia absoluta sit terminus naturæ, quia non ea significatione accipimus subsistentiam, ut est terminus naturæ, siue proprietates, ut dictum est. Sed usurpamus subsistentiam pro modo intrinseco subsistendi; quem si appelles terminum, respondetur non esse terminum ultimum;

& ideo essentiam adhuc posse terminari per vteriores subsistentias relatiuas, quod satis declaratum est. Ad confirmationem respondetur non esse concedendas quatuor subsistentias, propter nouitatem sermonis, & æquiuocationem: Concilia enim decernunt esse subsistentias tres, hoc est, personas tres; vel ut volunt Theologi, proprietates personales tres. Quare qui ponit quatuor subsistentias, videtur constituere personas quatuor, vel proprietates personales quatuor. Sed explicatiori sermone possumus concedere in rebus diuinis modos subsistendi quatuor, iuxta ea quæ supra disputauimus. Secundò respondetur subsistentiam absolutam non opponi relatiuæ, & ideo non facere numerum; sicut est in Deo res vna, scilicet essentia, & res tres scilicet personæ: dicuntur verò relationes quatuor in sensu formali; quia relatio est ad aliud, ut lib. 5. dicemus. Cum ergo subsistentia absoluta non sit ad aliud, non facit numerum cum subsistentijs relatiuis; & omni cura cauendus est quaternarius in Trinitate Beatissima: solas relationes dicimus quatuor, ob rationem expositam libro tertio. Prior autem responsio argumenti explicatior est, & melior.

Ad octauum respondetur, quod illud argumentum probat id quod est infinitum non multiplicari, ita ut infinitas multiplicetur: quo pacto cum libro primo argueremus personam non posse multiplicari, quia vna infinita persona complectitur totam rationem personæ; responsum ibidem est, personam non ipsa personalitate infinitam esse, sed esse infinitam essentiam, siue per essentiam, & ideo posse multiplicari. Alias argumentum idem probaret etiam in Deitate non esse personas, quia essentia est

A ens infinitum quod cōtinet omnem rationem entis. Deinde respondetur, quod subsistentia absoluta non est res, sed modus rei, & ita est perfectissima subsistentia, & modus rei perfectissimus; non tamen est suo conceptu infinita, sed est modus rei infinitæ. Sicut ergo non repugnat quod præter essentiam infinitam, sint supposita: ita non repugnat quod præter modum subsistendi essentiæ, sit modus subsistendi suppositi.

Ad nonum respondetur id argumentum probare, quod res diuina quæ est absoluta non sit relatiua, & quæ relatiua est non sit absoluta; quia relatiua sunt propria, absoluta communia. Et probat quidem existentiam non esse relatiuam, siquidem absoluta est: sed modus rei neque est proprius, neque communis, quia non est quid additum, aut distinctum. Quare rei, quæ est absoluta, & communis, modus est absolutus, & communis; rei verò quæ est propria, & relatiua, modus est proprius, & relatiuus.

Ad vltimum iam diximus relationem spiratoris subsistere in sensu identico, quia est Pater, & Filius; non tamen afferre secum subsistens cum adueniat subsistentibus.

CAPVT XLIII.

In Deitate, vna est existentia absoluta, & non sunt tres relatiue.

C Aput diuidimus in partes duas, ut postulat ipsa inscriptio.

Pars prior: *In Deitate vna est existentia absoluta.*

Pars posterior: *In diuinis non sunt tres relatiue existentia.*

PARS PRIOR.

In Deitate vna est existentia absoluta.

V T nihil à Theologis videatur non fuisse tentatū, aut aliquid inexperum relictum, quod posset excitare admirationem; placuit nonnullis negare Deitati existentiam absolutam, & essentialem; eò quod sufficerent relatiuæ existentia, quas personis tribuebant. Quod est incredibile paradoxon, ne dicam impia de Deo existimatio. Quod enim in Deitate sit absoluta existentia, & essentialis,

Ad 7. Arg. ex 4. aduert. n. 16

Respons. 1.

Respons. 2.

Ad confirm.

1. resp. melior.

In diuinis non sunt concedenda 4. subsistentia, propter æquiuocationem.

Possunt concedi modi 4. subsistendi.

2. Respons.

Subsistentia absoluta cum non opponatur relatiuæ, non facit numerum.

Solas relationes dicuntur 4. Ratio ex lib. 3. cap. 34. p. 2. n. 2.

Ad 8. Arg.

1. Respons.

Infinitum non multiplicatur ita ut infinitas multiplicetur.

Simile de persona infinita, ex lib. 1. cap. 41. n. 20.

2. Respons.

Subsistentia absoluta non est suo conceptu res, aut infinita, sed est modus rei infinitæ.

27.

Ad 9. Arg.

Modus rei neque est proprius, neque communis, sed prout res habuerit.

28.

Ad 10. Arg. ex 3. aduert.

1. Sententia tit. opposita.

2. Sent. in tit. asserta.

1. probatio.
Existencia est inter primas perfectio simpliciter.

Nulla perfectio aduenit nature p. personas.

Ratio 1.

Ratio 2.

Existencia est maximè communicabilis.

2.

2. probatio.
Essentia diuina est ens, quod per se ipsa maximè existit.

3.

3. probatio.
Existere est ad se, quare relationes creatæ existunt existentia absolutà, vt lib. 3. c. 31. p. 1. n. 2. c. 32. n. 14, & lib. 4. c. 26. p. 1. n. 8.

Confirm.

4.

4. probatio.
Persona nihil addit. essentia, nisi proprietatem.

Existere non est proprium cuius personæ.

Confirm.
Essentia diuina est ipsum esse subsistens.

S. Thom.

Exod. 3.

5.

5. probatio
ex definitione Deitatis.

Existencia est quid optimū, & maximè actus.

tialis, euidentissimū est: existencia enim est summa perfectio rei cuiusque, & inter primas est perfectio ipsa simpliciter: nulla autē perfectio aduenit nature per personas; aliās nō esset natura infinita; si aliqua ei perfectio deesset, quæ non cōtineretur in conceptu nature: neq; vna persona alteri cōmunicaret totam perfectionem, siquidem nihil communicatur quod non sit essentialē. Quod si existencia esset duntaxat personalis, non communicaretur: at verò ipsa existencia est maximè communicabilis, cum sit vltimus terminus perfectionis, & perfectio vltima.

Idem probatur clarissimè; quoniam si essentia per se ipsam non existit, sed duntaxat existit existentia personali; essentia quatenus essentia est, non existit: hoc autem intelligi non potest, quia essentia diuina est primum ens, quod per se maximè existit.

Item arguitur, quoniam existere est ad se, etenim maximè id quod res habet, est esse; quare relationes creatæ existunt existentia absolutà, quoniam sunt res habentes aliquam esse, ergo essentia diuina habet esse absolutū, quo simpliciter existat. Et confirmatur, quoniam existere ad aliud, est existere relatum; ergo si essentia diuina solum ad aliud existit, ipsa est quid relatum, & non absolutum.

Idem probatur, quoniam essentia antecedit personam, & à persona solum habet vt sit incommunicabilis; persona enim nihil addit, nisi proprietatem: quicquid autem non est proprium, est essentialē. Sed existere non est esse proprium Patris, aut proprium Filij, sed est simpliciter existere; ergo est quid essentialē, & non à persona acceptum. Confirmatur, quoniam essentia diuina est ipsum esse subsistens, vt S. Thom. probat 1. p. & 1. contra gentes: ergo non solum esse est quid essentialē, sed ipsum esse maximè explicat Dei essentiam, & quidditatem: vnde illud ad Moysen. *Ego sum qui sum*; quod omnes Patres interpretantur esse nomen essentialē.

Adhuc idem ostenditur, quoniam diuina natura sub proprio conceptu formali est id quo melius excogitari non potest, & est ens infinitū, & purus actus; sed existencia rei est quid optimū, & esse subsistens est infinitum, & existencia est

A maximè actus: ergo omnibus his rationibus continetur existencia in ipso conceptu essentialē. Neque est minus absurdum ponere in Deo tres existentias relatiuas, & tollere absolutam; quam ponere tres sapientias relatiuas, & negare absolutam, & essentialē sapientiam. Confirmatur, quoniam æternitas, & immutabilitas conueniunt Deitati quatenus existit; sed est vna æternitas, & vna immutabilitas, vt in Symbolo definitur. *Vnus æternus, & vnus immutabilis*: ergo est vna existencia absoluta.

B Præterea, si natura diuina antequam sit in persona non existit; ergo non existit per se, sed per aliud nostro modo intelligendi, scilicet per personam: ergo habet causam existendi. Nam vt existentia mediā personā coniungatur cum essentia, necessaria est causa efficiens, vt constat in natura creata, quæ ita coniungitur cum essentia per actionem agentis. Quod si dicas non esse agens extraneum, quod efficiat istam coniunctionē, sed personam diuinam se ipsā existere. Contra arguitur, aut enim existit per ipsam essentiam, & ita essentia est existencia, vt volumus: vel existit formalitè per suam proprietatem; ergo proprietates illa est primum ens, quod enim est prima ratio existendi, est primū ens; erunt ergo tria prima entia, & tres Dii, scilicet tres proprietates; quæ sunt primæ existentia. Et iterum persona erit sibi causa existendi, quatenus coniungit proprietatem suam cum natura.

C Denique essentia diuina est prima causa rerum: vnumquodq; autem operatur quatenus existit; nam agens quatenus existit dat esse effectui; cum ergo Deitas sit prima causa per se, vt in physicis demonstratur, ipsa per se existit. Alias omnes demonstrationes, quas Arist. conficit ad probandum, quod essentia diuina siue Deus per se ipsum existit, nullæ sūt. Igitur euidentis est conclusio, scitaq; demonstratio à posteriori, scilicet ab effectu, diuinam essentiam per se ipsam existere. Et cōfirmatur, quia in ente primo simpliciter intelligitur existencia: quia id in quo primò existencia intelligitur, est ens primum; quare si personæ diuinæ prius existunt, quam Deitas, nostro modo intelligēdi ipsa sunt prima entia. Primum autem ens est Deitas. Implicat ergo intelligentiam mentis, vt primū ens

Eodē absurdo poneret quis tres sapientias relatiuas, & negaret essentialē, & absolutā.

Confirm.
Deitati quatenus existit, cōuenit vna æternitas, & immutabilitas.

6. probatio.
Alias Deitas non existeret per se, sed per aliud, scil. per personam.

Vt existencia cū essentia coniungatur mediā personā, necessaria est causa efficiens, vt c. 27. n. 11.

Respon.
Resutatur 1.
Esset proprietates primū ens, vt potè 1. ratio existendi, & essentia tria prima entia.

Resutatur 2.

7. probatio.
Deitas est per se, causa rerū vnde & per se existit.

Hæc est demonstratio à posteriori.

Confirm.
In ente primo, simpliciter, & primò intelligitur existencia.

Implicat vt
1. ens ante exi-
stentiã medite-
mur.

8.
1. Sent. error.

1. quia opponi-
tur euidentiã ra-
tioni.

2. quia oppo-
nitur auctorit.
Patrum.

Exod. 3.

9.
Doctores
1. sent. fauētēs,
beneuolē in-
terpretandi, si
licet.

10.
Inter hos
Alenfis.

Marsil.
Argent.
Gandau.

Genebrardi
assertum peius
quã 1. sent. sed
ad eam conse-
quens, sc. Dei-
tatem in per-
sonis sustineri,
ponique in a-
ctu.

ante existentiam meditemur, ita vt non
claudatur existentia in conceptu primi
entis, quod est Deitas beatissima.

Quamobrem non dubito sententiam
istam esse errorem in rebus fidei non
ferendum, cum physicæ demonstratio-
nes ostendant vnum esse Deum per se
ipsum existentem; vt etiam argumenta
alia à suppositis diuinis petita peræquè
dilucidè declarant, diuinam essentiam
non existere per personas. Et præcipuè
firmatur hæc veritas sententijs Patrum
quibus affirmant existentiam siue esse
naturæ diuinæ maximè conuenire: imò
hanc ipsam esse diuinam quidditatem,
vt sit; iuxta illud, *Ego sum qui sum*: quod

lib. 5. tractabimus.
Et idcirco, si quid occurrerit in Do-
ctoribus scholasticis, quo videantur sig-
nificare essentialē existentiam non esse
Deitati, nisi per diuinās personas, be-
neuolē interpretandum est.

Alexand. Alenf. 3. parte, q. 2. memb.
3. ait non posse intelligi Deitatem actu
existentem, nisi in personis. Quibus
verbis videtur innuere à personis exi-
stentiam Deitatem accipere. Sed non
est existimandus vir tantæ sapientiæ in
re adeò clara lapsus fuisse: tametsi non-
nulli eum quoque consequantur, scilicet
Marsilius in 1. quest. 30. ar. 2. ad finem,
Thom. Argent. d. 26. q. 1. art. 4. Henric.
Gandau. quod lib. 5. q. 8. & vltima, Gil-
bert. Genebr. lib. 2. de Trinitat. pag. 58.
& 86. ait naturam diuinam in personis
sustineri, ponique in actu; quasi verò per
se ipsam sit in potentia. Quod erratum
peius est, sed consequens ad primum.
Si enim natura diuina ex se ipsa non
existit, necesse est vt hoc habeat ab alio,
& perficiatur per aliud, sitque in poten-
tia ens. Nam ens in actu dicitur, quod
actu existit. Sed hæc & similia benignè
exponantur, si licet.

PARS POSTERIOR.

*In diuinis non sunt tres relatiuæ
existentiæ.*

1.
1. Sent. ponit
in diuinis per-
sonis tres exi-
stentiã rela-
tionum abso-
lutas, & pro-
prias.

Argum.

Eorum, qui ponunt relatiuas existen-
tias in diuinis personis, quidam po-
nunt eas absolutas, sicut in relationi-
bus creatis; & concedendum esse in tri-
bus personis res tres absolutas: neque
hoc absurdi aliquid esse, quia licet sint

A res absolutæ, consequuntur tamen re-
lationes, & hypostases; & ideò sunt res
propriæ, non communes.

Hæc tamen opinio temeraria est, &
in rebus fidei periculosa: temeraria qui-
dè, quia non solum noua, sed contra
communem sententiam Theologorum
in re grauissima; cum omnes consen-
tiant absoluta esse communia, & relati-
ua esse duntaxat propria: periculosam
verò censemus, quia parum dissidet ab
illa, quòd hypostases constituantur ab-
solutis proprietatibus, quæ erronea est,
ne dicam hæretica, vt suo loco explica-
bimus. Et refutatur isthæc sententia
certissimo fidei Catholice pronunciatò,
quòd in diuinis omnia sunt vnum, nisi
obuiet relationis oppositio: sed tres
existentiæ absolute non opponuntur re-
latiue; ergo non sunt numerandæ inter
res diuinās. Quòd si respondeas ad hoc
vt distinguantur reali distinctione, satis
esse vt consequantur relationes oppo-
sitas. Hoc identidem falsitatis convin-
citur, nam relatio spiratoris conse-
quitur duas hypostases Patris, & Filij op-
positas; & tamen est vna relatio, & non
duæ; quia in ea relatione Pater, & Filius
non opponuntur relatiue: ergo cum ipsa
relatio, quæ pertinet ad propria perso-
narum, nõ multiplicetur sine oppositio-
ne; multò minùs multiplicabitur existē-
tia absoluta, in qua nulla est relatiua op-
positio. Adhuc idem probatur, quoniã
illæ existentia non habet quo distingua-
tur, nam in conceptu existentia conue-
niunt, & nullã aliã differentiã differunt;
ergo non sunt plures existentia. Proba-
tur minor propositio, quoniam si respõ-
deas distingui relationibus ipsis, quarũ
sunt existētiæ: hoc etiam refellitur, nam
relationes distinguunt ipsa relata, sed nõ
distinguunt absoluta ita vt multiplicet;
sed absoluta faciunt propria duntaxat,

C seruata sua vnitatē: aliàs alia essētia es-
set in Patre, & alia in Filio, relationibus
scilicet distincta; paternitas ergo, & fi-
liatio faciunt duntaxat, vt eadem essen-
tia per paternitatem sit propria Patris,
& per filiationem sit propria Filij; ergo
similiter illæ existentia, si absolute sunt,
non multiplicantur relationibus, licet fiat
propriæ relatorũ: ergo nullo modo mul-
tiplicantur. Adhuc idem probatur, quo-
niam esse absolutũ, & subsistens, est se ip-
so infinitũ, & est Deitas; ergo cũ omnis

D res
res

2.
Censetur te-
meraria, qui
contra comu-
nem sent.

Item pericu-
losa, quia parũ
dissidēs ab illa
quòd hyposta-
ses constitua-
tur absolutis p-
rietatibus, q
est erronea, ne
dicam hæreti-
ca.

Refutatio 1.
ex pronuncia-
to fidei, de quo
lib. 1. c. 30. p. 2.
n. 32. ca. 43. p. 1.
n. 12. lib. 3. c. 25
n. 7. & cap. 26.
n. 7.

Respons.
Cõuincitur fal-
sitas à for-
tiori.

Relatio Spi-
ratoris vna du-
as hypostases
oppositas con-
sequitur.

Refutatio 2.
Existentiã il-
læ nõ haberet
quòd distingue-
rentur.

Probatur
responsionem
refutando.
Relationes nõ
distinguunt ab-
soluta, ita vt
multiplicet.

Faciunt illa
propria dunta-
xat, vt c. 18. p. 1.
n. 8. & p. 3. nu.
21. c. 9. p. 1. n. 3.

Refutatio 3.

Existencia ab-
soluta relatio-
nis cum esset
diuina, esset sub-
sistens, & infi-
nita se ipsa.

Confirm.
Existencia ab-
soluta non est
magis istius,
quam illius,
quia non habet
in Deo poten-
tiam passiuam
a qua determi-
netur.

Refutatur 4.
Existencia ab-
soluta est sum-
ma perfectio,
& attributum
diuinae naturae

3.
2. Sent. tit. op-
posita.
Scot.

Falso tribuitur
Richardo.

Asseritur a
Medina
simul concedere
te existentiam
ab essentia di-
stinctam.

Aduersatur
S. Thome.

Item rationi,
maxime apud
concedentes v-
nam tantum
existentiam re-
rum pluri in
vno supposito
vtpote distin-
ctam.

Item rationi,
maxime apud
concedentes v-
nam tantum
existentiam re-
rum pluri in
vno supposito
vtpote distin-
ctam.

res diuina subsistat, si relatio habet exi-
stentiam absolutam, illa existentia erit
infinite, & erit ipsum esse subsistens, quod
est quidditas Deitatis; existentia igitur
tres absolutae non magis fingi possunt,
quam Deitates tres. Confirmatur, quia
existentia creatae sunt determinatae per
essentiam, quasi forma per subiectum:
est enim essentia creata potentia passi-
ua ad existentiam, vt supra docuimus,
qua potentia passioa determinatur exi-
stentia tanquam a subiecto; sed in Deo
non est vlla potentia passioa; ergo exi-
stentia absoluta relationis istius, vel il-
lius, nihil habet quo determinetur; ergo
non magis est istius, quam illius; ergo
non sunt tres existentiae absolutae alte-
ra Patris, altera Filij, altera Spiritus Sa-
cti. Denique existentia est summa qua-
dam perfectio, imò secundum S. Diony-
sium est maior perfectio, quam vita, &
sapientia; & est attributum diuinae na-
turae: ergo non licet in personis multi-
plicare existentias absolutas, sicut non
licet numerare tres vitas, aut tres sapi-
entias, aut alia attributa absoluta; igitur
non vacat periculo ponere in Trinitate
tres absolutas existentias.

Secunda opinio est, quae diuinis sup-
positis attribuit proprias distinctasque
existentias, non tamen absolutas, sed
relatiuas. Quae est opinio Scoti in dist.
11. q. 2. & quodlib. 4. art. 5. & Richardo
de Sancto Victore falso tribuitur, vt di-
cemus. Et quidem inter Thomistas,
qui existentiam ab essentia ex natura
rei, siue realiter distinctam esse confi-
tentur Bartholom. de Medina 3. parte,
quaest. 17. art. 2. & alij recentiores opi-
nantur esse in tribus personis tres re-
latiuas existentias. Quae sententia non
solum contraria est asseritis Sancti Tho-
mae, vt in confirmatione ostendemus,
sed rationi dissentanea: nam & eos qui
non distinguunt existentiam a rebus,
nisi sola ratione, vel haec in parte falli
commonstrauimus, quod velint esse exi-
stentias plures in diuinis personis. Qui
verò norunt in schola S. Thomae rebus
pluribus vnam existentiam accommo-
dare, vtpote distinctam, & vni suppo-
sito non nisi vnam existentiam ascribe-
re; nulla ratione ducuntur, vt in suppo-
sito diuino singulatim duas existentias
ponant, alteram relatiuam, & alteram
absolutam; & vt credant non posse exi-

A stere supposita tria per vnam, & comu-
nem existentiam.

Tertia igitur opinio tres existentias
relatiuas praedicat eò quod existentiam
etiam in rebus creatis sola ratione dis-
cernunt ab essentia, siue a re quapiam
existente: & ita aiunt existentiam esse
quoddam transcendens, aut quasi trans-
cendens quod possit multiplicari in di-
uinis suppositis. Quidam verò opinio-
nem istam quam amplectuntur, sic ex-
plicant; docent essentiam diuinam non
existere existentijs illis relatiuis. Et ra-
tio ad hoc quidem succedit; quoniam
essentia non est id quod refertur, quare
necesse non est, quod existat existentia,
quae est propria relati: quo sanè modo,
& nos dicimus, naturam non subsistere
modo relatiuo subsistendi, quia ipsa
non est id quod refertur. Deinde affir-
mant personas simpliciter existere exi-
stentia absolutam, & solum secundum
quid existere existentia relatiuam: nam
Pater est sapiens existentia absoluta,
& essentiali; id enim significat esse sa-
pientem: est verò relatum, & incom-
municabile, & generat existentia rela-
tiuam; nam esse Patrem significat relati-
uam existentiam, si qua illa est. Et haec
quidem consentanea sunt isti opinio-
ni.

Fundamentum istius opinionis, quod
existentia in rebus creatis sola ratione
distinguitur ab essentia, & sit quasi me-
taphysicus actus, aut modus intrinsecus,
iam a nobis labefactatum est. Praeterea
hic dicendi modus coaptatur ijs rebus,
quae in sui ratione formali non includunt
existentiam; quia praecisi existentia sunt
nihil: quod si cogitentur vt res verae, sci-
licet extra causas, & intellectum, hoc ip-
so cogitantur existentes. At verò Deitas
non habet diuersos status, vt sit, aut fue-
rit in aliqua causa, aut in solo intellectu,
vt addatur illi existentia quasi actus me-
taphysicus, aut intrinsecus modus. Qua-
re non potest explicari qua ratione ve-
ra Deitatis essentia praescindatur cogi-
tatione ab ipsa existentia, quam isti Do-
ctores sic explicant. Est autem scitum, &
constat apud homines, conceptibus dis-
tinctis intelligi Deitatem, & existen-
tiam: ergo existentia in Deo intelligitur
non vt metaphysicus actus, aut modus
intrinsecus additus essentiae; sed vt per-
fectio addita, sicut & cetera attributa.

4.
3. Sent. tit. op-
posita, sed a-
lio fundameto
quod scil. exi-
stentiam a re-
bus non distin-
ctam cogitet,
sed quasi tran-
scendentem.

Huius sent.
1. assertum,
Quod essentia
diuina non ex-
istit existentijs
relatiuis.

Ratio
Essentia non est
id quod refertur.

Ob eandem
rationem non sub-
sistit relatiue.

2. Assertum:
quod personae
existunt simpli-
citer existentia
absoluta: & se-
cundum quid
existentia re-
latiua.

Declaratur.

5.
Huius sent.
confutatio 1. ex
c. 23. p. 4. n. 11.
vbi fund. labef-
factatum est.

Confutatio 2.
Deitas non ha-
bet diuersos
status de qui-
bus cap. cit. vt ad-
datur illi exis-
tentia.

Non potest
explicari praecisio
essentiae ab
existentia, quae
cogitatur aduer-
sarij.

Existencia in-
telligitur distin-
cto conceptu,
non vt actus,
vel modus ad-
ditus essentiae,
sed vt perfectio
addita, sicut a-
lia attributa.

Sic attribuitur
diuinis suppo-
sitis.

6.
2. asserti quo-
ad 1. partem,
confutatio.

Disidet a
reliqua lent.

Consequenter
danda esset sup-
posito diuino
per ratione co-
posito, existen-
tia, quæ nec ef-
set absoluta,
nec relatiua,
sed composita.

7.
Quoad 2. par-
confutatio 1.

Quod existit
secundum, quid,
existit secundum
accidens.

Exemplum.
Si Deus Pater
non eadem pa-
ternitate exis-
tit Deus, secun-
dum quid exis-
tit Pater.

Quod dat no-
uum esse super-
substantiale, est
accidens, ex
S. Thom.

Responsi-
Exemplum
spirationis.

Refellitur.

Et hoc idem dicendum est de diuinis sup-
positis: verum enim suppositum diuinum
non est aut fuit aliquando in aliqua cau-
sa, aut in solo intellectu, vt addatur illi
existentia quasi actus metaphysicus, &
modus intrinsecus; sed addatur supposito
diuino existentia, vt quædam perfe-
ctio nostro modo intelligendi: ergo vna
existentia essentialis attribuenda est di-
uinis suppositis, sicut vna sapientia, &
vna bonitas.

Deinde illud quod affirmant suppo-
sita diuina existere simpliciter existen-
tia absoluta, & essentiali, quæ est existē-
tia naturæ, non concordat cum illorum
placitis. Nam suppositum diuinum no-
stro modo intelligendi est compositum,
vel potius constitutum ex natura, & pro-
prietate; illi autem, composito assignat
compositam existentiam, cum existen-
tia nullatenus distinguatur a re existen-
te; & ita rei compositæ composita est
existentia: ergo existentia quidem diui-
næ naturæ erit absoluta, existentia rela-
tionis relatiua; existentia autem suppo-
siti, quod ex natura, & relatione cogitan-
do componimus, erit necessariò compo-
sita existētia, neque absoluta, neque re-
latiua, sed mixta si placet, vel compo-
sita. Et Theologis, qui non satis bene no-
runt suppositi diuini compositionē, erit
denuò componenda existentia ipsa sup-
positi planè ficta, & vana compositione;
quemadmodum de existentia, quæ aiunt
esse compositam in rebus creatis, dis-
putauimus.

Præterea illud etiam falsum est, quod
persona secundum relationem existat
secundum quid, non simpliciter. Nam
quod existit secundum quid, existit se-
cundum accidens, vt Petrus albus albe-
dine existit albus; ergo si Deus Pater pa-
ternitate existit Pater, & non eadem
existit Deus, simpliciter quidem existit
Deus, & secundum quid existit Pater,
quod est existere secundum accidens,
quicquid enim dat nouum esse supersub-
stantiale, est accidens, vt obseruat San-
ctus Thom. q. 9. de potent. art. 5. ad 19.
Quod autem aiunt ideò existentiam re-
latiuam non aduenire per accidens, quia
est eadem existentia absoluta sola ratio-
ne distincta; sicut spiratio non aduenit
per accidens Patri, quia est ipsa res quæ
est Paternitas: non satisfacit argumen-
to; nam qui ponunt solam existentiam

A absolutam, asserunt neque paternitatem,
neque spirationem actiuam asserre existi-
entiam; vbi autem non est distincta
existentia, nihil est per accidens: distin-
cta autem existentia facit ens per acci-
dens. Et hoc confirmatur ex ipsa illorū
positione; aiunt enim Patrem, paterni-
tate non simpliciter existere, sed secun-
dum quid; Deitate autem simpliciter exi-
stere; ergo Paternitate existit secundum
accidens.

Urget adhuc argumentum, nam spi-
ratio actiua aduenit non solum naturæ
simpliciter existenti, sed suppositis sim-
pliciter constitutis, & subsistentibus, &
existentibus: ergo si ipsa quoque assert
Patri nouum existere, est planè accidens,
& non substantia. Et adhuc impediuntur
alia difficultate. Cum enim in persona
vna ponant existentias duas, alteram
necesse est præintelligant prioritate ra-
tionis: quod si intelligant Patrem prius
existere relatiuam existentiam, existentiam
absolutam naturæ existet per accidens; se-
cunda enim existentia, quæ aduenit exi-
stenti, per accidens est: & ita Pater erit
Deus per accidens. Si verò existentiam
absolutam prius existit, existentiam rela-
tiua aduenit existenti, & aduenit per ac-
cidens, & erit Pater per accidens. Quæ
omnia errata cum fide Trinitatis non
consentiunt. Nos verò negamus quod
Pater paternitate existat, quia paterni-
tas non assert existere; sed paternitate
est hoc existens incommunicabile, quia
paternitas communem existentiam fa-
cit propriam. Itaque nulla relatio diui-
na assert secum existentiam. De spira-
tione verò actiua, qua ratione non ad-
ueniat per accidens, lib. 2. docuimus.

Illud adhuc displicet, quod existen-
tias ponant relatiuas, quia existere ad se
est, non ad aliud; ita vt non sit existen-
tia relatio, aut saltem non intelligenda
sit ad aliud per modum relationis; sed
ad se per modum absoluti. Quapropter
ij, qui existentias plures diuinis suppo-
sitis attribuerant, è Philosophiæ officina
docuere esse existentias absolutas. Igi-
tur quod existētia diuinæ relationis nō
sit quid relatum, probatur primò, quia
existentia relationis creatæ non est quid
relatum, sed actus, & perfectio aliqua
relati; sed existentia diuinæ relationis
eo modo se habet ad hypostasim, quo se
habet existētia creatæ relationis ad sub-
iectum;

Distincta exi-
stētia facit ens
per accidens.

Confirm. hoc
Sic, ex concessis,
facit existere
secundum quid
8.

Confut. 2. eod.
exemplo.

Spiratio acti-
ua aduenit na-
turæ, & suppo-
sitis existenti-
bus, vnde si as-
sert Patri no-
uum existere,
est accidens.

Confutatio 3.
Ex duabus exi-
stentijs in vna
persona, altera
præintelligere-
tur prioritate
rationis, & po-
sterior adueni-
ret per accidens:
vnde Pater ef-
set Deus, vel Pa-
ter per accidens.

Vera doctr.
Pater non exi-
stet paternita-
te, sed est hoc
existens inco-
municabile,
quia paternitas
communem exi-
stentiam facit
propriam.

De exēplo li-
br. 2. c. 38. n. 14.

4. sent. in tit.
asserta.

Præsciendū.
Existētia sal-
tem non intel-
ligitur ad ali-
ud, sed ad se per
modum abso-
luti, vt p. 1. n. 3.

1. fund.
Existētia re-
lationis creatæ
nō est quid re-
larum, sed actus
& perfectio relati

Existētia di-
uinæ relationis
eo modo se ha-
bet ad hypost.

quo se habet
existentia rela-
tionis creatæ
ad subiectum.

Responsio.
iuxta 3. sent.

Improbatur 1.
vt non sapiens
Theologiam.
Proprietas hy-
postaticæ diuina
dist. inguitur
ratione forma-
li, a relatio-
ne, & ideo in-
telligitur abso-
luto conceptu
quatenus con-
uenit cū ratio-
ne hypst. cre-
ata.

Improbatur 2.
vt abhorrens
à Philosophia
Ultimus actus
metaphysicæ rei
est præcipua
ratio illius, &
sic nec cogita-
do potest tri-
biti relationi
absoluta exis-
tentia, vt vlti-
mus actus me-
taphysicus.
Existentiæ re-
lationis est per-
fectio ei addi-
ta, & verè abso-
luta.

10.
2. Fundam.
Existentiæ es-
sentialis est
omnibus mo-
dis infinita &
sufficiens.

Nihil in di-
uinis absolutum
quod iterum
sit relatiuum,
aut e cōuerso.

11.
3. Fund.

iectum; ergo neutra est quid relatum, vtraque enim relatio comparatur ad subiectum secundum esse quod est ad se, & non secundum quod est aliud: ergo esse, quo relatio comparatur ad diuinā hypostasim in qua est, est ad se & absolutum. Quod si respondeas existentia diuinæ relationis esse ipsam relationem, cognita tamen conceptu absoluto, qui est ad se, sicut proprietas hypostatica est relatio cognita absoluto conceptu. Responsum hoc neque Theologiam sapit, neque Philosophiam. Nam quod Theologi interest; proprietas hypostatica diuina distinguitur ratione formali à relatione, & non est illius quasi actus metaphysicus, & intrinsecus modus: & ideo quatenus conuenit cum ratione hypostatica creati suppositi in analago communi, intelligitur absoluto conceptu, vt postea dicemus. Existentiæ verò relationis (vt isti Doctores volunt) non distinguitur ratione formali à relatione diuina; sicut neque in rebus creatis distinguitur à re existente ex natura rei, sed solum distinguitur vt actus metaphysicus inclusus in conceptu rei. Illud verò à Philosophia abhorret, vt actus metaphysicus vltimus relationis, sit absolutus etiam nostro modo intelligendi. Cum enim differentia vltima siue actus vltimus sit præcipua ratio totius compositi, in compositione metaphysica vltimus actus relationis est maximè relatiuus & nullo modo absolutus; ergo neque cogitando attribuenda est relationi existentia absoluta vt actus vltimus metaphysicus; sed vt perfectio addita & verè absoluta existentia, quæ existentia absoluta in diuinis vna est, vt illi probè consentientur.

Præterea existentia diuina essentialis est omnibus modis infinita; ergo illa satis est, vt relationes diuinæ existant: nulla enim ratio persuadet, quod relatio diuina coniuncta cū existentia essentiali, non existat per illam, sicut & persona quæ relatiua est, per illam existit. Mihi verò satis persuasum est id quod antea in argumento proponebatur, nihil esse in diuinis absolutum quod iterum sit relatiuum, nihil relatiuum quod iterum sit absolutum; absoluta enim communia sunt, relata verò propria.

Adhuc probatur, quoniam absque dubio si sunt tres relatiuæ existentia, sunt

A tres perfectiones distinctæ, quod lib. 3. impugnauius; existentia enim est maxima perfectio. Et inde sumimus argumentum aliud, essent quippe concedendæ tres infinitæ perfectiones: nam in ijs quæ non sunt magna quantitate & mole, magnitudo spectatur penes existentiam à qua est rei perfectio. Cum ergo sint perfectiones tres secundum tres existentias, vel erunt finitæ, vel infinite, & vtrumque peræquè absurdum est.

Deniq; ista opinio ponit tria increata, tria immensa, tria æterna, contra id quod definitum est in Symbolo S. Athanasij. *Vnus increatus, vnus æternus, & vnus immensus.* Probatur quod sint tria increata, vnum quodque enim dicitur factum vel creatum secundum quod habet esse ab alio; at verò increatum dicitur secundum quod à nullo habet esse per actionem causæ efficientis; ergo si personæ diuinæ habent tria esse relatiua distincta siue tres existentias, à nulla causa efficiente, absque dubio sunt tria increata. Et confirmatur, quoniam extra esse increatum, omne esse est creatum; ergo vel illæ existentia sunt creatæ, quod est hæreticum; vel sunt tria esse increata, scilicet tres existentia increata, à quibus formaliter dicantur non vnum increatum, sed tria increata. Confirmatur iterum, quia Filius ideo non dicitur creatus, quia non accipit esse distinctum à Patre, sed ipsum esse increatum: ergo si Filius habet aliud esse relatiuum, vel illud non habet à Patre, quod est hæreticum; vel habet à Patre esse distinctum per generationem comunicatum; quare non genitus est sed creatus, esse enim distinctum est esse pendens ab alio, persona enim diuina procedit quidē ab alia, sed non accipit esse distinctum, vt lib. 2. docuimus.

Quod verò sint tria æterna probatur euidenter, quia sunt tres existentia mensurabiles æternitate; ergo tria æterna. Quidam concedunt tres durationes, sed non tres æternitates; sed quod æternitas sit ens magis contractum & perfectum. Sed hæc responsio vana est & nullius momenti, nam licet duratio sit quid commune omnibus existentibus, duratio tamen diuina quæ est tota simul absque successione & termino, est propria æternorū; ergo si sunt tres durationes sine successione & termino, sunt profectò tres æterni-

ex lib. 3. c. 31. p. 3. n. 10.

4. Fundam.
Quæ nō sūt magna mole, habent magnitudinē penes existentiam.

12.

5. Fundam.
Alas esset tria increata, item tria æterna, & immensa, cōtra Symbolū

Quoad 1. p. batur.

Creatū vel increatū dicitur ali quid secundū quod ab alio, vel à nullo habet esse vt à causā efficiente.

Confirm. 1.
Extra esse increatū, omne esse est creatū.

Confirm. 2.
Filius nō dicitur creatus, quia non accipit esse distinctū à Patre, sed ipsum esse increatum.

Esse distinctū est esse pendens ab alio.

13.

Quoad 2. probatio, i. euidēs Responsi.

Soar. ad 1. p. tract. 3. li. 3. c. 11. n. 6.

Confutatur.
Duratio commune quidē est omnibus existentibus, sed diuina est propria æternorū, quia tota simul est, sine successione & termino.

Respons.

Improbatur.

Si relatio diuina haberet proprium esse immutabile, per se ipsam esset immutabilis, ac inde per se ipsam aeterna.

Probat. 2. Licet 1. ratio immutabilitatis & aeternitatis sit essentia diuina, hoc non tolleret esse tres aeternitates, si essent tria esse.

Exemplum.

Afferere tres aeternitates est contra Symbolū & 6. Synodū

In his definitionibus constituitur quod sit vna existentia non plures.

Interpretatio negari plures absolutas, non relatiuas.

Improbatur. Non sunt sanctiones fidei ex proprio capite interpretate, maxime contra philosophiam

aeternitates: quod argumentum inuitabile est. Respondent quidam aeternitatem significare maximam quandam perfectionem rei, quae per se ipsam est immutabilis; relationes autem diuinas esse immutabiles ratione essentiae, & idcirco eadem aeternitate & non diuersis aeternitatibus praeditas esse. Sed hoc ipsum improbat argumentum, nam si relatio diuina habet proprium esse immutabile, per se ipsam immutabilis est; mutatio enim est secundum esse: ergo per se ipsam est aeterna. Et ita multiplicentur immutabilitates, & aeternitates. Sunt ergo tria immutabilia, & tria aeterna. Praeterea etsi ratio prima immutabilitatis, & aeternitatis sit essentia diuina, hoc non prohibet esse tres immutabilitates, & aeternitates tres: sicut prima ratio existendi diuinis personis, est essentia, ut ipsi consentunt; & tamen ponunt in personis existentias tres. Cum ergo probeamus argumentum isto cum existentibus tribus esse coniunctas immutabilitates tres & aeternitates tres; non diluitur argumentum per hoc quod aiunt primam rationem immutabilitatis, & aeternitatis esse diuinam essentiam. Cum hoc enim constat ut ponenda sint tres immutabilitates, & aeternitates, siquidem ponuntur tres existentiae immutabiles & aeternae. Sunt ergo tres immutabilitates, & tres aeternitates in ista opinione constituendae contra fidem Symboli, & contra definitionem sextae Synodi, act. 4. in epistola Agathonis, ubi credenda proponitur vna essentia, vna Deitas, vna aeternitas. Quapropter crediderim in his definitionibus Ecclesiae, quod sit vnum infinitum, increatum, immutabile, & aeternum; illud tacite constitutum esse, quod est ad tuendam doctrinam fidei necessarium, quod videlicet sit vna existentia, & non existentiae plures.

Quod autem alij opinantur, non esse contrarium fidei sinceram, ut aeternitates tres relatiuas fateamur in diuinis; neque S. Athanasius negasse aeternitates tres relatiuas, sed tres absolutas negasse, non approbamus. Neque enim quisquam sibi debet arrogare, ut ex proprio capite interpretetur fidei sanctiones, maxime verò parum consentiente philosophia; & videtur quidem hoc audaciae eximiae esse, & temeritatis. Cum vera autem sententia quod non sint plures existentiae

A relatiuae, sed vna existentia absoluta in tribus suppositis diuinis, omnia recte conspirant; & nihil hic delitet aut dubij, aut periculi. Quae res ut melius perspicatur aduertendum est, quod existentia est actus essentiae, ut Theologi & Philosophi consentiunt, & docet S. Thom. 2. contra gent. cap. 93. & de potent. q. 5. art. 4. ad 3. & 1. p. q. 39. art. 2. Et idcirco quia ens est id quod est, scilicet quod existit, vnaquaeque res ita dicitur ens sicut essentiam habet, qua existat. Vnde probatum est partes substantiae non habere suas existentias distinctas, quia non sunt entia: accidens verò quia est secundum ens, & est quaedam essentia siue species addita speciei substantiae, habet quoque suam existentiam. Quapropter ea accidentia quae non habent absolutam essentiam, sed sunt modi quidam reales alterius essentiae apud doctos iudicantur non habere distinctas existentias, sed existere per existentias rerum, quarum sunt modi, ut antea docuimus; ita ut perpetuo existentia sit actus essentiae. Sicut ergo partes substantiae & modi ipsarum partium, quia conueniunt ad compositionem vnius essentiae, existunt per existentiam totius; ita modi reales accidentium, & ea genera rerum, quae simpliciter non sunt essentiae neque species, existunt per existentiam eius essentiae cum qua coniunguntur. Quod si plures res creatae existant eadem existentia, cum tamen sint res aequaliter distinctae; multo magis asserendum est hoc de diuinis rebus, quae re ipsa nullatenus distinguuntur, ut scilicet relatio & essentia eadem existentia essentiali existant; maxime verò cum relatio diuina non sit essentia, ut lib. 3. docuimus. Et confirmatur hoc ratione qua antea vsus sumus, ut probarem in supposito creato esse vnam existentiam. Nam suppositum diuinum constitutum sua proprietate est vnum ens, sed vnius entis vna est existentia; ergo totum suppositum existit vna existentia, quae est essentialis. Et confirmatur, quoniam suppositum diuinum etiam ut suppositum est, operatur per naturam, Pater enim Deitate generat; ergo etiam ut suppositum est, existit per naturam, generat enim ut existens; neque hoc dubitandum est. Igitur cum in ratione suppositi existat existentia naturae; nullo modo alia existentia est necessaria,

Ut contra eam esse pateat, Aduert. Existentia est actus essentiae. S. Thom.

Vnum quodque ita dicitur ens, sicut habet essentiam qua existat, ex ca. 26. p. 1. & 3.

Exempla. De partibus substantiae, & earum modis, de accidentibus quoque non habet absolutam essentiam.

Cum plures res creatae & distinctae eadem existentia existant; multo magis verum erit, quod relatio diuina quae non distinguitur, eadem essentiali existentia existant.

Relatio diuina non est essentia, ut lib. 3. c. 28. n. 5.

Confirm. 1. vtr. 26. p. 2. n. 5.

Confirm. 2. Suppositum diuinum, etiam ut suppositum operatur per naturam, unde ut suppositum existit per naturam.

Henr.

15.
Gandau.
ait quod esse
& relatio di
uina distinguū
tur nō secūdū
esse, sed secūdū
modum ipsius
esse.

Explicatur.
Modi reales
quasi intrinse
ci in eadē exis
tentiā oppositi
impossibiles.
In natura
& relatione pos
sūt cogitari.
Ratio.

16.
1. Obiectio.
Respons. ex
cap. 26. p. 1. n. 3
p. 2 & p. 4. n. 7.
2. Obiectio.
Refutatur 1.
Refutatur 2.
Existentiā
non est actus di
stinguens.
Distinctio
nō est relatio
realis nisi inter
res existētes,
ex alio cap.
3. Obiectio.
Respons. ex
dictis.

17.
S. Greg.
esse attribuit
incomunicabi
litate.
In Deo vna
est incommu
nicabilitas.

S. Bernard.
Esse attribuit
æternitati.
S. August.

Henric. Gandau. in sua summa art. 34. ad 1. relationem diuinam & essen
tiam ait non distingui secundum esse,
sed secundum modum ipsius esse. Mo
dos autem reales quasi additos exclu
dimus à Deitate, modos verò entis qua
si intrinsecos permittimus. Impossibi
le est autem quòd eadem existentia ha
beat modos intrinsecos oppositos, vt
secundum alterum modum sit existen
tia naturæ, & secundum alterum modū
sit existentia relationis. Sed modi hi in
relatione & natura diuersi possunt co
gitari, quia per eandem existentiam na
tura existit communicabiliter, & relatio
incomunicabiliter existit. Quòd si hoc
voluit Henr. Gandau. placet quòd cum
illo concordamus.

Iam verò quæ opponunt parui sunt
momenti, scilicet quòd singulæ res suas
habent existentias. Hoc enim ante re
futatum est. Addunt quòd res distingui
antur per existentias, quia distinguuntur
quatenus acti sunt. Et hoc falsum est,
nam res non existentes definitione di
stinguimus: neque existentia est actus
distinguens, cū sit extra conceptū essen
tiæ. Verum est quòd distinctio non erit
relatio realis nisi inter res existētes;
non quia existentia distinguit, sed quia
nulla relatio realis in rebus non existen
tibus existit. Adijciūt quòd relatio det
esse, hoc est, existere. Sed hoc iam toto
in capite elucidatum planè est.

Confirmatio.

17.
QVòd non sint tres existentia rela
tiua, colligi potest non obscure ex
Patrum sententijs. Nam esse attribuunt
Deitati vt nomen naturæ propriū, quod
lib. 5. tractabimus. Quòd si esse est no
men personale vt vnaquæq; persona suū
habeat esse, nō est nomē proprium na
turæ. Præterea S. Gregor. lib. 12. Mo
ral. cap. 33. esse attribuit incommuni
cabilitati. *Solus* (inquit) *veraciter est,*
quia incommutabilis est. Ergo in Deo
vna est existentia & non plures, sicut &
vna incommutabilitas & non plures. S.
Bernard. de consideratione ad Euge
nium initio libri quinti, hoc esse attri
buit æternitati. Quod facit etiam S.
Augustin. lib. de vera religione cap. 49.
Æternitas (inquit) *sola est: quare ipsa*
sola dicere potuit, Ego sum, qui sum. Qui;

A bus ijdem rationibus confirmamus
non esse plures existentias, sicut neque
plures eternitates aut immutabilitates.
Et tota doctrina Patrum, dum hanc rem
agunt, prædicat vnum esse in Deo, quod
sit ipsa quidditas & natura diuina, vt
lib. 5. commonstrabimus. At verò S.
August. rem ipsam apertissimè definiit
lib. 7. de Trinit. cap. 4. vbi docet non
esse tria esse, sicut neque tres sapiētias,
quia Deo idē est esse, quod sapere. Hoc
enim totum nos sentimus cum S. Au
gustin. quòd esse sit vnum, & quòd non
minus absurdum sit dicere tria esse siue
tres existentias, quàm sapientias tres.
Neque potuit S. August. non ita existi
mare, qui esse considerauit ad se, & non
ad aliud, vt probè scitè que considerādū
est. Eadem est sententia S. Hieronymi
ad Damasum epistola 57. *Quisquis* (in
quit) *tria esse aut tres vsias & naturas*
conatur asserere. Vbi non minus pro
hibet dicere tria esse siue existētiās tres,
quàm tres naturas & vsias.

Sed tamen S. Cyrill. lib. 1. dialog. de
Trinit. videtur existentias proprias per
sonis attribuere; Cum enim de Patre,
& Filio verba faceret. *Cum vterque* (in
quit) *sit ac subsistat, propriamque dica
catur habere existentiam, substantia idē
titas vnionem declarat.* Vbi inter pro
pria personarum numerat existentiam,
substantiam verò ait esse communem.
Marius etiam Vict. lib. 3. contra Ari
um existentias duas ponit Christi & Spi
ritus Sancti. Et Richard. de Sāto Vict.
lib. 4. de Trinit. cap. 16 & 17. alteram
existentiam absolutam, alteram relati
uam in Deo agnoscit: etenim personam
definit esse incommunicabilem existen
tiam; qua definitione vtentes in perso
nis tribus constituendis, tres necessariò
dicemus existentias. Atquē S. Cyril
lum interpretari possumus, quòd intel
lexerit existentiam pertinere ad pro
prietatem, non quòd existentia ipsa sit
proprietas, sed quia ipsa proprietas cū
existentia intelligitur: propriū enim est
Patris esse Patrē, & esse Patrē significat
existētiā propriā; substantia verò siue ef
sentia communis est. Vel fortè existen
tiam pro subsistentia vsurpauit: quod &
Marius fecisse credimus. Ad definitio
nem Richardi respondendum est eum
accepisse existentiam nomen abstractū
pro concreto, scilicet pro existente.

Quòd

Idem.

Deo idem est
esse quod sape
re.

S. Hieron.

18.
Obijciuntur
Patres
S. Cyril.

Marius Vict.

Richardi
doctrina, ac de
finitio psonæ.

Ad S. Cyril.
1. interpret.

2. interpret.
Ad Mariū,
hæc eadem.

Ad definitionē
Richardi.
Responsio.

Existencia in
ea defn. quid?

1. Interpret.
Alensf.

Alb. Magn.

Genebr.

Improbatur.

2. Interpre-
tatio ex ipso
Richard.

Ait quod exi-
stentia sit sub-
stantia cū adi-
ctione indicā-
te id à quo est,
vel quod anul-
lo est.

Hæc opinio
refutatur cap

23. p. 4. n. 4. & 7.

Consequen-
ter loquitur po-
nēs existēti-
as incōmunicā-
biles, sc. pprie-
tates hyposta-
ticas cum illa
adiēctione

Richardi
mens ex

Alensf.

Richard.

vnū tantū esse
admittit, & nō
multiplicat.

19.

Laus eximia

S. Thomæ.

Vnam abso-
lutam existen-
tiam tantū, in
diuinis agno-
scit.

Quod si existentia absoluta & essentialis significetur, perspicuum est non esse dicenda tria existentia, sed tres existentes iuxta normam adiectiuorum, quam trademus lib. 5. Est autem interpretatio pro qua citatur Alex. Alensf. 1. p. q. 49. memb. 2. & 3. & Albert. Magn. d. 23. art. 2. in illa definitione accipi existentiam pro subsistentia. Et Gilbert. Genebrard. lib. 2. de Trinitate pag. 25. subsistentiam legit. Sanè si Richardus existētiā pro subsistentia diceret, minùs propria esset loquutio, definitioniq; inepta, cū sint rationes diuersæ per hæc nomina designatæ: Sed hic commentarius non placet. Nam ipse Richard. lib. 4. de Trinit. cap. 16. explicat quid sit existentia, & eam attribuit incommunicabilem diuinis personis. Arbitratur autem existentiam esse ipsā substantiam cū aliqua adiectione indicante causam à qua est, vel quod à nulla causa est. Quā opinionem antea refutauimus, quod scilicet existentia significet essentiam cum ordine ad causam à qua est producta. Consentaneè autem philosophatur Richardus attribuēs suppositis diuinis existentias incommunicabiles, scilicet proprietates hypostaticas, vt ipse indicat, cū illa adiectione quod sit ab alio, vel nō sit ab alio. Mentem Richard. explicauit probè Alex. Alensf. 1. p. q. 44. in corpore. Ipse verò Richardus vnum existendi actum attribuit personis tribus, quem vocat vnum esse; & nunquam esse multiplicat, imò vnū esse prædicat lib. 5. de Trinit. cap. 3.

At verò S. Thom. in Theologis primus, & inter Patres nulli post S. Augustinum secundus, constantissimè affirmat vnam duntaxat existentiam absolutam esse personis tribus, ita vt ipsæ relationes nullam habeant existentiam nisi absolutam, quæ est essentialis, & est ipsa essentia diuina. Hæc est sententia illius, 3. p. q. 17. art. 2. ad 2. vbi asserit tres diuinas personas non habere nisi vnum esse. Idem docet 1. p. q. 30. art. 2. ad 2. & de potent. q. 2. art. 1. clariùs; & art. 6. negat quod sit in Deo duplex esse essentialis & personale. Et q. 9. de potent. artic. 9. ad 19. hoc idem probat, quoniam esse est essentia, & quia aliàs esse relationis adueniret secundum accidens, & faceret compositionem. Idè quoque affirmat q. 8. art. 2. ad 11. & de

A veritate q. 1. art. 5. ad 18. & in 1. dist. 33. quæst. 1. artic. 1. ad 1. & quodlibet. 12. art. 3.

Idem sentit. S. Bonauent. eadem d. 33. q. 1. Albert. Magn. d. 20. art. 2. & Alexand. Alensf. 1. p. q. 49. memb. 2. & q. 5. memb. 1. ad 2. & q. 44. memb. vnicò, vbi in eadem opinionem recitat Richardum de S. Vict. Ioan. etiam Scotus in 3. d. 1. q. vltima. Ægidius in 1. d. 33. q. 2. eaque est communis Scholasticorum opinio. Lege Ioan. Capreol. in 1. d. 1. quæst. vnica art. 3. ad 2. & d. 5. q. 2. art. 3. ad 2. & 5. & d. 26. q. 1. art. 3. ad 4. & Syluestrum in Conflato q. 28. artic. 6. ad 4. Neque à nobis dissentit Thom. Caiet. 1. p. q. 28. art. 2. & 3. p. q. 3. art. 2. Eandemque sententiam complectitur vir eruditissimus Robert. Bellarminus lib. 2. de Christo, cap. 11. quod sit dogmatis fidei concinnior.

Vt verò de contraria opinione aliquid censeamus, non solùm falsam esse iudicamus, sed penitus improbabilem; minusque tutam in rebus fidei opinionis defensionem, quæ plures æternitates, aut durationes, aut immutabilitates, aut immensitates relatiuas confiteatur.

CAPVT XLIIII.

Tria diuina supposita substantia vna est, non tres substantia; tres autem hypostases, non vna hypostasis.

AD explicandam rationem formalem diuini suppositi per necessarium est intelligere, quid nomine substantiæ significemus in rebus creatis, quid etiam in diuinis: vt nouerimus ad quæstionem respondere, vtrum sint substantiæ tres, sicut supposita tria; an verò substantia vna in suppositis tribus. Caput diuidimus in partes quatuor.

Pars Prima: *Quid sit substantia in creatis: & quid sit accidēs.*

Secunda: *De substantia diuina, & de eius vnitatē.*

Tertia: *An in diuinis possint dici tres substantia prima, aut incommuni- biles?*

Quarta: *Tres personæ dicuntur tres hypostases, non vna.*

PARS

20.
S. Bonau.
Alb. Magn.
Alensf.

Richard.
Scot.
Ægidius.
Capreol.

Syluest.

Caietan.

Bellarmin.

21.
Opposita sent
improbabilis.
Eius defen-
sio admittens
plures relati-
uas duratio-
nes, æternita-
tes, &c. minus
tuta.

PARS PRIMA.

Quid sit substantia in rebus creatis: & quid sit accidens.

Circa genus substantiæ observandū est cum S. Thom. lib. 1. cōtra gēt. cap. 25. & aliās sapiūs, non rectē defini-ri substantiam, quōd sit ens per se: per se enim significat negationem, quasi dicas non in alio; negatio verō non constituit genus, quod toto suo conceptu est ens positivū. Preterea, substantia quæ est ge- nus non prædicatur de partibus, scilicet de materia aut forma; & tamen hæ par- tes sunt entia per se, quia sunt entia non in alio. Aliter ergo substantia, quæ est genus, definienda est.

Igitur S. Doctor in 2. d. 3. q. 1. art. 5. accipit definitionem substantiæ ab Auicē. lib. 5. Metaph. cap. 5. & lib. 2. cap. 1. quōd substantia sit id quod habet es- sentialiam, cui debitū est esse per se. Nam ab habente essentialiam excluduntur par- tes essentialiæ, de quibus substantia non prædicatur: essentialiam autem cui debitum est esse, distincta est ab ipso esse; quæ di- stinctio necessaria est, ut ipse Auicē. do- cet, ad hoc ut essentialia ponatur in genere. Neque verō substantia, quæ est genus, significat solum ens cum negatione: sed significat essentialiam; quæ ratione partes essentialiæ non sunt substantia: & significat adhuc essentialiam ab esse distinctam; quæ ratione Deus non ponitur in prædica- mento substantiæ, ut docebimus parte secunda capituli. Hanc doctrinam tra- dit S. Thom. creberrimè, videlicet 1. q. 3. art. 5. ad 1. & lib. 1. contra gent. cap. 25. & de potent. quæst. 7. art. 3. ad 4. & quodlib. 9. art. 5. ad 2. & in 4. d. 12. q. 1. art. 2. & 3. p. q. 77. art. 1. ad 2. & alijs in locis.

Ad huius doctrinæ & definitionis in- telligentiam, advertendum est quōd ens nihil significat expresso conceptu nisi esse, & illud quidem in obliquo. Ens enim dicitur id quod est, ut colligitur ex doctrina S. Thomæ locis commemora- tis: & ideo non constituit genus modus intrinsecus additus enti, nisi coarctando ens ut significet essentialiam; essentialiam enim est quæ ingenere collocatur. Idcirco S. Thomas definitionem illam substantiæ vulgarem rejicit, quōd substantia sit ens per se: cum enim per se significet nega-

tionem, hic modus additus enti nō præ- stat id quod est necessarium rei ponē- de ingenere, ut ens per se ex vi nominis & significationis sit essentialia siue res ha- bens essentialiam. Sed per hanc negatio- nem volumus indicare quendam mo- dum entis positivum & perfectum, quo amplitudinem entis contrahimus ad es- sentialiam per se existentem; substantia enim non addit enti differentiam, cum ens non sit genus, quod est extra diffe- rentias: necesse est ergo ut addat enti intrinsecum modum; quod etiam Sanct. Thom. concedit de divinis personis q. 9. art. 2. ad 1. Sed quoniam modus ille positivus & intrinsecus nullo nomine proprio significatur, melius definitur substantia non per modum additum en- ti, neque per ens quod non est genus; sed per id quod habet essentialiam, cui de- bitum est esse per se, non in alio.

Deinde advertendum est, quōd ali- qui definiunt substantiam quōd sit ens aptum per se existere. Hæc autem defi- nitio non scita est; tum quia substantia definitur per ens non explicando essen- tiam, & hac definitione pars essentialiæ erit substantia; substantia autē quod est genus, non prædicatur de parte: tum quia ap- titudo quæ essentialia finita apta est esse, est potentia passiva realis, quæ existen- tiam recipit; & illa potentia passiva etsi non sit res distincta ab essentialia, est tamen cognitione posterior: quare non rectē definitur substantia per istam ap- titudinem.

Sed etsi substantia ex propria ratione hoc habeat ut accidentibus substet, siue ut sustentet accidentia, & ab eo munere substandi ductum sit nomen substantiæ; non tamen substantia significat hoc ip- sum à quo derivatum est, sed significat essentialiam in ordine ad esse, ut docuimus. Quia esse est perfectio prima essentialiæ fi- nitæ, & complementum illius. Et ita ab esse petenda est prima ratio substantiæ: & ita docet S. Thom. cum plerisque do- ctorum, substantiæ quidē nomen insti- tutum esse ab actu substandi, quo accidē- tibus substet; significare tamen essen- tiam, quæ per se est.

Subsistentia etiam nomen concretū aliquando pro substantia usurpatur, ut est apud Boetium cap. de substantia. Et lib. de duabus naturis, ait genera, & spe- cies subsistere; individua autem non so- lum

Per se, ex vi nominis signifi- ficat negatio- nem.

Indicat modū entis positivū & perfectum, quod amplitudinem entis contrahimus ad essentialiam per se existentem; substantia enim non addit enti differentiam, cum ens non sit genus, quod est extra differentias: necesse est ergo ut addat enti intrinsecum modum; quod etiam Sanct. Thom. concedit de divinis personis q. 9. art. 2. ad 1. Sed quoniam modus ille positivus & intrinsecus nullo nomine proprio significatur, melius definitur substantia non per modum additum en- ti, neque per ens quod non est genus; sed per id quod habet essentialiam, cui de- bitum est esse per se, non in alio.

Modus hic pro- prio nomine nō significatur. Colligitur non per illum & ens defini- endam substā- tiā, sed ut in 2. dehn.

4. Aduert. Alia defini- tio quod sub- stantia sit ens aptum per se esse. Improbatur. 1.

Improbatur 2. Potentia pas- siva entis ad existentiam licet non sit di- stincta ab es- se, est tamē cognitio posterior, quam essentialia.

5. 2. Definitio optima osten- ditur.

Substantiæ nō- men deriva- tū est à substa- re accidentibus; nō tamen hoc significat, sed essentialiam in or- dine ad esse.

Essē est perfe- ctio essentialiæ fi- nitæ: vnde ab eo 1. ratio sub- stantiæ petitur. S. Thom.

6. Subsistentia in concreto aliqua do pro substā- tia usurpatur. ex Boetio.

Inscriptionis pars 1.

1. Aduert. cū S. Thom.

Vulgaris de- fin. substantiæ, quod sit ens per se.

Improbatur 1. Per se, signi- ficat negatio- nē, nō in alio.

Improbatur 2. Pars v. c. ma- teria, non est substantia, est tamē ens p. se.

2. Definitio S. Thomæ.

ex Auicē. Substantia est id quod habet essentialiam cui debet esse p. se.

Per 1. partem. excluduntur partes.

Per 2. Deus, quia in eo non est distinctio inter essentialiam & esse.

S. Thom.

3.

1. Definitioni hæc 2. præferē- da ostenditur.

Ens expresso conceptu solū esse significat, & hoc in obli- quo.

Idem.

Modus intrin- secus additus enti nō consti- tuit genus, nisi coarctando ens ut significet essentialiam.

Idem.

Subsistere indicat esse per se.

Subsistere convenit generibus & speciebus, sed substare solum primis substantiis.

S. Thom.

Idem.

In substantia duo, ratio subsistendi, & actus per se existendi.

Quoad 1. convenit subsistentia prius secundis substantiis, quoad 2. individuis.

Boetius.

Subsistentia est synonymum cum substantia.

Vnde quoad rationem essentiae, secundae substantiae sunt magis substantiae, primae vero quod actum existendi.

S. Th. in 1. ait subsistentiam non significare individuum, id est, hypostasim.

Idem 1. p. usurpat subsistentiam pro hypostasi.

Cõciliantur hæc loca.

Genera & species prioritate consequentiae subsistunt prius.

Aristot.

Alias 2. substantiae per individua subsistunt.

limum subsistere, sed substare. Quoniam subsistere tantum indicat esse per se; ratio autem substantiae petitur ab esse per se, ut modò dicebamus; & ideo subsistere convenit generibus & speciebus. Substare autem accidentibus, iam habet ordinem ad extranea secundum physicam potentiam; & ideo non convenit generibus aut speciebus, sed primis substantiis individuis. Et ita interpretatur S. Thom. Boetium 1. p. quæst. 29. artic. 2. ad 4.

At verò idem Doctor Sanctus in 1. d. 23. q. 1. art. 1. in tractanda quæst. & responsione ad 4. docet in subsistentia duo considerari, scilicet rationem subsistendi, quæ est essentia in genere substantiae, cui debitum est esse per se, & ipsum actum per se existendi. Quoad primum ait nomen substantiae prius convenire secundis substantiis, quam primis; quia essentia cui debitum est esse, prius intelligitur in genere, quam in individuo: quod etiam docuerat Boetius lib. illo de duabus naturis. Quoad secundum verò ait nomen subsistentiae prius convenire individuis; quia actus ipse existendi per se, est singularium iuxta quam doctrinam nomen subsistentiae est synonymum cum substantia; nam & de substantia eadem nobis dicenda sunt, quòd secundum rationem essentiae, cui debitum est esse, secundae substantiae sunt magis substantiae; at verò secundum actum existendi sunt magis substantiae, quæ dicuntur primae, & individuae. Opinabatur autem S. Thomas in commentariis super sententias, subsistentiam non significare individuum, quod aperte docet dist. 26. quæst. 1. art. 1. ad 4. *Subsistentia (inquit) & essentia non nominant distinctum.* Hoc est, non significant individuum proprietate distinctum. Et idcirco posuit substantiam communem. At verò 1. p. q. 29. art. 2. ad 2. subsistentiam pro hypostasi usurpat; quod etiam facit loco iam commemorato, quæst. 29. art. 2. & idcirco non concedit ibi genera, aut species prius subsistere: Et hoc dictum ex Boetio suppressit. Possumus tamen dicere quòd genera & species prius subsistunt prioritate consequentiae, ut Aristot. docuit in Postprædicamentis; licet subsistere suis individuis conveniat, & secundis substantiis per individua. Hæc autem dicta sunt ad aperiendam sententiam

A Doctoris Sancti in diversis locis. Correctior autem loquendi modus est ut subsistentiam non pro substantia, sed pro hypostasi accipiamus.

Definitur ergo substantia finita per esse ut per causam finalem, quia esse est perfectio substantiae; & quia est perfectio necessariò conjuncta cum substantia extra causas, ut docuimus; explicatur hæc necessitas per debitum naturæ: est enim iustitia quædam naturalis in ordine naturæ, ut observavimus initio huius operis; & propter illam iustitiã naturalem, esse est debitum naturæ.

Confectarium est, quòd nomen hoc substantiae, ut substantiam ab accidente distinguimus, in rebus creatis analogum est; significat enim præcipuè essentiam, cui debitum est esse, & illud est genus substantiae: significat etiam ens per se, hoc est, non in alio; & hoc modo tã essentia, quam partes essentiae substantia dicuntur, ut Aristot. docet, & S. Thom. observat Opusc. 42. cap. 10. & in 3. dist. 6. quæstione prima, artic. 1. & de ente & essentia, cap. 7.

Ad hæc doctrina velut à loco proprio depromenda est notio, definitioque accidentis, cuius naturam elegantissimè declarat S. Thom. de ente & essentia, ab exordio cap. 7. est enim quæcunque essentia à suo esse spectanda: esse autem non est accidentis, quia accidens per se non est; quod Sanctus Thomas alijs verbis dicit, accidens non habere esse absolutum, hoc est, non habere esse quod sit solius accidentis. Considerandum enim est quòd in coniunctis esse est ipsius coniuncti; & non est alterius, aut alterius partis: sicut enim materia non est essentia cui debitum sit esse; neque forma est essentia, sed pars essentiae; essentiae autem ex utroque coniunctae debitum est esse; ita & in coniunctione per accidens ex substantia & accidente, esse consequitur ipsum coniunctum, & est totius coniuncti. Discrimen tamen est quòd in coniunctione substantiali, esse quod per formam advenit non advenit præexistenti; quia materia ante formam non existit: in coniunctione autem per accidens, esse quod advenit per formam accidentariam advenit substantiae præexistenti. Et ita coniunctum ipsum existit per accidens; quare non invenitur ibi vna essentia cui debitum sit illud esse, sed

Melius subsistentia non pro substantia, sed pro hypostasi accipitur.

Definitur substantia finita per esse, ut per causam finalem. Ex lib. 4. c. 24. a n. 10. iuncto lib. 1. c. 2. n. 5. propter iustitiã naturalem esse est debitum naturæ extracausæ.

Confect.

Subsistentia in creatis analogum est.

Significat essentiam præcipuè, ita è se, quomodo partes sunt substantia.

Aristot.

S. Thom.

10.

Inscriptionis pars 2.

De natura accidentis.

Idem.

Accidens non habet esse quòd sit soli accidens.

In coniunctis esse est ipsius coniuncti.

Exemplum in coniunctione substantiali.

In coniunctione per accidens, esse consequitur coniunctum.

In utraq; discrimen.

In 1. esse non advenit præexistenti.

In 2. maxime.

In 3. maxime.

In 4. maxime.

In 5. maxime.

In 6. maxime.

In 7. maxime.

In 8. maxime.

In 9. maxime.

In 10. maxime.

In 11. maxime.

In 12. maxime.

In 13. maxime.

Imperfectior est
essentia accidē-
tis, quā pars es-
sentie substā-
tialis.

Ratio.
Accidēs non
est cōpleta esse-
ntia cui debitū
sit esse, neque
pars cōpleta es-
sentie, sed pars
coniuncti per
accidens.

Definitur per
substāntiam.
In cōsidera-
tione logica est
perfecta essentia
posita per se in
prædicamento
Nō sic forma
substāntialis.

Secus in cōsi-
deratione phy-
sica
S. Thom.

11.
Definitio acci-
dentis.
Est id quod im-
perfectā habet
essentiā, cui, &c.
Eādē existentiā
accidētis exis-
tit substātia p-
se secūdu acci-
dēs, & ipsū ac-
cidēs secūdam
quid.
S. Thom.

12.
Quorū dā sēt.
rationem acci-
dentis ponit
in inhærentia
ad substāntiā.
Improbatur.
Inhærentia p-
existentia in
alio, ab essētia
distingui ne-
cessē est, ut es-
sentia ponatur
in genere.

Pro coniu-
ctione accidē-
tis in subiecto,
est posterior ac-
cidēte, & mod⁹
realis additus.

sed coniunctum quoddam per accidens
ex essentia completa, & imperfecta es-
sentia accidentis; quæ quidem est imper-
fectior, quā pars essentie substantialis:
quia pars substantialis etsi non sit essen-
tia perfecta siue cōpleta, est tamen pars
perfectæ, & completæ essentia: ac-
cidens autem est forma quædam, quæ
neque est completa essentia cui debitū
sit esse; neque est pars essentia comple-
tæ; sed est pars coniuncti per accidens.
Quare ut definiatur in ordine ad illud
esse, quod nō habet per se & absolutum,
sed quatenus accidens ipsum est cū sub-
stantia coniunctū, necesse est ut per sub-
stantiam definiatur. Verum est, quod in
consideratione logica accidens est per-
fecta essentia ex genere, & differentia
constituta, quæ in prædicamento per se
ponitur: forma autem substantialis sicut
non est ex genere, & differentia consti-
tuta, ita neque in prædicamento poni-
tur; neque est perfecta essentia in consi-
deratione logica, sed in physica conside-
ratione, cum & pars substantialis & ac-
cidēs sit imperfecta essentia, perfectior
est forma substantialis, ut S. Th. docet.

Est ergo accidens id quod imperfe-
ctam habet essentiam, cui cum substan-
tia coniunctæ, debitum est esse in alio.
Eādē enim existentia accidentis, sub-
stantia existit per se quidem, sed secun-
dum accidens, & ipsum accidens exis-
tit secundum quid, & in alio. Et hæc est
enucleata ratio accidentis ab ipsa phi-
losophica, entis & essentia contemplatione
accepta, quam tradit S. Thom. 3. p.
quæst. 77. art. 1. ad 2. & in 4. dist. 12.
q. 1. ad 2.

Quapropter videntur non recte sa-
pere ij, qui aiunt rationem formalem
accidentis sitam esse in quadam inhæ-
rentia, qua substantia inest. Nam si inhæ-
rentia significet existentiam in alio,
nihil potuit dici, aut cogitari minus ve-
rum; cum existentiam ab essentia distin-
gui necesse sit, vel ad hoc ut essentia
ponatur in genere; non est ergo ratio
accidentis existentia ipsa. Si verò per
inhærentiam intelligas coniunctionem
accidentis cum subiecto; sanè coniu-
ctio est posterior natura accidentis, &
est modus realis additus; quare neque
ipsa coniunctio est ratio formalis acci-
dentis, neque id somnauit Aristotel.
Nam etsi fortè crediderit nullum acci-

A dens posse separari à substantia, igno-
rans diuinam potentiam, quæ quantitas
separari potest (quod quidem existi-
masse Philosophum multis persuadet
Augustin. Nyphus libr. 7. Metaph. dis-
putat. 5.) non tamen ideo ipsam inhæ-
rentiam putandus est constituisse. ut
rationem formalem accidentis; quam
inhærentiam esse posteriorem quiddi-
tate accidentis, potuit naturali ratio-
ne comprehendere.

Sed neque placet modus explican-
di Thomistarum, quod aptitudo ad exi-
stendum in alio sit ratio formalis acci-
dentis; quam parum Latine dicunt inhæ-
rentiam aptitudinalem, hoc est, apti-
tudinem ad inhærendum. Sic explicant
Ioan. Capreol. in 1. dist. 42. quæst. 1.
art. 3. & Thom. Caietan. Opusc. de en-
te & essent. cap. 7. quæst. 15. Cum qui-
bus etiam consentit Heruus quodlib.
4. quæst. 9. Agid. 7. Metaph. quæst. 2. &
Chrysostr. Iauell. quæst. 1. & alij. Hoc,
inquam, nobis non probatur; tum quia
in essentia finita est aptitudo physica ad
recipiendam existentiam, ut docuimus;
quæ tamen non est prima ratio acci-
dentis, sicut neq; substantia: tum etiam
quia hæc physica aptitudo aliquo mo-
do immutatur in Sacramento Eucha-
ristia: illa enim quantitas eo modo rea-
li quo est per se separatum existens, sic
immutata est ut non possit esse in sub-
iecto, nisi immutato iterū modo, & reli-
cta sua natura. Non est itaque aptitu-
do physica ratio formalis accidentis: tū
vel maxime quia ista aptitudo physica
est quædam passiva potentia; accidens
autem est forma & actus; ergo ratio for-
malis accidentis non est passiva poten-
tia, siue aptitudo ad existendum. Acci-
dens ergo non definitur per inhæren-
tiam neque actualem, neque aptitudi-
nalem, ut aiunt. Vnde S. Thom. in 4.
distinctione 12. quæstione prima, do-
cet definitionem illam accidentis quod
sit ens quod in subiecto inest, non esse
probè scitequè traditam; sed vulgò ita
definiri causa breuitatis.

C Exponendum tamen est verbum il-
lud in definitione accidentis, quam vsur-
pamus, quod scilicet sit aliquid habens
essentiam imperfectam cui debitum est
esse in alio: tota enim hæc definitio cō-
uenit formæ substantiali; nam & illa est
quædam essentia imperfecta, quæ in ma-

teris

Arist. credi
disse nullū ac-
cidēs posse se-
parari à substā-
tia, ait

Nyph.
Arist.
inhærentiam
esse posteriorem
quidditate ac-
cidentis potuit
naturali ratio-
ne comprehendere

13.
Explicatio eā
ponēs in apti-
tudinali inhæ-
rentia.

Capreol.
Caietan.

Heru.
Agid.
Iauell.

Improbatur 1.
ut dicitur

Improbatur 2.
Physica apti-
tudo accidētis
ut inhæreat im-
mutata est ali-
quo modo in
Euchar.

Ratio notanda
Illam aptitudinem
est passiva po-
tētia, accidens
verò est forma
& actus.

Infertur im-
probatio dictæ
sentent. ex
S. Thom.

14.
Contra defini-
tionē Thomis-
ticam,
Obiectio.

sup

Et

teris

Responsio ex n. 10. ubi discrimine forme substantialis, & accidentalis.

S. Thom.

Instantia de generatione.

Respons.

Quod generatio non est accidens, sed realis modus substantie prius natura productus, quae suppositum, & non nisi per existentiam illius existens.

Item quod solum propter modum predicandi reducitur ad genus actionis.

2. Respons.

Quod est accidens, quia per existentiam quidem suppositi sed posterius natura existit quae partes substantiae cum suis modis realibus.

16. Declaratur.

Solum ex natura rei a forma distinguitur.

Vnicuique rei aduenit esse secundum quod debitum est rei ipsi.

Vnicuique enim rei aduenit esse secundum quod debitum est rei ipsi.

teria existit: sed accidens est quod inest in subiecto praexistente; forma autem substantialis existit quidem, sed non in praexistente materia. Quod discrimen colligitur aperte ex doctrina S. Thom., de ente & essentia cap. 7. iam a nobis elucidata.

Hac in re vna generatio substantialis dubium nobis inijcit, quae cum antecedit suppositum per se existens, videtur non existere in praexistente. Ad hoc tamen respondetur illud certum esse quod nulla existentia antecedit existentiam suppositi; quod autem sequitur existentiam suppositi accidens est, ut liquet ex definitione accidentis. Vel ergo dicendum est generationem substantialem non esse accidens, sed modum realem substantiae existentem per existentiam substantiae, ut de alijs modis realibus partium substantiae dicendum est; qui etiam modi prius natura producantur, quam suppositum, & tamen existunt per existentiam suppositi: & quod generatio solum propter modum predicandi reuocatur ad genus actionis. Vel omnino dicendum est in hoc seruari naturam accidentis in isto accidente; quod cum non habeat propriam existentiam, quia non est essentia, sed modus entis, & per existentiam suppositi existat; existat tamen posterius natura, existentibus prius natura partibus substantiae cum suis modis realibus. Hoc enim ipsum postulat natura accidentis.

Itaque per existentiam suppositi quod primo existit, post suppositum prius natura existit forma cuius est proprium existere, & per formam existit materia participans eandem existentiam: haec, inquam, partes prius natura existunt cum suis modis realibus; postmodum generatio substantialis, quae est modus realis, solum ex natura rei distinctus a forma, quia accidens est, posterius natura existit. Vnicuique enim rei aduenit esse secundum quod debitum est rei ipsi. Et idem debitum seruatur in ordine naturae, quo res plures participant idem esse.

PARS SECVNDA.

Substantia propriissime Deo conuenit, & singulariter dicitur in diuinis.

A V T nomen substantiae Deo attribuamus non sola significatio est explicanda, sed ipsa nominis notatio siue etymologia studiosius inspicienda. Ducitur autem nomen substantiae, ut vox ipsa sonat, a substando; vel, quod idem est, a subsistendo, ut docet S. Augustin. 7. de Trinitate cap. 4. & S. Isidor. lib. 2. Etymolog. cap. 27. substare autem, vel subsistere significat apud Latinos idem quod sistere, vel consistere iuxta illud Terentianum. *Metuo ne substet hospes.* Hoc est, ne apud nos maneat, siue subsistat.

B Et utrumque verbum significat etiam, alijs subesse, & sustinere alia: quo pacto substantia substatur, siue subsistit accidentibus; unde substantia dicitur apud Philosophos.

C Nomen autem, substantia, apud Rhetores aequiuocum est, significat enim quandoque argumentum rei, quod dicimus materiam & subiectum: & aliquando opes, & facultates, quae hominem sustinent: & in psalmo significat quodlibet fulcimentum. *Infixus sum (inquit Auctor Psalmi) in limo profundum, & non est substantia.* Non est quo nitatur.

Hanc ob causam videtur nomen substantiae ab Aristotel. usurpari ampliori quadam significatione pro essentia, ita ut accidentium quoque substantiam, hoc est, essentiam dicamus: quia cuiusque rei quidditas est ceterorum, quae in illa inueniuntur, quasi basis & firmamentum. Et eapropter deriuatum est nomen ad genus substantiae, quia accidentia pendunt a substantia secundum esse, & substantia per se stat.

D Apud Philosophum nomen, substantia, pro essentia usurpatum inuenimus 5. Metaph. text. 15. cap. 8. Et in definitionibus uniuocorum & aequiuocorum 2. Poster. text. 12. At verò substantiam pro ente per se, quod substatur accidentibus, passim vsitat 7. Metaph. & alijs in locis.

Primum igitur statuendum est, nomen essentiae maxime tribuendum esse Deo. Est autem essentiae nomen a Philosophis inuentum, & latinitate donatum, vel a Quintiliano, vel potius a Sergio Flauio antiquiore, qui illud olim usurpauit. Ducitur autem nomen, essentia, ut S. Augustin. ait 5. de Trinitate cap. 8, ab esse, quod existere significat. Et est essentia res quae suam habens suam esse: ea enim quae

1. Sustantia a substando, vel subsistendo.

S. Augustin. S. Isidor. Horum uerborum significatio Terent.

2. Significatio De his cap. 31 p. 1. n. 5.

Substantia est nomen aequiuocum apud Rhetores. 1. Significatio 2. Significatio 3. Significatio Psal. 63. v. 3

4. Significatio pro essentia quouis.

5. Significatio pro genere substantiae.

Pro 4. significatio Idem.

Pro 5. significatio Idem.

6. Assertio. Nomen essentiae tribuendum maxime Deo. A quibus inuentum.

Ducitur ab esse S. Augustin. 5. de Trinitate cap. 8.

Quæ esse nõ
suu existit, in
rigore nõ dicã
tur essentia, vt
modi rerum.

Humanita-
ti Christi, debi-
tæ existit, etia,
& ideo, est es-
sentia.

Ex hac par-
te relationes di-
uinae nõ sunt,
essentia nostro
modo intellig.

Ex Suid. &
S. Athanas.

vsu ab esse.
Omoasion,
id est, vnus, es-
sentia, siue sub-
stantia.

Essentia est
quam explicat
definitio, ex
Aristot.

Affertionis
probatio.

S. August.

S. Basiliius,
Nazianz.

S. Cyril.

Mar. Viet.

6.

Affertio 2.

Aliud nomẽ
essentia siue
quidditatis, sc.
natura, etia Dei-
tati tribuitur.

Natura ex
S. Thom.

pro forma spe-
cifica, seu toti?

Definitio na-
turae tradita à
Boetio, expli-
catur.

quæ existunt per esse non suum, essentia non dicuntur in rigore philosophico, vt modi rerum qui existunt per ipsas rerum quibus adherent, existencias. Humanitas verò Christi, etsi non habeat propriam existenciam, est tamen debita illi, & idcirco recensenda est in numero essentiarum. Relationes diuinae etiam hæc ex parte non sunt essentia, quia adueniunt post esse diuinum nostro modo intelligendi, & nõ afferunt secum nouum esse. Similiter & nomen Græcum, vsuam, quod essentiam significat, testatur Suidas ab esse siue ab existencia derivari. Et idem docet S. Athanas. lib. de definitionibus, & Græcũ nomẽ omoasion, quod ab essentia vbitate concretum est, Latini verterunt vnus essentia siue substantia, vt substantia nomen & essentia synonyma sunt. Est autem essentia, quæ explicat definitio, vt docet Aristotel. 5. Metaph. text. 15. quam dicimus quidditatẽ rei, quia definitio explicat quod quid est rei, & ipsam dicimus rei naturã. Essentia ergo est quæ habet esse: sed esse se maximè Deo conuenit, & est quoddã nomen diuinum iuxta illud, *Ego sum qui sum*. Ergo essentia quoque est nomen Deitatis accommodatissimum, vt S. Augustin. testatur 5. de Trinitat. cap. 8. S. Basiliius epistol. 43. S. Gregor. Nazianzen. oratione ad 15. Episcopos. S. Cyrill. Alexand. in expositione fidei, & legitur 6. tomo Bibliothecæ sanctorum. Quod etiam docet Marius Victor. lib. 2. contra Arium his verbis. *Quod est illud esse, purum est, hoc magis substantia est*. Quid enim magis substantia, quam vbi essentia est ipsum esse.

Hæc igitur essentia, quæ & quidditas rei dicitur eò quod explicat perfectionem indicantem quid est res, alio nomine appellatur natura. Et ita nomen hoc naturæ Deitati etiam tribuitur in ea significatione nominis vsitata, quam affert S. Thom. 1. p. q. 29. art. 1. ad 4. pro forma specifica, quæ dicitur forma totius, verbi gratia, humanitas. Sic enim explicanda est definitio Boet. lib. de duabus naturis. *Natura est unumquodq, informans specifica differentia*. Vbi etiam differentia non pro parte definitionis vsurpanda est, sed pro ipsa specie nomine abstracto significata, vt humanitas: quo pacto significatur vt informans, siue vt forma alterius. Et hoc nomen,

A natura, licet à natiuitate deripatum sit vt ex Aristotel. 5. Metaph. text. 5. Doctor sanctus obseruat; tamen vsu tritissimum est vt pro essentia accipiatur, & omnes Patres diuinam essentiam diuinam naturam appellant. Natura autem apud Physicum indicat principium operationis: quo etiã nominis vsu præcipuè quadrat agenti primo, quod est Deus Beatissimus.

B Corollarium est quod nomen substantia vt significat essentiam, in diuinis recensendum sit; cum Deitas essentia quædam sit, siue substantia, & quidditas, & natura. Hæc enim omnia synonyma sunt, quæ significant idem eodem modo; & apud Patres receptissimum est nomen, substantia, pro essentia.

C Quod si accipiamus substantiam alia significatione, vt indicat ens per se, quod opponitur accidenti, S. August. nõ nihil addubitat Deum substantiam appellare, eò quod substantia appellatur, quæ accidentibus substat; in Deo autem accidentia non sunt: ergo nomen substantia non propriè attribuitur Deitati. Et ita videtur sentire Boetius, qui in lib. de duab. naturis ait hypostasim esse, quæ accidentibus substat: hypostasim autẽ Græcè, Latine substantiã dicimus. Quod si substantia est quæ accidentibus substat, Deus certè nõ est substantia. Et hoc idẽ docet Alex. Alens. 1. p. q. 49. art. 2. Mar. Viet. lib. 2. cõtra. Ariũ, substantiã dictã de Deo ait significare subiectũ, nõ quopacto substantia creata subiectũ dicitur, sed quasi fontem vniuersitatis: sed hoc non est in Theologorum vsu; neq; nomen philosophicum, subiectum, significat originem rerum, sed materialem causam.

D Dicendum tamen est, Deum esse propriissime, & perfectissime substantiam, vt nomen substantia significat ens per se. Non enim etymologia, siue notatio nominis attenditur, sed significatio: nomen autem substantia etsi deriuatum sit à substando, significat tamen non ipsum munus substandi accidentibus, sed significat ens per se, quod Deo maximè quadrat. Præterea substandi non solum significat alijs subesse, sed etiam per se stare & constare, quod etiam subsistere dicimus, & per se esse: ergo ab hac significatione verbi substandi ductũ nomen substantia, Deitati congruum est. Et cum à Patribus vsuetur, & in Concilijs repe-

Natura à nati-
uitate deriuat.
Ex Aristot.
S. Thom.

At pro essentia
accipitur.

Apud phys.
indicat princi-
piũ, operatio-
nis, & quadrat
sic maximè a-
genti primo.

7.
Coroll.

Substantia vt
significat esse-
tia Deo tribuitur.
Essentia, subst.
quidditas, & na-
tura synonym. sũt.

8.
De substantia
vt indicat ens
per se.

S. August.
dubitat an Deo
conueniat.

Substantia
appellatur quæ
accidentibus
substat ex
Boet.

Alens.
Substantia &
subiecti accep-
tio ex
Mar. Vieto.

Improbatur.

9.
3. Assert.

Substantia vt
significat ens
per se propriis-
simè Deo tri-
buitur.

Ratio 1. vt n. 5.
Non etymolo-
gia attenditur,
sed significatio

Ratio 2.
Substandi etiam
significat stare
per se, & constare:
vnde à sub-
standi dicta sub-
stantia etiam
Deo conuenit

repe-
riatur

riatur sepius, non est confugiendum ad alteram significationem ampliore, ut Deum solummodo dicamus substantiam, hoc est, essentiam, quo pacto nomen substantiæ conuenit etiam accidentibus; sed etiam substantiã, hoc est, ens per se, siue essentiam per se existentem, Deo attribuiamus. At uero cum S. Ioan. Damasc. libr. 1. fid. Orthod. cap. 8. Deitatem uult esse ab omni substantia exceptam; separat illam a substantia quæ substat accidentibus, aut cui aduenit esse; Vel propter modum significandi imperfectum, uult illam esse super omnem substantiam, sicut & super omnia entia, ut ibidem ait.

At uero ad rei istius luculentiorē doctrinam duas notiones explicabim⁹, scilicet diuinæ substantiæ, & substantiæ communis per analogiam quæ de substantia finita, & infinita prædicatur. Habemus autem substantiæ diuinæ breuissimam ac planissimam definitionē, quæ ex doctrina S. Thom. colligitur: Substantia enim hæc quam Deum dicimus, est id quod per essentiã est; proprium enim est Deitatis ut essetia eius sit ipsum esse. Et hæc est ultima perfectio infinitaque in substantijs, quarum essentiæ quo magis accedunt ad esse perfectiores sunt: essentia autem diuina est ipsum esse. Et ita substantiæ finitæ sunt quæ habent essentias, quibus debitum est esse per se, hoc est, non alijs: substantia autē infinita habet essetiam, quæ per se est, hoc est, per se ipsam. Et hic est perfectissimus modus per se existendi, solius essentiæ infinitæ singulare elogium; quod per se existat, hoc est, non per additam existentiam. Quod ergo nomen Deo magis proprium excogitari poterit, quàm nomen substantiæ hac notione declaratum?

Considerandum iam est nomen ipsū commune substantiæ, quod substantias finitas, & infinitam complectatur. Nam & illud opus est ut nullam imperfectionem indicet; aliàs non erit Deo etiam secundum analogiam communem attribuedum. Compertum est autem substantiam creatoris, & Deo communem nõ esse id quod habet essentiam, cui debitum est esse; hoc enim indicat essentiam esse distinctam ab existentia, & ita est nomen proprium substantiæ creatæ, quæ est genus, quod S. Thom. magis explicauit in 4. dist. 12. quæst. 1. quod scilicet

A cēt substantia prædicamentalis significet id quod habet essentiam, cui accquiritur esse: hæc enim est creatæ essentia, cui productæ confertur esse, & per productionem acquirit esse.

Substantia igitur ut significat ens per se, est analogum commune substantijs finitis, & Deo. Nam ens absque dubio nomen commune est, & propriissimè Deo conuenit, & rebus omnibus creatis commune est; per se autem est quædam negatio cõmunis rebus omnibus, quæ non sunt accidentia. Nomina autem quo magis communia sunt, priora sunt Deo, ut S. Thom. docet, propter amplitudinem significandi quæ apta est infinite nature; & quia ab imperfectis, & contractis magis distant.

Quod si quæras, quid significet nomē illud ens per se? Respondendum est cū S. Thom. pluribus in locis, quod ens significat solum esse explicito conceptu; significat enim id quod est: sed non est synonymum ens, & existens. Nam ens significat id quod est, scilicet cui conuenit esse, vel quia est, vel quia possibile est; existens autem significat id quod actu est: quia existens est nomen connotatum, & significat formaliter existentiam; ens autem est nomen absolutum & substantiuum, & significat concretè hoc totum, scilicet id quod est, siue illud sit, siue saltem possibile sit esse. Et hac significatione ens per se est nomen propriissimum Dei, quia Deus est is qui est, scilicet qui per se ipsum est.

Quod si adhuc cõtendas nomen substantiæ, ut est analogum, significare nõ solum esse, sed existentiam. Permittendū hoc est, & explicabimus substantiam cõmunem, quod sit id quod habet essentiam, cui conuenit esse per se. Conuenit autē essentiæ cuiq; etiam infinite ipsum esse: sed essentiæ finitæ conuenit per causam; & essentiæ infinitæ nõ per causã. Et in hoc est analogia inter substantiam finitã & infinitam, ut inter causam, & causatū. Hac tamen significatione substantia nõ est genus, cum sit analogū. Est autem conceptus generis substantiæ, quem iam explicauimus, quod sit aliquid habens essentiam, cui debitum est esse per se ordine quodam nature, vel cui accquiritur esse; ut significetur distinctio aliqua realis inter essentiam & esse; quæ distinctio est propria omni enti finito.

Nomen

S. Damasc. explicatur 1.

Explicatur 2.

10. Pro 3. assertio nis ostensione 1. adnotandū.

Ex S. Thom. substantia diuina definitur. Id quod per essentiam est. Substantiarum essetia quo magis accedunt ad esse, eo perfectiores sunt.

Substantiæ infinite singulare elogium est, per se ipsam esse, non per additam existentiam.

11. 2. Adnot.

Substantia ut communis est Deo & creature nullã imperfectionem indicat.

Ut sic, nõ est id quod habet essentiam, cui debetur esse.

Hoc est proprium creatæ substantiæ.

S. Thom.

12. Ut significat ens per se, est analogū & cõmune utriusque substantiæ.

Ostenditur, ex p. 1. n. 3.

Nomina quo cõmuniõra, eo priora sūt Deo, ut cap. 30. p. 3. num. 6.

S. Thom.

1. Ratio.

2. Ratio.

3. Adnot.

Quid significet ens per se?

Respons. ex p. 1. n. 3.

Ens & existens nõ synonyma.

Ens significat concretè hoc totum, sc. id quod est, vel potest esse, existens uero, id quod actu est, & formaliter existentiam.

Existens, connot. est substantia.

Ens per se est propriissimum nomen Dei.

14.

Permitti potest quod substantia ut cõmunis, significat quodque existentiam.

Tunc definitur id quod habet essentiam cui conuenit esse per se.

Substantiæ finitæ conuenit esse per causã.

Infinite nõ fit analogia inter utramque, est ut inter causã, & causatum.

Substantia genus, definitur, ut p. 1. n. 2.

15. Nomen substantiæ fuit ab Eccles. acceptum Cōc. Nicen. S. Ambros.

16. Disputatio de vnitatē diuine substantiæ Si substantia pfectia accipiatur, certū de fide, est esse vnā. Si pro ente p se, dubium.

17. De vnitatē & numero transcēdētū, cū dicūt de diuinis.

Dub. 1. Sintne tres diuinæ personæ tria entia? 1. Sent. affirm. Torres. Reijcitur.

18. Prænot. vt lib. 1. c. 42. p. 4. n. 14. lib. 3. c. 31 p. 3. n. 10.

Regula adiectiuorum. Regula subst. Exemplum vtriusque.

In diuinis sūt tres creates, nō tres creatores.

19. 2. & vera sent. negat.

Probatur. Siue ens significet essentiam siue existentiā, in genere neutro accipitur substantiuē.

Apud Patres tres personæ dicūt nō tria entia, sed tres entes.

S. Thom.

Bellarmin.

Nomen autem substantiæ fuisse ab Ecclesia acceptum in Concilio Niceno testatur S. Ambros. lib. 2. de fide, cap. 7. & eodem in loco depromit nomen istud ex sacris literis, quod & Patres commentarijs de Trinitate fusissimè præstiterunt.

His cōstitutis, de vnitatē diuinæ substantiæ disputandum est. Quod si substantiam pro essētia accipiamus, fide certissima tenemus esse in personis, siue suppositis tribus substantiam vnā, hoc est, essentiam vnā. Si verò substantiam pro ente per se vsurpemus, sublitet nonnulla ratio vacillandi.

Atqui ad hoc dubium diluēdum, prius commentandum est de vnitatē aut numero transcendentium, cum de suppositis diuinis prædicantur. Et primum de ipso ente queritur vtrum tres diuinæ personæ sint tria entia. Bartholom. Torres q. 39. art. 3. affirmat posse dici tria entia. Affirmatio tamen hæc repudianda est, & pars negās modis omnibus retineatur.

Adhibenda autē hęc est regula Theologorum, quod dū vtimur nominibus adiectiuis, illa dicūtur plura quæ sunt plura supposita vel subiecta, etiam si formā eandem habeant: nominibus verò substantiuis, etiam si supposita, vel subiecta plura sint, si tamen forma est eadem, nō dicuntur plura. Et ita personæ diuinæ sunt tres creates nomine adiectiuo, & non tres creatores; quia nomen creator est substantiuum.

Ad quam regulam nostram sententiā dirigentes, colligimus tres personas nō esset tria entia; quia siue ens significet essentiā, siue existentiā, cum dicūtur tria entia, cum nomen neutrum accipiatur substantiuē, significantur tres essentiæ, vel tres existentiæ: & vtroque sensu falsum est enūciatum; quia in personis vnā est essentia & existentiā vnā. Quamobrē apud Patres sæpius perlegendo obseruauimus non eos dicere tria entia, sed tres entes, nomine vsos minùs Latino, adiectiuo tamen. Et ita concedimus tres personas esse tres entes adiectiuē, sed non tria entia substantiuē. Et hæc est sententia S. Thom. in 1. d. 25. q. vnica art. 4. eaque Theologis communis, quā vt consonam fidei dogmatis sequitur Robertus Bellarminus lib. 2. de Christo cap. 16.

A Et confirmatur, quia si diuina supposita sunt tria entia, cum absque dubio sint entia per se, hoc est, non in alio (si tamen entia sunt) erunt tres substantiæ: quod à fide Catholica discordat, vt in cōfirmatione comprobabimus Patrum & conciliorum sententijs.

Quare hoc etiam argumento vrgentur, qui tres existentijs relatiuis suppositis attribuunt; cōguntur enim dicere tria entia per se, & perinde tres substantias. Sed non improbabiler possunt respondere, quod ens per se significat essentiam, cui conuenit esse per se: & ita non sunt tria entia propter existentijs tres, quia non sunt tres essentiæ: nomen autem, ens per se, probabile est quod significet essentiam; & ab vna essentia vnū ens dicitur. Vel etiam respondebunt, quod in diuinis esse absolutum est præcipuum, & ita tria entia non dicuntur, quia non sunt in Deo tres existentiæ absolutæ. Hoc autem pronunciatum Theologis fas est esse certissimum, quod personæ tres non sunt tria entia substantiuo nomine.

C Deinde differēdum est hic de nomine, res, vtrum singulariter, aut pluraliter dicatur de diuinis personis? Durand. distinct. 25. quæstione 2. existimat hoc nomen absolutè & simpliciter enūciandum esse singulari numero de diuinis suppositis siue personis; & secundum quid etiam numero plurali: vt dicamus tria supposita absolutè esse rem vnā; sed nō nisi explicando dicamus, esse res tres, addendo videlicet, quod sint tres res relatiuæ, aut tres res incommunicabiles; & sine distinctione, aut non adiecto aliquo, non esse dicendas tres res. Henric. etiam Gandauens. in sua summa, art. 34. quæst. 2. ad finē ait tria diuina supposita posse dici tres relationes reales siue respectus reales, sed non tres res.

D Atquē vt mittamus nominis notationem, quod S. Thom. in 1. d. 25. q. 1. art. 4. arbitratur ductum esse à verbo, reor; vel à participio, raptus. Videtur certè quod res sit id primum quod ratio contemplatrix concipit; & ita est quid simplicius, quàm ens: ens enim significat id quod primò intelligimus in ordine ad esse; & hoc ipsum significat res præciso ordine ad esse. Quapropter

Ec 3

Auice-

20. Confirm. Essent tria entia per se, seu tres substantiæ.

21. Hæc ratio vrget etiā ponētes tres existentijs relatiuis, de qua re c. 43. p. 2.

1. Respons. non improbabilis ex n.

2. Respons. In diuinis esse absolutū est præcipuum. Certum est non esse in diuinis tria entia substantiuē.

22. Dub. 2. Sintne plures res? 1. Sentent. Durand. non esse plures res absolute, sed secundū quid, seu cū ad dito, sc. plures res relatiuas, in communicabiles, &c.

2. Sentent. Gandau. Esse tres relationes, sed nō tres res.

23. Prænot. Ex S. Thom. Res à reor, vel raptus, deriuatur.

Est simplicior quàm ens. Ens significat quod intelligitur in ordine ad esse. hoc ipsum res significat sicut talis ordine.

Ex Auicenn. res accipitur pro quidditate
 Ex S. Tho. quidditas late, seu quod quid ratio concipit de re, est obiectu intellectus

Res etiam pro modis entis & reculis usurpatur.

3. & vera sent. Relationes diuine simpliciter sunt res plures.
 Ratio.

24. Patres.
 S. Dionys.

S. Hilar.

S. August.

S. Anselm.

Mar. Vict.

S. Thom.
 S. Bonau.
 Magist.
 Alens.

25. Obijcitur, c. damnam.

Responf. Nomen, res, analogum est quod essentia, & personis proprie conuenit. Tres personae tres res, & res vna.

2. Obijcitur S. Hilar.

Auicenna tract. 6. Metaph. ait nomen, hoc, res, pro quidditate accipi: quidditas autem est obiectum intellectus, vt docet S. Thom. 1. p. q. 17. art. 3. ad 1. q. 18. art. 2. q. 57. art. 1. ad 2. no quidditas proprie, quae est essentia per definitionem explicabilis, sed quod quid ratio concipit de re, etiam si non sit proprie essentia & quidditas, sed ampliori quodam nomine, & qualicumque definitione intelligibilis. Atqui vsu ipso Philosophorum, qui est authenticus nominum interpres, nomen hoc, res, non solum pro essentia siue quidditate perfecta, quae est in genere; sed pro ipsis modis entis, & appellationibus, ac reculis usurpatur. Et ita relationes diuinae sunt proprie, & simpliciter res quaedam: oportet enim vt aliquo nomine pluraliter numerentur; & hoc est nomen numero accommodatum, quod non significat essentiam, aut existentiam sed quicquid intellectus extra se ipsum apprehendit.

Quod ergo tria supposita sint tres res, ex S. Dionys. quondam accepimus cap. 2. de diuinis nominibus, vbi ait inter Patrem & Filium, & nomina, & res esse distinctas. Et S. Hilar. lib. 7. de Trinit. de Filio loquens. *Ego (inquit) & Pater, rerum nomina sunt.* Idem docet S. August. lib. 1. de doctrina Christiana, cap. 5: *Res (inquit) quibus fruendum est, sunt Pater & Filius, & Spiritus Sanctus.* Et S. Anselm. de Natiuit. Verbi, cap. 3. *Nihil prohibet (inquit) personas duas Patrem & Filium, dicere res duas.* Et Mar. Vict. lib. 4. contra Arium res tres dicit. Et alias apud Patres legisse me memini, res plurali numero dici de diuinis personis. Hac est sententia S. Thomae 1. p. q. 39. art. 3. ad 3. & in sentent. loco commemorato. Suffragatur S. Bonau. d. 29. in comment. n. 6. & Magist. d. illa 25. Alex. Alens. q. 58. membr. 7. eaque opinio est Theologis receptissima.

Sed etsi cap. damnamus, tres diuinae personae dicantur res vna simplicissima: nihil prohibet, quin etiam dicantur res tres; est enim nomen hoc, res, analogum; quod & essentiae vni proprie conuenit, & conuenit etiam proprie personis tribus: & ita personae tres proprie sunt res vna, scilicet vna essentia; & proprie etiam sunt res tres, scilicet personae tres, vel relationes tres. Verum est S. Hilarium lib.

A 7. de Trinitat. absolute rem dixisse pro natura. *No res duas (inquit) sunt, sed res generis eiusdem, & iterum, dum res non differt, id est, dum natura non differt.* Et S. Ioan. Damas. lib. 1. fid. Orthod. cap. 10. vnum, inquit, id est, essentiam vnum.

Quod si obijcias, ens & rem conuertitur, vt quicquid est ens sit res, & quicquid est res sit quoque ens: & ideo supposita diuina, vel esse simul tres res & tria entia, vel non esse tres res, sicut neque sunt tria entia. Respondendum est negando consequentiam, nomina enim dicuntur conuerti cum simul affirmantur, & negantur nulla adiectione facta, vt homo & risibile: facta tamen adiectione Petrus est essentialiter homo, & non essentialiter risibile. Similiter facta adiectione numeri aut vnitatis, non est necesse vt res tres sint tria entia, sed res tres sunt ens vnum. Quod si istes, consequi etiam praetermissis nominibus numeralibus, vt supposita diuina, quae sunt res quaedam sint entia quaedam. Respondendum est, nomina haec pluraliter dicta etiam numerum indicare: quare in numero singulari bonam esse consequentiam, vel absolutis nominibus a numero, vt aiunt. Est autem hoc singulare in arcano Trinitatis, vt tres res sint ens vnum, sicut tria supposita vna substantia sunt.

De alijs transcendētibus nihil superest hoc loco disputandum: nam de vno dicendum est lib. 5. iuxta regulam substantiuorum, quod supposita diuina propter essentiam vnam absolute sunt vnum, & non tria in genere neutro. Bene autem & verè diximus lib. 3. vnam esse rationem in diuinis personis, qua dicuntur verè & bonè, & ita esse vnum bonum, & vnum verum, non tria bona, aut tria vera.

D Ex dictis liquet tria supposita diuina non esse tres substantias, quoniam nomen substantiae, vt est commune Deo & creatis substantijs saltem significat ens per se; sed supposita diuina non sunt tria entia per se; ergo neque tres substantia. Quod si sentias nomen hoc, substantiae, essentiam significare, cui conuenit esse per se non in alio: manifestius conuincitur non esse tres substantias, quibus est vna essentia.

Aduertendum tamen est apud Philosophum primam substantiam, quae est suppositum, maximè dici substantiam.

Vnde

Explicatur.

S. Damasc.

26. Obiectio.

Responf. Nomina quae conuertuntur non est necesse couertifacere adiectione. Exemplum;

Res tres sunt ens vnum. Instantia.

Responf. Haec nomina pluraliter dicta numerum indicat.

27. De vno dicendum lib. 5. Supposita diuina absolute & in genere neutro sunt vnum, & non tria. Ostenditur ex lib. 3. cap. 31. p. 3. n. 10.

28. Corollar. Tria supposita diuina non sunt tres substantiae. Probatur, siue substantia significet ens per se, siue essentiam.

29. Aduert. Ex Aristot. 1. Substantia siue suppositum maximè dicitur substantia

roll. approbata
tū aliā viā.

Declaratur.

In angelis
2. substantia est,
nō species, sed
genus.

Ratio.

In angelis.
1. substantia est
natura specifi-
ca cōpleta ad-
dita proprietate
hypost.

4.
2. Asserti
confutatio.

In creatis for-
mę separatę nō
subsistūt perfe-
ctē ante pro-
prietatē hypo-
stat & ante eā
possūt assumi.
nec sunt 1.
substantiæ.

In diuinis
Deitas subsil-
tit perfectē a n-
te proprietates
hypost. & ta-
men nō est 1.
substantia.

Quod Deitas
nō sit 1. substā-
tia.

Probat 1.
ex vsu nomi-
nis Theologi-
co.

3.
Probat 2. ex
significatione
nominis Ari-
stotelica.

1. Substantia
dicitur relati-
ue ad 2. sed Dei-
tas nō refertur
ad cōmunem
substantiam,
ex c. 34. & 36.

Probat 3.
Deitas potius
esset dicenda
2. substantia,
quā prima.

Est quid nō
vniuersale, sed
cōmune in Pa-
tre, & Filio, &

stantiæ; primæ autem substantiæ sunt,
quibus insunt accidentia, & ita conce-
dimus, quod prima substantia & suppo-
tū idem est, scilicet substātia completa
indiuia. Est autem in Angelis secun-
da substantia nō species, sed genus; quia
in eis non est species prædicabilis, vt an-
tea docuimus: prima autem substantia
est natura specifica addita proprietate
hypostatita, qua fit completa substan-
tia: & idcirco in Angelis prima substā-
tia subijcitur secundæ, nempe generi
suo.

Et quidem verum est quod formę se-
paratę non subsistant perfectē, quia ad-
huc non sunt completæ in genere nisi
addita proprietate hypostatita; & ante
illam possunt assumi a diuina persona,
a qua assumptæ penderent, vt antea de-
clarauimus. Et ita ante suppositorū pro-
prietates, possunt secludi a primis sub-
stantijs, propter imperfectam subsisten-
tiam. Sed adhuc illud argumentum va-
num est, quod Deitas, quia perfectē sub-
sistit, sit prima substantia: nam etsi id ac-
cidat in rebus creatis quarum nulla sub-
sistit perfectē, nisi ipsum suppositum;
nulla tamen auctoritate firmatur, aut ra-
tione efficaci, quod subsistens perfectū
sit prima substantia. Hoc autem spe-
ctandū est ex nominis significatione &
vsu, ne in æquiuoco desudemus. Anti-
quorum autem neminem legi, qui pri-
mas substantias non appellet ipsa sup-
posita, aut qui Deitatem numerauerit
inter primas substātias. Quod si hoc nō
obtinemus a nominis vsurpatione Theo-
logica, petamus nominis significationē
ab Arist. doctrina.

Prima equidem substantia dicitur re-
latiue ad secundam, & secundæ substan-
tiæ sunt in primis, vt Arist. disputat: sed
Deitas non est substantia quæ referatur
ad cōmunem substantiā; in Deo enim
non sunt vniuersalia, vt diximus: ergo
Deitas non est prima substantia. Dein-
de si hæc nomina aliquatenus vsurpan-
da essēt in rebus diuinis, hypostasis pro-
fectō prima substantia est, & Deus se-
cunda substantia. Probat 2. ex defini-
tione Aristot. quoniam Deus est quid
commune in Patre, & Filio, & Spiritu
Sancto; & de illis dicitur prædicatione
formali: Hæc enim maximē formalis
est, Pater est Deus, Filius est Deus; &
Deus est quoddam commune, non logi-

A cum a Perphyrio definitum, sed propria
quadam ratione commune, vt antea of-
tendimus. Quod si respondeas Deum
non esse in Patre vt in subiecto, sed vt
in hypostasi. Occurrendum est, quod
Arist. loquitur de subiecto prædicationis;
nam aliās natura humana sine hy-
postasi esset prima substātia, quia in nul-
lo subiecto est, neque de illo dicitur. In-
telligendum ergo quod prima substan-
tia in nullo subiecto est tāquam forma-
le, & quidditatum prædicatum. Cum
ergo Deus sit in tribus personis & de il-
lis dicatur, prima substātia non est. Alij
respondent prædicationem istam, Pater
est Deus, non esse vniuersalis de indiui-
duo, & ideo Deum non esse secundam
substantiam. Id quoque nos affirma-
mus: sed cum hæc prædicatione imitetur
illam, qua secunda substantia prædica-
tur de prima: potius dicenda est Dei-
tas secunda substantia, quā prima. Ma-
gis autem consultum vt neutro nomine
dicatur. Præterea non est consentaneū
vt in Deo ponamus tres substantias pri-
mas, & vnā substantiam primam: pri-
mum enim est, quo alterum prius non
est; & prima substantia dicitur, quæ vlti-
mō subsistit, dicitur enim primum, quod
est in subsistendo vltimum: ergo nō pos-
sunt dici tres substantiæ primæ, & vnā
prima, quia aliās non erunt hæc ordina-
ta secundum prius & posterius; cum ta-
men inter naturam & suppositum sit or-
do. Et quoniā hæc est imbibita Philoso-
phis sententia; substantiam primam &
secundam, dicunt nonnulli primum &
secundum subiectum prædicationis. Qua
diuisione primæ, & secundæ substantiæ,
suppositum est primum subiectum præ-
dicationis; Deus autem est subiectum
secundum de quo alia prædicantur. Et
per regulam illam, Cum quidpiam de
quopiam prædicatur, &c. quæ prædicā-
tur de Deo, per Deum quasi per subie-
ctum secundum, prædicantur de perso-
nis, quæ sunt prima subiecta prædicationis.
Et ideo dicuntur supposita apud
Logicos, quia supponuntur omnibus
prædicatis. Potius ergo supposita sunt
dicenda primæ substantiæ, sicut dicun-
tur indiuiduæ substantiæ; & natura pos-
set dici secunda substantia eō quod est
in primis. Et confirmatur efficaci ar-
gumento, quoniam aliās natura diuina
erit prima substantia, quia prius subsi-
sit;

Sp. Sancto, ex
cap. 36.

1. Respons.

Occurritur.
Philosophi
in definitione
1. substantiæ lo-
quitur de sub-
iecto prædica-
tionis.

Ostenditur.

2. Respons.
Deus nō est
2. substantia,
quia non præ-
dicatur, vt vni-
uersale de in-
diuiduo.

Occurritur
annuendo, sed
persistete pro-
batione.

Probat 4.
Cū 1. substā-
tia sit quæ est
in subsistendo
vltima, nō pos-
sunt dici tres
substantiæ pri-
mæ, sc. suppo-
sita, & vna pri-
ma, sc. natura.

Declaratur
Quidā dicunt
substantiā pri-
mā & secundā,
primū & secun-
dū subiectum
prædicationis.
Iuxta hæc, sup-
pos. est 1. sub-
iectum prædi-
cationis: ad De-
2. subiectum.
Axioma.

Supposita di-
cantur apud
Logicos, quia
supponuntur
omnibus præ-
dicatis.

Cōfirm. efficac.

Prius intelli-
gitur natura
subsistens, quā
suppositum.
Per Deit. subsi-
stat supposita,
ex S. Thom.

Suppositum
primū est, quo
ad ordinē prę-
dicationis, &
incomunicabi-
lē subsistētia:
natura verō
quoad ordinē
subsistendi.

2. & verax sent.
1. Assertio.

Nomina pri-
mæ & secundę
substantię no-
coaptantur re-
bus diuinis.

Ratio.
Ab Arist. ap-
pellatur Deus
1. substantia.

2. Assertio.
Æquiuocatio-
ne recte, tria
supposita pos-
sunt dici tres
1. substantię.

Ratio.
1. subsistit apud
Doctores indi-
cat suppositū.
S. Thom.

7.
2. Assertio.
Deitas dicitur
prima substan-
tia, hoc est, ma-
ximē substan-
tia

Mar. Vict.

Si referatur ad
2. substantias,
nullo modo
est prima.
In eodem nō
sūt duoprima.

8.
Ad S. Thom.
eductū n. 6.

sistit; & suppositum secunda substantia,
quia secundo subsistit. Prius enim intel-
ligitur natura subsistens, quā suppositum,
cū Deitas ordine rationis ante-
cedat suppositum, & per Deitatem sub-
sistat supposita, vt docet S. Thom. de
potent. q. 9. art. 5. ad 3. Igitur si sub-
sistentia naturæ, quæ est prima substan-
tia, persuadet vt dicatur Deitas prima
substantia; dicenda erunt supposita se-
cundæ substantię, quia per Deitatem sub-
sistunt. Est enim suppositum primum,
quoad ordinem prædicationis, & quoad
subsistentiam incomunicabilem ita vt
in nullo sit: natura autem est prima quo-
ad ordinem subsistendi, hoc est, consistē-
di siue per se existendi.

Dicendum igitur esse censemus no-
mina primæ & secundæ substantię non
esse coaptanda rebus diuinis, propter ma-
tuas relationes primæ & secundæ quibus
indicat vniuersale & singulare. Et prop-
ter æquiuocationem, & ambiguitatem
nominis, quod potest nos in periculum
conijcere. Nam Deus ipse Beatissimus
ab Aristot. & Philosophis nuncupatur
prima substantia; & ita dicentes primas
substantias tres, videtur nominare Deos
tres. Sed æquiuocatione recte possunt
dici tria supposita tres primæ substan-
tię: nomen enim primæ substantię apud
Philosophos, imò & apud Doctores
Scholasticos suppositum significat. Et
ita accipit S. Thom. in 1. dist. 25. q. 1.
art. 1. ad 7.

Deitas verò qua ratione dicatur pri-
ma substantia, quæ ad secundam refer-
tur, non perspicio, nisi relatione hac præ-
cisa dicatur prima substantia, hoc est, ma-
ximē substantia, quæ per se maximē ex-
istit & perfecta est. Et hoc quod est pro-
prium suppositis creatis, inuenitur in na-
tura diuina, & ita dixit Mar. Vict. lib.
2. contra Ariom, Deum primam substan-
tiam, & vniuersalem substantiam, & an-
te substantiam, substantiam. Si verò re-
feratur Deitas ad secundas substantias,
nullo modo est prima; quia hypostasis
siue suppositū absque dubio prima sub-
stantia dicendum erit: & in eodem non
sunt duo prima, scilicet suppositum pri-
ma substantia, & natura prima substan-
tia.

Neque verò S. Thom. id scriptum re-
liquit, vt referunt, quæst. 9. de potentia
art. 5. ad 13. Sed docet diuinam natu-

ra quasi individuari per se ipsam, quod
& nos docuimus antea, affirmantes ip-
sam sibi essentiam suam infinitudine esse
individuatiōis principium. De prima
autem substantia nullum est ibi verbum
Doctoris sancti.

Indubium autem est posse dici diui-
na supposita substantias tres incommu-
nicabiles, aut indiuiduas, vt docet S.
Thom. 1. p. q. 30. art. 1. & q. 9. de
potent. art. 2. ad 9. Tollitur enim æqui-
uocatio nominis. Nam cum Patres &
antiqui Latini dixerint tres substantias,
hoc est, tria supposita; suppositum enim
est quod maximē substantia dicitur: dum
dicimus tres substantias indiuiduas, aut
incommunicabiles, absque vlla ambi-
guitate dicimus tria supposita. Quare
S. Thom. eodem loco ad 2. negat di-
uinam essentiam esse substantiam indi-
uiduam, cum sit in multis: sunt ergo tres
substantię diuinę, non vna. Et confir-
matur, quia indiuidua substantia est de-
finitio suppositi; loco autem in definiti li-
citur est vt in definitione, vt dicamus tria
supposita, aut tres substantias indiuiduas.
Potest etiam aliter explicari; subst-
antia enim non significat aliquid sin-
gulare, quare non significat proprietatē
hypostaticam, quæ sola in diuinis nume-
ratur; & ita negamus substantias tres.
Indiuiduum autem etsi sit nomen insti-
tutum ad significandam negationem, in-
dicat tamen proprietatem hypostaticā
cum adiungitur nomini substantię: sic
enim explicatur definitio ista supposi-
ti, vt postea dicemus. Et ita per tres in-
diuiduas substantias significamus tres
hypostaticas proprietates.

PARS QUARTA.

Tres persone diuine dicuntur tres hy-
postases; non vna.

DE hypostasi nihil amplius disputā-
dam est, quā vt æquiuocationem
explicemus, & eruamus frequentiore
usum nominis: nomen est Græcum, quod
S. Epiphanius in 7. Synod. act. 6. affir-
mat deriuari a verbo yphistane, quod
significat subsistere, & dicit subsistentiam.
Et subdit physin dici naturam per se
existentem. Qua significatione hyposta-
sis nihil differt a substantia, siquidem &
naturæ coaptatur verbum ipsum subsi-
stendi.

Respons.
ex cap. 37. n. 7.

9.
De 2. p. tituli,
Certū suppo-
sita tria posse
dici tres substan-
tias incomuni-
cabiles, aut in-
diuiduas.

S. Thom.
Ratio.

Ex S. Thom.
Diuina essen-
tia non est sub-
stantia indiui-
dua, quia est in
multis.

Confirm.
Definitio sup-
positi pro de-
finito.

Declara tur.
Substantia nō
significat quid
singulare, &
ideo negamus
substantias tres
Indiuiduum
adiūtū nomi-
ni, substantia,
indicat proprie-
tatem hypost.

Hypostasis
Græcū nomen
ex S. Epip.
1. deriuatio.
a verbo yphi-
stane, id est, sub-
sistere.

2. Derivatio
substando.
Boet.
S. Thom.

Materia dici
tur hypostasis,
quia est 7. sub-
iectu substantis.
Forma vero
vso, scilicet sub-
stantia, quia prin-
cipium est sub-
sistentis.

Hypostasis
vsurpatio pro
substantia.

Aphrodis.
Verosimilior
derivatio a sub-
sistentia.

S. Epiphani.
ait derivari a
verbo subsisto.
Substantia, sub-
sistentia, & hypo-
stasis ex 1.
instituzione in
idem recidunt.

Hebr. 11.

Hebr. 8.

Geneb.

hypostasin ait
pro essentia ac-
cipi a seculari-
bus auctoribus

Zozim.

Socrat.

Anast.

Pro substantia
accipitur a pa-
tribus.

Hinc ratio dub-
an sint in divi-
nistreshypost.

Sent. negas.

Apud Acat.

S. Paulin.

stendi. Boet. vero in predicam. mate-
ria vocat hypostasin, & formam vso.
S. Thom. ex-
plicat 1. p. q. 29. art. 2. ad 4. & in 1. d.
23. art. 3. & de potent. q. 9. art. 1. Qua-
re videtur hypostasis dici non solum a
subsistendo, sed etiam a substando: &
ideo materia dicitur hypostasis, quia est
primum subiectum quod subsistat; forma
vero substantia, quia dat esse, ut totum
possit subsistere, & est principium sub-
sistendi. Quae nominis significatione vi-
detur dixisse Alex. Aphrodis. 2. de ani-
ma, & 7. Metaph. comment. 5. materia
non habere hypostasin, hoc est, subsiste-
ntiam; quia per se sine forma non potest
subsistere, & per formam subsistit, ut per
causam subsistendi. Et haec nominis de-
rivatio verosimilior est. Verum est enim
omnes interpretes tam in concilia, qua
in Patres, commentatos, hypostasin
solitos esse vertere substantiam, ut S.
Epiphani credamus a verbo, subsisto,
nomen hypostasis fuisse ductum. Sed cum
subsistere & substando eiusdem sit signifi-
cationis, ut diximus, substantia, subsiste-
ntia, & hypostasis ex primo nominum in-
stitutio in idem recidunt. Praeterea hy-
postasis significat rei fundamentum ut
de nomine, substantia, diximus: Hebr.
11. fides dicitur, *sperandarum substan-
tea rerum*, hoc est, fundamentum & ba-
sis; Graece autem legitur hypostasis. &
Hebr. 8. *Si tamen initium substantia
eius*, graece hypostasis. Cum ergo inter-
pres versionis authenticae verterit pro hy-
postasi substantiam, haud dubium est a si-
milem esse nominum significationem.
Gilber. Genebr. in responsione ad Scheg-
kium testatur totam scholam secularium
literatorum hypostasin non nisi pro vsua,
hoc est, essentia novisse. Pro qua eadem
sententia refert Zozyrum lib. 6. cap.
12. & Socratem lib. 3. cap. 7. in historijs
Ecclesiasticis. Et Anastasium libr. 3. de
rectis dogmatibus. Quidquid autem vsi-
taverint prophani auctores, Patres hy-
postasin pro substantia accipiunt.

Cum ergo nomen substantiae & hypo-
stasis idem significet, videtur dicendum
quod supposita tria non sint tres hyposta-
ses, sicut neque tres substantiae. Et idcir-
co ut Acatius Beroensis in Epistol. ad
Cyrill. Alexand. refert, Paulinus Epis-
copus cum Latinis recusavit tres hypo-
stases dicere, ut dicebant Graeci. Quod

idem fecit S. Hieronym. in epistol. ad
Damascum; & latere venenū dixit sub no-
mine hypostasis; quia suspicabatur Aria-
nos voluisse dici hypostases ut essentias
diciderent. Et in Concilio Sardicensi.
pud. Theodoret. libr. 2. hist. Ecclesiast.
cap. 8. vna hypostasis, hoc est, vna essen-
tia ponitur, tres hypostases negantur.
Vbi concilium ipsum nomen hypostasis
explicavit pro essentia. Marius Victor.
lib. 2. contra Arium hypostasin pro vsua
sive essentia accipit; imo, & pro pecunia,
sicut de substantia diximus. Et affert il-
lud quod Paterfamilias divisit duobus
filijs hypostasin suam, id est, suas facul-
tates, aut divitias.

Nihilominus consuetudo obtinuit
apud Graecos, quasi secunda nominis in-
stitutio, ut hypostasis non pro essentia,
sed neque pro substantia, sed pro suppo-
sito vsurparetur: forte id accidit, quia
nomen ductum est a subsistendo, ut di-
ximus; suppositum autem est, quod om-
nibus modis subsistit, cum ipsa natura in-
dividua quasi subsistat, eoque quod est in-
dividuum naturae. Quare & Latini cre-
brius dixere substantiam pro supposito,
& Graeci hypostasin pro supposito,
vel persona.

Quod Graeci hypostasin pro persona
accipiant Patrum scripta versanti notum
est. Etenim iam olim S. Dionysius cap. 1.
de divinis nominibus vocavit tres per-
sonas hypostases tres. Et 10. lib. de Ce-
lesti hierarchia vocat divinam essentiam
trium hypostasium unitatem. Et de Ec-
clesiastica hierarchia similiter. Et S. Atha-
nas. in Symbolo. *Alia est hypostasis Pa-
tris, alia Filij, alia Spiritus Sancti*. Sig-
nificans distinctas esse personas. Et idem
docet in Epistola ad Episcopos Africa-
nos. Quod idem vsurpat S. Greg. Na-
zianz. Oratione de laudibus Athanas.
& S. Ioan. Damasc. in sua logica cap.
42. & 43. & S. Iustin. lib. de recta fidei
confessione, & Boetius lib. de duabus
naturis. Comprobatur etiam ex com-
mentario in illum locum Pauli. *Qui cum
sit splendor Patris, & figura substantia
eius*. Quod Graece legitur hypostasis, S.
Ioan. Chrysost. Theodor. Theophilact.
& Aecumenius commentantur figuram
personae eius, scilicet Patris. Et Suidas
verbo hypostasis, similiter interpreta-
tur, & S. Basil. similiter epistol. 43. & S.
Gregor. Nyssenus, & idem S. Basil. lib. de
differentia

S. Hieron.

Sup. ant. p. 103.

multo quod

Coc. Sardic.

apud Theod.

Mar. VII.

Resolutio ut

intit.

Ex consuetu-

dine apud Gra-

cos, quasi 2. in-

stitutione, hy-

postasis non pro

essentia neque

pro substantia,

sed pro suppo-

sito vsurpatur.

Causa a signa-

tura derivatio

a subsistendo.

4.

Pro persona ac-

cipitur a patri-

bus Graecis.

S. Dionys.

S. Athanas.

Nazianz.

Damasc.

S. Iustin.

Boet.

Hebr. 1.

Chrysost.

Theodor.

Theophil.

Aecumen.

Suid.

S. Basil.

S. Greg. Ny.

S. Basil.

Nazianz.

S. Athan.

in Cōc. Alex.

vt refert

Ruffin.

S. Thom.

Conc. Alex.

Hofio Cord.

suadete, sic pri-

mū usurpauit.

Nicephor.

Ruffin.

Sofomen.

Contra Sabel-

lianōs eam sig-

nificationem

indicauit

Hofius de

quoc. 1. n. 11.

Symb. S. A-

thanasij.

Hofius

eam significa-

tionē non pri-

mus in vsum

edidit, sed pri-

mus detulit ad

Cōc. cōtra Sab.

6.

Legendus

Bellarmin.

Nicephor.

Theodoret.

Sofomen.

S. Basil.

S. Greg. Nys.

Gregor.

Nyssen.

lib. de differentiā

hypostasis,

& vsq. Sedata est ergo tōta

disceptatio, nominis hypostasis accom-

modatione pro persona. Et hoc loquē-

di mōre obseruato neganda est vna hy-

postasis, & tres hypostases confitendae.

differentia essentiae, & hypostasis. Et S. Gregor. Nazianz. de laudibus S. Athanas. refert illum placasse dissidium inter Græcos, & Latinos, ostendentē hoc esse Græcis hypostasim, quod Latinis personam: quod gestum est in Cōcilio Alexand. cum Athanas. faceret orationem apud Episcopos Ægypti, vt memorat Ruffin. lib. 1. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 29. & S. Thom. quoque testatur 1. p. q. 29. Græcos vsos esse frequentius significatione hypostasis pro persona.

At verò Concilium Alexand. tres hypostases, & vnam essentiam primū usurpauit, suadente Hofio Episcopo Cordubensi, vt refert Nicephor. lib. 10. Histor. Eccles. c. 19. Ruffin. lib. 1. additamēti ad histor. Ecclesiast. c. 29. & Sofomen. lib. 6. c. 20. Cū enim Sabelliani personas confunderent, Ariani diuiderent essentiam, Hofius indicauit nomen hypostasis non essentiam, sed personas significare. Et placuit Concilio, quòd tres hypostases dicerentur in disputationibus cōtra Sabellianos, vt eorum improbaret impietatem: quod nomen postea in pluribus Concilijs receptum est, vt hypostasim dicamus pro persona. Et apud Græcos in Symbolo S. Athanas. ita legitur. *Alia hypostasis Patris, alia Filij, alia Spiritus Sancti.* Hoc ergo nomen hypostasis pro persona non primus in vsum edidit Hofius, sed primus detulit ad Concilium, & opposuit contra Sabellianos, & postea assuetum est in Concilijs.

Est ergo significatio nominis vsu Ecclesiæ immutata, & iureoptimo, cū apud Græcos Patres rarè inueniatur, nisi vt significet personam siue suppositum. Vide Robert. Bellarm. 2. lib. de Christo, c. 4. Ergo absque vlla explicatione nominis dicendum iam est esse tres hypostases, non vnam. Legatur de hoc dissidio

Nicephor. lib. 10. Historiæ cap. 15. & lib. 2. cap. 4. & 18. Et Theodoret. lib. 2. cap. 8. vbi narrat S. Athanasium in epistola ad Episcopos Africanos hypostasim essentiam dixisse. Legendus etiam Sofomenus lib. 5. cap. 11. & de eadem rescribunt S. Basilus epistol. 49. & S. Gregor. Nyssen. lib. de differentiā hypostasis, & vsq. Sedata est ergo tōta disceptatio, nominis hypostasis accommodatione pro persona. Et hoc loquēdi mōre obseruato neganda est vna hypostasis, & tres hypostases confitendae.

A Quæ verò modò obijciunt hæretici Transyluani circa nomen hypostasis, quòd sic vanum, litigiosum, & barbarum probè refutat Bellarm. lib. 2. de Christo cap. 4. ad finem: & ibidem ostendit nomen non esse barbarum ex comment. Budæi qui recitat Aristot. & Themistiū eo nomine vsos fuisse.

CAP V T XLV.

Persona est rationalis natura indiuidua substantia, ex Boetio.

TRactatis his quæ putauimus ex principijs Philosophiæ de diuino supposito potuisse disputari communibus, & vulgatis quæstionibus, progrediendum est ad id quod magnoperè arduum est, & istius libri summa, vt constitutionem diuinæ personæ speculemur, exorsū à definitione personæ. Caput diuidimus in partes duas.

Pars prima: *De etymologia, & significatione personæ.*

Secunda: *De quidditate, & definitione personæ.*

PARS PRIMA.

De etymologia, & significatione nominis, personæ.

OPortet autem scire personam esse ipsum suppositum nature rationalis, si enim natura sit rationalis, eius suppositum est persona; si verò natura non sit rationalis, eius suppositum non est persona. Quare suppositum est aliquid communius, quod in natura quauis subsistit; Persona verò est aliquid contentum in illo communiori, quod non subsistit in quauis natura, sed solum in natura rationali: & quia suppositū & persona sunt analogæ, persona continetur in supposito, non tanquam in vniuersali vniuerso, sed analogo. Præterea, quia suppositum siue persona est quid maxime singulare, quod non habet genus & species; suppositum rationale non distinguitur ab alijs suppositis per propriam differentiam, sed per ipsam naturam rationalem. Cuius igitur definitur persona, definitur suppositum in natura rationali, vt statim ipsa definitione explicata perspicuum erit.

Obseruat

7. Obiecta ab hæreticis Transyluan. soluit. Bellarmin.

Prænot. Persona est suppositum solius nature rationalis.

Continetur in supposito tanquam in vniuersali analogo.

Distinguitur ab alijs suppositis per ipsam naturam rationalem.

2.
Ex S. Thom.
singularia ac-
cidentiū carēt
speciali nom.
Nō per suas
proprietas, vt
substantia, sed
per substantiā
singularia sūt
vt cap. 12.

Carent etiā de
finitione, quia
sunt entia per
accidens.

Ostenditur.
Non hęc albe-
do, sed hoc al-
bū est singula-
re completum.

3.
Sunt synoni-
ma suppositū,
hypostasis, sub-
sistentia, & res
naturæ.

4.
Ex S. Thom.
dicitur res na-
tura, quia est
id quod habet
naturam.

Suppositum
diuinum ma-
gis propriēdi-
citur res natu-
ræ, quā Deus.
S. Hilar.

Conc. Franc-
fordiense
explicatur.

Essentia dici-
tur res naturæ
intransitiue.

Persona dicitur
res sui iuris,
quia omnia sūt

Obscruat etiam S. Thom. 1. p. q. 29. art. 1. quod etsi accidentia sint etiam singularia, non tamen habent nomen speciale quo significemus singularem illorum conditionem, sicut singularia substantiæ proprietates habent quibus singularia sunt: accidentia verò per substantiam quæ est eorum subiectum singularia fiunt, quasi per extraneū. Quod sic declarandum est, vt non solum singularia accidentium dicamus carere nomine, sed etiam definitione, quia sunt entia per accidens; licet enim hæc albedo sit ens per se, non est singulare completè, sicut neque hæc humanitas: hoc verò album quod est singulare completum, est ens per accidens; & hic homo est ens per se, & ipsum etiam suppositum est ens per se, quod aliqua ratione analogica definiripotest.

Nomen autem suppositum plura habet synonyma; dicitur enim hypostasis, subsistentia, & res naturæ: quid significet hypostasis, quid substantia, iam explicauimus, nominum scilicet etymologias, siue notationes à quibus verbis sint deductæ, & significationis vsum, & quod hypostasis Græcè Latine vertatur subsistentia, ideoque pro supposito hæc accipiantur, quia maximè illud subsistat, vel subsistit.

Dicitur verò suppositum res naturæ, vt docet S. Thom. 1. p. q. 29. art. 2. quia est id quod habet naturam; nam etsi Deus sit res habens naturam quia subsistit per se, id tamen solo modo significandi accidit nomine abstracto, & concreto; suppositum verò ratione formali distinguitur à natura, & magis propriè dicitur res habens naturam, & res naturæ. Vide S. Hilarium lib. 8. de Trinit. prope medium vbi clarissime ait non idem esse naturam, & rem naturæ, quia res naturæ est cuius natura est. Et postea ostendit Spiritum Sanctum esse rem naturæ, scilicet suppositum: quo loco explicanda sunt verba Concilij Francfordiense ad Episcopos Hispaniæ lib. 2. de Spiritu Sancto cap. 4. vbi substantiā vocat rem naturæ, personam verò rem sui iuris; hic enim accipitur res naturæ intransitiue; vt aiunt, non pro re cuius est natura, sed pro re quæ est ipsa natura; & ita dicit substantiam; hoc est, essentiam esse rem naturæ, scilicet esse naturam ipsam, & non rem aliam; perso-

A namvero esse rem sui iuris, quia ipsa nullius est, sed cetera sunt illius; quapropter personam dicimus transitiue rem naturæ, scilicet rem cuius est natura.

Suppositum autem nomen est philosophicum, quod nunquam legimus in alias significationes abstractum, sed semper significat id vltimum quod in natura subsistit, quod in nullo est, & in quo omnia sunt. Est autem ex prima institutione nomen intentionis, quod Dialecticis significat individuum substantiæ. Individuum enim est quod sub specie, & genere continetur; & est quid communius quam suppositum, quia in omni categoria sūt sua individua, individuum verò in categoria substantiæ suppositum vocamus: fuitque nomen hoc primum in vsu Dialectico ad significandum individuum in genere substantiæ; sed tamen postea per Philosophos vsurpatur, non pro intentione, sed pro re ipsa cui conuenit intentio: quod & alijs nominibus accidit, naturam enim cui conuenit esse speciem vocamus speciem, & dicimus species rerum, hoc est, res ipsas quæ species sunt. Et hac significatione philosophica suppositum est nomen synonymum cum hypostasi & subsistentia, quæ sunt res non intentiones.

C Est tamen aduertendum quod nomen suppositum, apud Dialecticos quibus significat intentionem siue relationem rationis est vniuocum; ea enim intentio siue relatio rationis vniuoca est, sicut & similes intentiones: Philosophis verò quibus significat res plures in sola analogia quadam cocentes, nomen est analogum, vt postea declarabimus.

D Nomen verò personæ prima nominis impositione non significat suppositum, sed videtur primò significasse fictam faciem, quam recentiores dicunt laruam, nomine personæ ducto à personando, vt Boetius notat lib. de duabus naturis; eò quod qui personam gerunt patenti paruo hiatus, non puram vocem emittunt, sed angustam, & personantem siue percrepantem. Græci verò dicunt personam, prosopon, eò quod ponatur ante faciem; & ita Leontius Episcopus in Concil. Nycen. 2. libr. 2. personam pro facie apposita vsurpat. Deinde homines personati, mimi, & histriones, qui personas gestant dicti sunt ipsi personæ; & quoniam modo agunt regem, modo seruum,

illius, & ipsa nullius est:

Quare est res natura transitiue.

5.
Suppositi significatio ex c. 19. p. 4. n. 4.
Est nomen intentionis ex institutione, id est, individuum substantiæ, apud dialecticos.

Individuum quid?
Est cōmuni quā suppositū

Suppositū significat modè re cui cōuenit intentio, ex vsu philosophorū

Exemplum, nominis species, &c.

In hac signif. suppositū est synonymū cū hypostasi.

6.
Aduert.

Suppositum apud Dialecticos vniuocū; apud Philosophos analogū.

7.
Inscriptio.
Nominis, persona, signif. 1.
Derivatio à personando.

Boet. lib. 1.

Derivatio à prosopon, & Leontius in Conc. Nyc.

2. Significatio pro personatis

3. Significatio

seruum,

3. Significatio pro dignitate, vel attributo cuiusque. Cicero contra Rullum.

4. Significatio pro singulis hominibus.

Epicetus.

5. Significatio pro supposito rationali.

Ratio.

Persona est nomen dignitatis.

Cicero.

Val. Max. Institut.

Tiraquel.

Persona Græcè prosopos.

Ex Alb. Mag.

S. Thom.

Idem.

Vsurpatur pro supposito rationali.

S. Damasc. Geneb.

S. Naz.

8.

Hypostasis apud Græcos ali-

quando substā-

tiā aliquando

seruum, trāslatū est nomē ad significādā dignitatē siue munus Reipub. vnde illud Tullianū. *Vos mihi hāc personā imposuistis*; Et omne attributū cuiusq; hominis, vt Rethores aiunt, significatur nomine personę. Postea vsurpatū est nomē personę pro singulis hominibus, nullus enim est, qui non agat aliquam personam, aut pauperis, aut diuitis, aut magistratus, aut læti, aut iracundi: omnia enim hæc in significationem personę cadunt, & quod dixit Epicetus. *Vnicuique Deus optimus personam commendauit quam gereret: in qua se quisque agenda dum optimum prestabit, optimus erit.* Valde ergo fuit consentaneum vt singuli hominum dicerentur personę, vel etiam quia singuli homines sua habent attributa quibus dignoscantur, dicti singuli personę. Sed vltra traductum est nomen personę apud Philosophos ad significādā suppositum in natura rationali, quia cum ea natura sit dignissima, qui habet naturam rationalem persona dicitur, quasi clarissimum, & nobilissimū suppositum; est enim persona nomen dignitatis, vt notauimus. Et ita videtur Cicero accipere personam pro quodam homine, in Topicis, & libr. 1. de inuentione. Valerius Maxim. libr. 2. cap. 21. & in civili institut. libr. 2. tit. 7. & ex illo proloquio apud Tiraquelum de nobilitat. cap. 7. *Persona rem nobilitat, non res personam.* Quod autem Latini dicimus personam, Græci appellant prosopon. De significatione istius nominis differit Alber. Mag. in 1. d. 23. art. 2. & S. Th. art. 3. & de pot. q. 9. art. 4. vbi referūt octo opiniones de significatione personę. Sed & apud Græcos nomē, prosopos, quod significat laruā, siue mimū, vt obseruat etiā S. Th. 1. p. q. 29. ar. 3. sicut à Latinis nomē, psona, legitur vsurpatū pro hypostasi rationalis naturę; nam & Damasc. prosopon. vsurpat; & eo nominis, significatione, quauos fuisse solitos septuaginta interpretes testatur Geneb. ad Schekiū fol. 44. & idem nomen legimus apud Greg. Nazianz. oratione in 5. lumina, & oratione funebri in Athanasium, & apud Athanasium oratione quod vnus sit Christus.

Ego vero crediderim apud Græcos nomen hypostasis, quod est frequētius, cum aliqua varietate scribi, & proferri solitum, vt aliquando designet substan-

tiam, aliquando verò non substantiam, sed personā rationalis naturę. Nam si nomen esset equiuocum, minimè sedata fuisset contentio à S. Athanasio dicente id à Græcis vocari hypostasim, quod à Latinis persona. Et quod ait S. Gregor. Naz. Latinos inopia verborū dicere personā id suadet: nam si Græci nō haberēt nomē peculiare personę eadē inopia laborarēt vtētes nomine, quiuoco hypostasis: aut ergo ex vsu, aut aliqua varietate scribēdi, & proferēdi nomen hypostasis pro persona inter Græcos illius aratit vsitātū erat. Et fortè id significat idē Greg. cū ait ibidē, paucas litteras orbē cōturbasse, insinuans litterarū in nomine hypostasis varietatem: nisi & totum nomen quod paucis litteris continetur orbem exagitasse significet.

At verò Laurentius Valla lib. 6. elegantiarū c. 34. arguit Theologos quod personā pro hypostasi, siue supposito accipiāt, eò quod non significet nisi qualitatem apud Latinos, hoc est, mores hominis, vel conditionē, & ingeniū; & negat debere dici diuinas personas quasi hypostases, nisi dicantur tres personę propter distincta attributa, personę enim Patris attribuitur potentia; personę Filij sapientia. Hoc postremū vergit in heresim Sabellianā: attributa enim sunt cōmunia & sola ratione distincta: supposita autem diuina coueniunt in attributis, sicut & in natura; distinguūtur autē non ratione, sed reali distinctione, quia sunt tres res; ergo nō ea significatione dicuntur personę quod habeāt attributa distincta, hæc enim attributa accommodātur personis, sed nō distinguūt illas, aliās esset distinctio rationis, nō realis, quæ est heresis Sabelliana: imò esset distinctio essentialis, attributa enim essentialia sūt, quæ est heresis Ariana. Ergo alteri heresi patrocinator. Disputat Geneb. cōtra Laurentium lib. 2. de Trinit. pag. 48.

Quod verò ait nō debere dici tres personas, erroneū planè est. Ecclesia enim nō solū id quod verū est definit, sed re-ctis quoq; verbis definit, quæ ipso Ecclesie decreto apta iā sūt, cū illa habeat auctoritatē nouādi nomina, & mutādi; nā vt ait S. Th. circa nominū nouitatē q. 29. r. 3. ad 1. Ecclesia propter disputationes cū hereticis susceptas nomina noua instituit rebus diuinis cooprata; neque nomina sūt numerāda inter prophana, quæ

etiā personam designat.

Ostēditur 1. Contentio sedata à

S. Athanasio.

Ostēditur 2. Ex S. Naz.

Latini inopia verborū dicūt personam.

Ostēditur 3. ex cod. Naz.

9. Valla

1. Assertum:

Quod psona nō nisi qualitatem significat apud Latinos.

2. Assertum:

Diuinas personas nō debere dici sic, quasi hypostases, sed propter distincta attributa.

2. Assertum:

vergit in heresim Sabell.

Ostēditur

Attributa accommodātur personis, sed nō distinguunt.

Aliās esset distinctio ratio-

nis, iuxta Sabell.

Imò esset essentialis, iuxta A-

rianum.

Genebrard.

10.

Pars 1. error.

Ecclesia nō solū quod verū est, sed nominibus aptis definit.

Habet auctoritatē nouādi nomina & mut.

S. Thom.

Hæc nō sūt prophana de quibus

2. ad Timot. vltim. Nomen, persona, non est ab Ecclesia innovatum; sed iam olim vsitatum. Tertull.

S. Hilar. S. Hieron. S. August.

Ambros. S. Anselm. S. Cyprian. Lactantius. S. Nazianz.

Persona non est nomen proprium hypostasis, sed traductum.

Damas. Conc. Ephes. Cap. Firm. Cōc. Tol. 11. S. Athanas. Conc. Hisp.

11. Nomen, persona, in antiquo testam. non ponitur pro hypostasi.

At pro attributo personæ; Deuter. 1

Deuter. 16.

Paul. 2. ad Tim. vlt. monet euitāda, quia prophana nō sunt, quæ cū sēsu sacra Scripturæ cōcordāt: nō tamen Ecclesia hoc nomē personæ nouavit, etsi id posset, sed vsitato & ab alijs accepto hac in re vtitur; nā vt primūm referamus Latinos, Tertullianus auctor antiquissimus, & inter Latinos præcipuus hoc nomine in ea significatione iam pridem vsus est, libr. aduersus Praxeam, cap. 12. Sanctus quoque Hilarius libr. de Synodis, Sāct. Hieronym. Epistol. 57. ad Damasum, & ad Galat. cap. quarto, Sanctus Augustin. 11. de Ciuitate Dei, cap. 24. quē librum summa latinitate ornauit; & in libris de Trinitate, vt nomen communi sermone tritum vsurpat lib. quinto, cap. 8. & 9. & libr. 7. cap. quarto, & 5. testaturque fideles dicere tres personas; Ambros. de institut. orig. cap. 10. Sanctus Anselm. monolog. cap. 76. & de Incarnatione cap. 8. Sanctus Cyprian. Sermon. de Natiuitate Christi. Lactantius lib. quarto de vera sapientia capit. 39. & Sanct. Gregor. Nazianz. Græcus, oratione de laudibus Sancti Athanasij refert Latinos pro sepon dicere, hoc est, personam pro hypostasi; ait tamen Latinos inopia verborum personam dicere, significans, id non esse proprium nomen hypostasis, sed esse nomen traductum a prima significatione, quod nos concedimus. Adde his quōd Damasus ad Paulinum Antiochię Episcopum definit in diuinis tres esse personas. Similiter in Concilio Ephesino in Epistol. ad Nestorium, & Cap. Firmiter, & Conc. Toletan. 11. in Confessione Fidei, & S. Athanasius in Symbolo, personę nomen vsurpat: & Concil. Hispal. secund. Can. 13. Et ita vsu Ecclesię nomen datū, nobis eripere audacię est eximię.

In sacra tamen pagina nomen personæ pro hypostasi positum non facile crediderim; nam in priori pagina antiqui testamēti semper videtur accipi pro attributo personæ, scilicet pro homine vel obscuro, vel diuite. Nam Deuter. primo, vbi dicitur, *Nulla erit distantia personarum*, alia versione legitur, *Non agnoscetis faciem in iudicio*: facies autem non significat hypostasim. Et sequitur, *Ita paruum audietis vt magnum*: quod personam dixerat, explicat paruum, vel magnum. Et cap. 16. *Nō accipies personam & munera*: exponit

A Vatablus, *Nō accipies dignitatem litigantis*. Et Iob 32. *Nō accipiā personam viri*, declarat, *Nō accipiā faciem hominis*. Et subiicitur. *Et Deum homini non equabo*. Quo significatur id esse personam accipere, quod est hominem honore afficere. Et Prouerb. 19. *Multi colunt personam potentis*. Alij vertunt, *Ante faciem munifici multi rogant*. Personam vertūt faciem, & multum ea versio est consentanea litteræ: & similia sunt alia in pagina priori. In posteriori verò quæ nouum testamentum continet, credi potest non fuisse significationem nominis mutatam: quamuis Sanctus Augustin. libr. secund. ad Bonifacium, cap. 7. personarum acceptionem licentiū declarat pro iniqua distributione, quæ provenit ex dilectione hominum inæquali; ita vt hominem accipere sit ex dilectione præferre illum; sed & hoc refertur ad attributum personę, quōd sit amicus, vel propinquus; & ita accipere personam non est præferre hominem, sed præferre amicum, ita vt persona non significet hominem, sed amicū quod est hominis attributū. Sed etsi in sacris litteris non inueniatur nomen personę pro hypostasi; inuenitur tamen non solum apud Patres, sed in Concilijs sapiū: quare etsi nomen non sit vsitatum apud Latinos ethnicos; licuit Patribus, & Ecclesię eius significationem trāsferre, & coaptare rebus fidei; & non licuit Vallę postquam ita statutum est ab Ecclesia detrectare quia tres personas dicamus. Nam & apud elegantes Latinos nomen hoc pro hypostasi legimus acceptum, & apud Valerium Maximum, libr. 12. cap. 21. Et in institut. Iustiniani, quæ est summo opere latina, lib. secundo tit. 9. & in alijs recentioribus. Apud Ciceronem fateor nullū legisse me locum quem possumus pro hypostasi rectē commentari. Valeat ergo Valla cum suis elegantijs; nam tres personas, & rectē dicimus, & Latinē dicimus. At possumus conijcere in hominem dictum Sancti Augustini libr. 4. de Doctrina Christiana, *Boni ingenij insignis indoles est in verbis veritatem amare, non verba*; quid enim clavis prodest aurea, si non aperiat? Sāct. Thom. distinct. 23. quęstione prima, ar. 2. tradit notationem nominis, persona, quasi per se vna, qua notatio

C

D

Vatablus. Iob. 32.

Prouerb. 19

Similiter in nouo testam.

S. August.

Accipere personā est præferre amicum.

Persona apud Patres, & Concilia, pro hypostasi inuenitur saepe.

Hoc nomen a Patribus, & Ecclesia translātū & coaptaturē bus fidei.

Etiā apud Latinos persona pro hypostasi. Valer. Max. Institut. Vide n. 7.

Cōtra Vallam, Tres personę & rectē & latinē dicuntur.

S. Augustini dictam.

Ex S. Thom. persona quasi per se vna.

ne

Negari nō potest, apud Latinos, & Græcos nomen personę dignit. aut mun. significare.

Aduert. addendum ad n. 5.

Dialectici aiunt personam significare intentionem.

In hac significatione, indiuiduū cōmunius est, quā suppositū, & suppositū, quā persona.

Nomina hæc in hac significatione sunt vniuoca.

Ratio. At i. vsu philosophorū, persona, nō significat intentionem.

Henric. & Durand.

soli dicunt id quod dialectici

S. Thom. negat.

Etsi i. vsu philosophorū persona significaret intentionem, modo mutata significatione nō nisi hypostasis, vt de supposito, n. 5.

S. August. inuit personam pro natura posse accipi.

Cū S. Thom. negandum hoc erit.

Datū est peculiare nomen hypostasi rationale, quia nobiliori modo operatur.

ne non dignitati sanē, vt Valla concedit, sed supposito conueniret: sed negare non possumus Latinis, imō & Græcis nomen personę, dignitatem, aut munus rei significasse.

Post hæc aduertendam est antequam ad definitionem personę accedamus, quod cum persona sic suppositum rationalis naturę, Dialectici hoc nomen personę recensent inter ea quę intentionem significant: quę significatione indiuiduum est, nomen cōmuniusimum; suppositum minus commune, quia est indiuiduum substantię; persona, verò minus adhuc commune, quia est suppositum in natura rationali. Et omnia hæc nomina prout significant intentiones sunt vniuoca, & verè ac propriè cōmuniā; quia licet accipiantur pro rebus singularibus, significant tamen intentionem rationis communem, quę in singularibus inuenitur. Verum in isto nomine, persona, nullam rationem inuenio, ob quam facillè credam significari intentionem Dialecticam primo vsu philosophorū; neque id vsitatum inuenio, nisi fortè apud Henricum, aut Durandum opinantes rationem ipsam formalem significatam per nomen, non esse rem sed intentionem; quam postea opinionem refellemus. Et Sanct. Thomas quæstione 9. de potentia artic. 2. negat personam esse nomen intentionis, sed tantum modò rei aut hypostasis.

Quod etsi permittendum esset primo vsu Philosophorum nomen hoc indicare intentionem rationis; dicendum erit, sicut suppositum mutata significatione vsurpatur apud Philosophos non pro intentione, sed pro hypostasi; ita & nomen personę: & vtrumque est analogum vt docuimus. Personam pro natura accipi, inuit Sanct. Augustin. 7. de Trinitate cap. 6. eò quod cogitaret esse nomen absolutum non relatiuum: quare nō potuit aperire quid causę esset quod non diceretur de natura diuina, ita vt Deitas esset persona vna. Sed postea cum Sancto Thoma id luculentissimè explicabimus. Quare nomen personę non pro natura, aut substantia secunda, sed pro prima substantia vel supposito absq; dubio accipitur, & ab omnibus vsitatur. Est autem inuentum peculiare nomen personę hypostasis rationalis, quia illa per se operatur nobiliori

A modo, scilicet vsu rationis, vt Sanctus Thomas notat quæstione 9. de potentia, artic. primo, ad tertium.

PARS SECVNDA.

De quidditate & definitione personę.

Personę definitur à Boetio libr. de duabus naturis, quod sit rationalis naturę indiuidua substantia. Quam definitionem S. Thom. amplectitur i. p. quæst. 29. artic. primo, & in i. distinct. 25. quæstione 1. artic. 1. & vtrōque accuratè elucidat. Item 3. parte, quæst. 2. artic. 2. & de potent. quæstione 9. artic. secundo.

Substantia quę loco generis in definitione ponitur, vt Sanctus Doctor explicat, ea est, quę in primam & secundam diuiditur. At verò quosdam aliter accepisse substantiam, scilicet pro hypostasi; non pro incommunicabili hypostasi, neque enim necesse esset addere indiuiduam, sed pro substantia, quę neque pars est neque vniuersalis, bene tamen assumptibilis; & idcirco addi quod indiuidua sit, vt significetur iam non esse assumptibilem. Hęc eandem opinionem in sententijs aliter exponit, dicit enim tres esse comunicabilitates; prima, quę natura vniuersalis est in particularibus; secunda, quę pars est in toto; tertia, quę natura est in supposito: natura ergo particularis completa tollit duas comunicabilitates, quia neque est vniuersalis, neque pars; & hanc dicebant hypostasim, qualis est humanitas Christi; addi verò quod sit indiuidua, quod tollitur vltima comunicabilitas, & fit omninò incommunicabilis. Ex qua opinandi ratione videtur Ioannes Scotus hausisse suam sententiam de negationibus deperentię, quibus suppositum distinguit à natura.

Pro eius rei explicatione illud primū est obseruandum Sanctum Thomam minimè consentire, quod suppositum addat naturę solam negationem: imò i. p. quæst. 3. artic. 3. & 3. parte quæstione 2. artic. 2. ad 3. non obscure indicat aliquid reale adijcere suppositum ad naturam, dum affirmat nomen indiuidui in definitione ista significare rem, scilicet modum subsistendi proprium suppositi.

S. Thom.

mod. 2.

Personę. 1. definitio ex Boetio. S. Thom.

Idem.

intelligit loco generis substā communem ad 1. & 2.

Aut alios intel ligere substantia pro hypostasi; assumptibili, vt excludatur substantia quę est pars aut vniuersalis. Istorū opinio aliter exponit in 1.

Iuxta eā tres esse comunicabilitates, sc. naturę vniuersalis, partis naturę in supposito.

Duas priores tolli p naturā particularem cōpletam, quā di cūt hypostasim: vt 3. tollatur, addi indiuidua.

Hinc Scoti. sent. de negationibus, de quæc. 16. n. 12.

3. Obseruādū 1.

Ex S. Tho. suppositū nō addit naturę solam negationē, sed modū subsistendi proprium suppositi.

mod T. 2
Caiet.

S. Thom.

Hic modus ad
ditus natura,
est intrinsecus
supposito, ex
c. 44. n. 8. 1

4.
Observadū 2
S. Th. 1. p.
duntaxat im-
probat dictā
opinionem.

Idem in 1.
Impugnata
Natura etiā
completa non
est hypostasis

Impugnata 2.
Natura etiā
completa non
est hypostasis

Vtcrius eadē
opin. quatenus
hypostasis na-
turam dicit.

Improbatur
ex c. 44 p. 4.
Aliās in Chri-
sto esset unio
hypostasis ad
hypostasis.

Quoad illud
quod ponit lo-
co generis,
Improbatur 1.

Improbatur 2
Natura singu-
laris assumpti-
bilis, & in ab-
stracto, nō pra-
dicatur de per-
sona: in concre-
to iam est per-
sona ipsa.

ti. Quod Thom. Caietan. ibidem no-
tauit. Et in sentent. ad 2. clarius no-
men, individuum, significare substantia-
le principium. Neque verò nos etiam
dissentimus a Sancto Doctore dum di-
cimus, quòd subsistere non significat
modum additum, sed intrinsecum; iam
enim superius admonuimus subsistendi
modum qui est proprius suppositi addi-
naturae cum ipso supposito; sed neque
modus subsistendi in supposito distin-
guitur ab ipso supposito, neque modus
naturae ab ipsa natura.

Deinde observandum est, quòd quia
Sanctus Thomas non disputabat de di-
stinctione suppositi à natura, opinio-
nem istam, quae videtur consentire
cum opinione Ioannis Scoti, prima par-
te neque explicavit, neque impugna-
vit, sed simpliciter improbavit. Et in
sentent. solummodo ex eo impugnavit,
quia neque consentanea est significa-
tioni verborum; natura enim etiam cō-
pleta non dicitur hypostasis: neque re-
tineri potest in ipsa definitione hypo-
stasis, cum definitur quòd sit substan-
tia individua; explicandum enim es-
set, quòd hypostasis sit hypostasis indi-
vidua.

Primum ergo hoc est, quod reprobe-
mus in ista opinione, quòd hypostasis
appellat naturam; est enim nomen
iam vsu Ecclesiae accommodatum ad
suppositum significandum, aliās in Chri-
sto erit unio hypostasis ad hypostasis,
siquidem naturam appellamus hypo-
stasis; qui modus loquendi haeresim
sonat, quasi sint in Christo duae hypo-
stases, hoc est, duae personae. Deinde id
quod ponitur loco generis debet esse
quid commune; quare substantia singu-
laris non bene collocatur in definitio-
ne personae vt genus. Rursum, quia sub-
stantia singularis adhuc assumptibilis,
est natura in abstracto, & non in con-
creto; est enim haec humanitas non hic
homo, nam hic homo non potest assu-
mi: natura autem in abstracto non po-
test predicari de persona; persona enim
non est haec humanitas, sed hic homo:
ergo neque in abstracto, neque in con-
creto potest accipi in ista definitione
substantia pro singulari substantia; nam
in abstracto non predicatur de persona;
& in concreto, scilicet hic homo, iam est
est ipsa persona incommunicabilis, &

A non est necesse addere individuum. De-
nique cum persona siue suppositum sit
primum & maxime singulare, ipsa sin-
gularitas naturae pertinet ad rationem
suppositi, quare potius est explicanda
in definitione per differentiam quam
per genus; sumitur ergo substantia pro
communi substantia in concreto; nam
in abstracto non predicatur de perso-
na.

B Ex quibus colligimus per ipsum no-
men substantiae excludi naturam in ab-
stracto, quae non est persona: per hoc
verò quod additur, individua, excludit
secundae substantiae, individuae enim
substantiae sunt primae substantiae; sed
in definitione personae melius ponitur
individua quam prima, vt possit coap-
tari ipsa haec definitio personis divinis,
quae dicuntur individuae substantiae, &
non dicuntur primae, vt antea docui-
mus: quare merito etiam admonet S.
Thom. prima parte, questione 30. artic.
primo, ad 1. quòd substantia in defini-
tione personae non significat essentiam:
nam si essentiam significaret; dum Ca-
tholicè confitemur tres personas quas
adhibita definitione dicimus tres indi-
duas substantias, diceremus quoque tres
individuas essentias substituto nomine,
pro substantijs essentias dicentes, quod
tamen est haereticum: sed significat ens
per se, ad modum postea explican-
dum.

C Nomen verò individui, docet San-
ctus Thomas esse nomen intentionis,
quia scilicet ea significatione tum tem-
poris vsurpabatur; definitur autem res
per intentionem rationis, sicut per ac-
cidentia quae sunt extra essentiam, cum
essentia nota non est. Nam intentiones
rationis indicant occultam rei naturam,
sicut propria accidentia, quia vestiunt
res vt Dialectici aiunt, & cum quadam
meditatione attribuuntur rebus. Id er-
go occultum quod pertinet proprijs-
sime ad personam, significamus per hanc
intentionem quòd sit individua. At ve-
rò iam vsu loquendi teritur, vt indivi-
duum pro incommunicabili accipia-
tur: quod idem Sanctus Thomas appro-
bat in definitione Richardi, quòd per-
sona sit incommunicabilis existentia.
Verba autem in definitione debent
accipi exactè, & proprijsimè; qua-
re haec erit breuissima definitio sup-
positi,

Improbatur 4.
Singularitas
naturae pertinet
ad rationem spe-
cialiè suppositi
Decisio.
In definitione
personae sumit
substantia in
cōmuni, & in
concreto.

Coroll.
Substantia, ex-
cludit naturam
in abstracto.
Individua
substantias 2.
In ea defini-
tione melius ponit-
ur individua
quam prima.
Ratio ex c.
44. p. 3. n. 6.

Ex S. Thom.
in eadē defini-
tione substantia
nō significat
essentiam.
Ratio evidens
ex c. 44. cit. p.
4. n. 3.

Significat ens
per se.

Ex S. Thom.
nomen indivi-
dui, est intē-
tionis.

Intentiones ra-
tionis indicant
occultam natu-
ram rei.

Sic indicatur
id quod est p-
prijsimū per-
sonae.

Iam ex vsu in-
diduum pro
incommunicabi-

S. Thom.
hoc approbat
in definitione
Richardi.
de qua n. 10.

Defin. suppos.
Est substantia
individa &c.
Per substantiam
intelligitur co-
pleta quae divi-
ditur in 1. & 2.
Per indivi-
dua, ultimo in
communicabilis
Idem intelli-
gitur de persona
Obijcitur.
Conc. Tolet.

Explicatur.
Substantia in
communicabilis
id est, natura
non multipl.
Vsitatori ser-
mone substi-
tia incommuni-
cabilis, id est,
suppositum de
quo c. 19. p. 4.
8.

Per particulam,
rationalis na-
tura, contrahit
communem, o-
mnem particulare
quod est
rationale, &
persona.

Ex S. Thom.
melius dicitur
natura rationalis,
quam essentia
rationalis
Ratio. 1.

Boet.

Essentia potest
etiam generi su-
mo convenire
Natura sig-
nificat non solum
totam speciem, sed
differentiam spe-
cificam.

Vtraque sig-
nificatione po-
test intelligi
defn. psona.
Ratio 2.
Natura est prin-
cipium motus,
& persona hoc
habet sibi spe-

positi, quod sit substantia individua, si-
ne incommunicabilis: ita ut nomine
substantiae intelligamus completam sub-
stantiam, quae de persona praedicatur, &
dividitur in primam & secundam; &
nomine individuae intelligamus vlti-
mo incommunicabilem: neque est ne-
cesse verbum addere. Eodem ergo mo-
do intelligitur quod persona sit sub-
stantia incommunicabilis, siue indivi-
dua. Concil. Toletan. 11. in profes-
sione fidei ait. *Neque sicut tres per-
sonas, ita tres substantias praedicamus,
sed unam substantiam incommunica-
bilem.* Quo loco intelligit substantiam
non multiplicabilem, siue incommuni-
cabilem quoad numerum, quia non pos-
sunt esse plures substantiae divinae per
originem communicatae, sicut in nobis
accidit: sed alias vsitatori sermone in-
communicabilis substantia suppositum
est, quod nulli potest communicari; na-
tura enim communicatur supposito,
suppositum nulli communicatur; & haec
est ratio propriae suppositi, ut explica-
vimus.

Quod vero additur, rationalis natu-
rae, distinguit personam a supposito,
quod non est persona; vel potius con-
trahit suppositum commune ad illud
suppositum particulare, quod est ratio-
nale, & dicitur persona. Notat vero
Sanctus Thom. quaest. 9. de potent.
artic. 2. ad 11. quod melius dicitur na-
tura rationalis, quam essentia rationalis;
quoniam essentia est nomen magis
commune, natura vero magis particu-
lare. Est enim natura ut Boetius ait eo-
dem libr. de duabus naturis, *Vnum
quodque informans specifica differen-
tia*: Differentia autem contrahit ge-
nus; quare magis contractum nomen
est natura quae speciem significat, quam
essentia, quae potest etiam generi summo
convenire; dicitur autem natura non
solum tota species, sed differentia spe-
ciei, quae est specifica differentia. Et
veroque modo potest intelligi quod per-
sona sit individua substantia naturae ra-
tionalis, quia tota natura, & differen-
tia quoque naturae constituit hyposta-
sim, & ipsa natura dicitur forma hypo-
statica. Ideo etiam dicitur natura po-
tius quam essentia, quia natura est prin-
cipium motus, & persona hoc habet
speciale, scilicet operationem rationis;

A est enim persona quae opere rationis fu-
gitur.

Rationale autem non accipitur pro
discursivo quod est praeditum ratioci-
nandi facultate, sed pro intellectuivo,
quod sine discursu, vel cum illo rem in-
telligit. Et in hac significatione nomen
personae commune est Angelis, & homi-
nibus.

Richardus de Sancto Victore libr. 2.
de Trinitate cap. 12. definit personam
quod sit naturae rationalis incommuni-
cabilis existentia; ut suam definitionem
divinis personis aptam faceret: & qui-
dem Alexand. Alens. prima parte, q.
44. membr. 1. ad quintum, & Albert.
Magn. distinction. 25. cum Scoto dist.
eadem, quaest. unica, aiunt definitionem
Boetij corrigi a Richardo. Genebrard.
vero libr. secundo de Trinitate, utrum-
que conciliat: de qua re postea dice-
mus. Melius mihi videtur definisse Ma-
gister, quod persona sit hypostasis dis-
tincta proprietate ad nobilitatem per-
tinentem. Hypostasim enim intelligit in-
communicabilem; quia vero hyposta-
sis est magis commune nomen quam
personae, ut diximus, ponitur loco ge-
neris, & ideo non adiecit hypostasim
incommunicabilem, sed simpliciter hy-
postasim, quae ex propria ratione inco-
municabilis est: quod vero additur di-
stincta proprietate ad nobilitatem per-
tinentem, ponitur loco differentiae. Et
maxime quadrat definitio divinis per-
sonis, quae distinguuntur proprietati-
bus significantibus dignitatem, scilicet
Filiatione, Paternitate, & Spira-
tione: in personis autem creatis pro-
prietates pertinent etiam ad nobilita-
tem, quia sunt proprietates naturae ra-
tionalis.

C Hugo Etherianus vir doctissimus, &
inter Patres venerandus libr. 1. de pro-
cessione Spiritus Sancti cap. 11. aliter
definit: Persona, inquit, est substantia ra-
tionalis, quae per suas proprietates sin-
gularis potest intelligi quam ille defini-
tionem conficit ex alia antiqua, ut ait,
descriptione maiorum, nempe, quod
persona sit substantia e proprietatibus
ab eisdem naturae rebus numero diffe-
rens, scilicet quae differt numero ab eis-
dem rebus naturae, hoc est, a suis simili-
bus: vel legendum est ab eiusdem naturae
rebus & proprietatibus, hoc est, propter

D Hugo Etherianus vir doctissimus, &
inter Patres venerandus libr. 1. de pro-
cessione Spiritus Sancti cap. 11. aliter
definit: Persona, inquit, est substantia ra-
tionalis, quae per suas proprietates sin-
gularis potest intelligi quam ille defini-
tionem conficit ex alia antiqua, ut ait,
descriptione maiorum, nempe, quod
persona sit substantia e proprietatibus
ab eisdem naturae rebus numero diffe-
rens, scilicet quae differt numero ab eis-
dem rebus naturae, hoc est, a suis simili-
bus: vel legendum est ab eiusdem naturae
rebus & proprietatibus, hoc est, propter

ciale, scilicet opera-
tionem rationis

9. Rationale su-
mitur pro in-
tellectivo: est-
que commune
Angelis, & ho-
minibus.

10. Definitio
personae ex
Richardo.

ut c. 43. p. 2. n.
18.

Ab eo corrigi
Boetium ait
Alens.

Alb. Magn.
Scotus.

Genebr.
utrumque conciliat

3. Definitio
Magistri
optima.

Declaratur.

Quadrat ma-
ximè divinis
personis distin-
ctis proprie-
tes significa-
tes dignitatem

Idem de perso-
nis creatis.

Definitio
Hug. Etb.

Sumpta est ex
antiqua descri-
ptione.

Explicatur
haec descriptio

Vnitatis incomunicabilis sequitur proprietates: & persona per eam definitur, aut per intentionem individui.

Coroll.
Definitum non est intentio Dialectica, nec negatio, sed res iis subiecta contra

Durand.
Scot.
Ad prob. preit c. 16. 17. & 18.

Suppositum non est natura, sed res nature ab ea aliquantulum distincta. Apud Philosophos iusu est nomen rei: intentionis vero apud Dialecticos tantum, ex p. 1. n. 5.

Personas saltem ex 1. institutione non est nomen intentionis, ut p. 1. n. 12.

Confirm.
Alias idem esset personas distincti qui personaliter quod intentionaliter, quod est Sabell.

Respons.

Refutatur ut suspecta locutio contra Concilia.

Probatio.

Nomina definitionis, res non intentiones significant.

suas proprietates. Itaque antiqui Doctores cum ipso Hugone in definitione personarum mentionem faciebant proprietatum personalium: nos vero per unitatem incommunicabilem, que illas proprietates sequitur, definiuimus, aut si placet per intentionem individui cum antiquis.

Ad finem istius capituli colligendum est id quod S. Doctor affirmat definitum istius definitionis non esse intentionem Dialecticam, ut existimauit Durandus d. 23. q. 1. neque vero negationem, ut credit Scotus; sed rem ipsam intentioni, ac negationi subiectam: iam enim probatum est, suppositum addere nature proprietatem aliquantulum a natura distinctam. Licet ergo contendas suppositum esse nomen intentionis; dubitandum non est, in re significata, que suppositum dicitur, esse illam distinctionem, quia suppositum non est natura, sed est res nature, scilicet res cui conuenit natura, ut forma constituens. Proteruique igitur est negare quin suppositum, de quo tota disputatio est philosophica, iam usu factum sit nomen rei, & solum apud Dialecticos usurpetur, ut nomen intentionis. Personam autem, quamuis concedamus Dialecticis esse quoque nomen intentionis (quod non credimus) hoc tamen non videtur habere ex prima institutione; sed persona quendam hominem significat, etiam apud Latinos, ut diximus. Confirmatur, quoniam persone diuine distinguuntur personaliter: quod si persona significat intentionem, sensus erit, quod distinguuntur intentionaliter, quod sonat heresim Sabellianam: nam etsi dicas personas esse res distinctas; sed dum dicuntur distinguere personaliter, hoc significari quod intentionaliter distinguantur: Suspecta est ipsa locutio; cum enim Concilia constituunt distinctionem personalem, non intentionalem, sed realem ponunt; ergo nomen ipsum significat aliquid reale; & nomen personarum, significat rem, non intentionem nisi æquiuocè.

His ita constitutis quod suppositum & persona non sit nomen solum intentionis, sed etiam rei, æquiuocè tamen; facile potest persuaderi non definiiri hic intentionem, sed rem. Nam ipsa nomina definitionis significant res, non intentiones. Cum enim definitur intentio in-

A diuidui sine suppositi, dicitur, quod de nullo predicetur; predicari enim pertinet ad intentiones dialecticas, & alia similia. Illi autem Theologi qui suppositum, & personam definiunt, nominibus utuntur rerum, ut constat in definitione Richardi, & Magistri: & solus Boetius posuit unicum nomen intentionis, scilicet individuum, quod etiam incommunicabile possumus intelligere; incommunicabile enim est negatio realis ad philosophum pertinens. Et confirmatur, quoniam hæc definitio accommodatur personis diuinis, in quibus si quæ sunt intentiones Dialecticæ sanè latent, & notæ non sunt: non ergo definitur intentio. Ecquis vero cum rem possit definitione explicare, definiat non rem, sed intentionem Dialecticam, quæ est rationis relatio? Dicendum ergo quod definitur res; maximè cum definitio peroptimè accommodetur rei. Et hæc est sententia S. Thom. 1. p. q. 29. & de potent. q. 9. art. 2.

CAPVT XLVI.

Argumenta refelluntur.

C Quid ista definitione personarum non definiatur res, sed intentio, probat Henric. Gandau. cum Durando, & alijs qui eius opinionem sequuntur. Primò, quia res singularis non potest definiiri; sed res quæ est persona est singularis; ergo non definiatur res ipsa, sed intentio Dialectica quæ est communis.

Et confirmatur, quoniam definitio debet esse uniuocæ; persona autem secundum negationem dependentiæ, quæ Scotus ponit, est uniuocum, ut ipse ait in 1. d. 25. q. 1. ergo illa negatio est formaliter definitum.

D Secundò: Res quæ est persona, est per se singularis; ergo neque per intellectum potest effici uniuersalis; sed sola uniuersalia definiuntur; ergo res quæ est persona, nullo modo definiatur.

Tertiò: Res quæ est singularis etiam in accidentibus inuenitur; & tamen non definiatur vlla definitione; ergo neque res quæ est singularis in substantijs.

Quartò: Proprietates personarum reales sunt primò diuersæ, & incommunicabiles, ita ut in nullo conueniant; ergo nihil est illis commune, quod possit definiiri: sed neque definiuntur omnes simul

Declaratur.
Predicari, v. c. pertinet ad intentiones dialecticas. Nullom tale nomen in definitionibus traditis.

Incommunicabile, est negatio realis pertinens ad philosophum.

Confirm.
In diuinis personis si quæ sunt intentiones Dialecticæ, notæ non sunt.

S. Thom.

Contra coroll.

Gandau.
Durand.
1. Argum.

Confirm.

Scotus.

2. Arg.

3. Arg.

4. Arg.

5. Arg.

6. Arg.

7. Arg.

8. Arg.

9. Arg.

10. Arg.

simul proprietates, quia vna definitio est vnus definiti: ergo nullo modo definitur persona secundum proprietatem realem, sed secundum intentionem rationis quae est omnibus communis.

Quintò: Si ipsa singularitas definitur, vt ait S. Thom. singularitas est quid commune omnibus singularitatibus; ergo sunt aliae singularitates quibus istae efficiantur singulares, & distinguantur à singularitate communi. Nam saltem ipso modo intelligendi sicut naturae communi addimus differentias indiuiduas sola ratione distinctas, quibus natura communis fiat singularis, ita vt singularitas communis fiat singularitas singularis (vt ita dicam) necesse est addere alias differentias singulares, & erit infinita progressio.

Sextò arguitur cōtra exemplū quod S. Doctor proponit, ait quippe personā esse nomen analogum, vt aliquis homo; quod non videtur conuenire, tum quia aliquis homo est nomen compositum, & significat ens per accidens; persona verò est nomen simplex, & significat ens per se; tum etiam quia aliquis homo nō est propriè nomen cōmune; quare aptè dicimus, hæc persona, vel omnis persona; potest enim affici nota singulari, vel vniuersali.

Septimò arguitur contra id quod dicitur, substantiam quae diuiditur in primam, & secundam, esse genus huius definitionis: substantia enim, quae diuiditur in primam & secundam, non significat rem, sed intentionem; vel saltem prima & secunda substantia significant intentionem. Probat, quoniam Petro & homini nihil reale est commune quasi diuisum in duas partes, cum Petrus contineatur in homine. Et probatur etiam, quia quicquid reale conuenit homini, conuenit etiam Petro; ergo nihil est reale quo homo distinguatur à Petro, vt possint esse duo membra vnus diuisi; ergo vel diuiditur aliqua intentio rationis, vel diuiditur res in intentiones, vt sit diuisio subiecti in accidentia; ergo si persona est quid reale, non definitur per substantiam, quae est communis primae & secundae substantiae, quae membra diuisionis significant intentiones rationis.

Octauò arguitur: Anima separata est rationalis naturae indiuidua substan-

tia; & tamen non est persona; ergo aliqua res continetur definitione personae, quae persona non est.

Vltimò: Nomen personae est substantiuum; ergo si coniungatur cum numero necesse est multiplicetur forma per nomen, iuxta normam traditam à Sancto Thom. & obseruatam à Theologis; ergo cum dicimus personas tres, multiplicamus formam significatam per nomen. Tunc insurgit argumentum difficillimum, vel enim dicendum est personam significare proprietatem personalem solummodò, vt verè dicantur tres personae diuinae, quia sunt proprietates tres per nomen significatae, quod tamè Theologi non concedunt; persona enim significat simul naturam, & proprietatem; vel dicendum est esse tres naturas in tribus personis diuinis, quod est haeticum. Probat, quia si nomen personae vtrūque significat, vtrumque multiplicatur cum sit substantiuum nomen: vel confitendum est, quod Hæricus vult, nomen hoc significare intentionem, & ita esse in personis tribus intentiones tres.

Aduertenda.

Nonnulli aiunt personam, siue compositum significare quandam negationem; quae sententia in hoc libro impugnata est: & hi opinantur definitum in hac definitione esse nō singulare quid, sed negationem quae est communis, vt refert S. Thom. r. p. q. 30. artic. 4. Alij verò sentiunt definiri hanc intentionem rationis, vt ipse S. Doctor refert: quae fuit opinio Henrici. quodlib. 5. q. 6. & Durand. dist. 23. q. 1. de quare disputandum iam est.

Intentio dicitur à Dialecticis quasi attentio; nam Latine attentio potius significat consilium; & apud Philosophos qui de moribus disputant, significat propensionem voluntatis in finem. Sed tamen à Dialecticis dicitur intentio quasi attentio, pro animaduersione siue cognitione rei: res verò cognita ab intentione animi, translato nomine dicitur etiam intentio. Et actum animi uocant intentionem formalem; quia est forma siue actus animi: rem verò cognitam uocant intentionem obiectam, siue cognitam, quia quod cognoscimus menti obijcitur, & proponitur: deinde

Ff 4 diuiditur

10.
9. Argum.
difficile.

11
1. Aduert.
1. Sent. quod definitum hic est negatio cōmune.
De hac sent. cap. 16. n. 12.
2. Sēt. quod est intentio rationis.
Henr.
Durand.
De 2. hic.

12.
Prenot.
Intentio à dialecticis quasi attentio, à Latinis consiliū, à Philosophis ethicis propensio voluntatis in finem.
A dialecticis actus animi dicitur formalis intentio.

Res cognita per translationē dicitur intentio obiecta.

5. Argum.

6. Argum. contra. exēpl.

S. Thom. dicitur ait personā esse analogum, sicut quidam homo.

1. Diuersitas.

2. Diuersitas.

7. Argum.

cōtra id, quod loco generis ponitur p. 2. nu. 2.

1. Probatio.

2. Probatio.

9. Argum.

1. Intentio dicitur res ipsa
1. cognita: 2. intentio, relatio
rationis, rei iam
cognita attributa.

Ipsa relatio iam
ex usu, absolute
vocatur intentio.

Quæst. præ-
uia, an persona
intentionem
significet?

Quæst. de
nomine inter
Capreol. &
Aureol.

Ab auctore res
intentiones vo-
cari permittuntur.

13.

2. Sent. sensus.

Nō negat rea-
lem proprietatem
nature ad
ditam, sed ne-
gaream re sig-
nificari per per-
sonam.

Non effugit
argumenta.

Instatur 1.

Hypostasis est
nomē rei iux-
ta omnes, de
quo eadē ratio

Instatur 2.

Cum ea im-
positio sit possi-
bilis, de facto
extare argui-
tur ex usu do-
ctorum viro-
rum.

Instatur 3.

Ex hypothesi
quod extaret,
est eadem dif-
ficultas, esse
nē dicēde tres
personas.

Instatur 4.

Ab auctore res
intentiones vo-
cari permittuntur.

Ab auctore res
intentiones vo-
cari permittuntur.

Ab auctore res
intentiones vo-
cari permittuntur.

diuiditur in intentionem primam, & secundam; primam vocant rem ipsam cognitam; secundam vocant rationis relationem, quam attribuimus rei cognita: quoniam enim rem primam cognoscimus, res vocatur prima intentio; & quia relationem rationis posterius aduertimus, vocatur secunda intentio, quasi secundum cognitum: & usu iam loquendi, ipsa relatio rationis attributa per intellectum vocatur absolute intentio. Et ita querimus, an nomen, personæ, significet intentionem, hoc est, secundam intentionem, quæ est relatio rationis. Ioan. Capreolo cum Aureolo altercatio est, quoniam Capreolus recusat res ipsas vocari intentiones. Quæstio est de nomine; quare licet per nos vocari res ipsas obiectas, intentiones.

Posthæc sciendum est eos qui volunt definiti hic non rem, sed intentionem personæ non negare quin addatur proprietas realis naturæ qua constituitur persona, sed dicant nomen personæ non significare illam proprietatem, & ita hac vna opinandi ratione arbitrantur se effugere argumenta proposita. Falluntur tamen, quoniam hypostasis est nomen rei, non intentionis, ut omnes consentiunt; & tamen non significat istam hypostasim, neque illam determinatam; ergo necesse est inquirere conceptum communem hypostasis, sicut conceptum communem personæ investigamus. Præterea singamus nunc temporis ex instituto hominum imponi nomen personæ, ut significet subsistens in natura rationali, siue compositum ex natura rationali, & proprietate; nomen erit commune, quia non significabit hoc, aut illud compositum determinatam: Eam ergo significationem quæ potuit tribui illi nomini, quis dubitet esse tributam, cum ita à viris doctis usurpetur? Denique proponamus quæstionem in ea nominis significatione, quæ sanè potuit illi tribui, quid dicendum est iuxta regulam substantivorum? Suntne dicenda personæ tres, necne? necessarium est ad quæstionem respondere. Ergo non est cur se illi putent ab hac difficultate expeditos, eò quod negent nominis significationem, quæ potest illi consignari si placuerit. Est ergo permittendum nomen hac interpretatione, ut significet rem ipsam, scilicet naturam cum proprietate, ut est

A vsui viris doctis. Qua in re concordat cum S. Thoma Alex. Alens. 1. p. q. 56. memb. 4. ar. 2. S. Bonavent. d. 25. art. 2. q. 1. Marsil. q. 28. ar. 2. Legito Ioannem Capreolum d. 25. q. 1. & Caietanum, q. 31. art. 4. Quo in loco considerandum est Thomam Caietanum credidisse hanc prædicationem, Pater est persona, sicut & hanc, Petrus est persona, esse quidditativam. Alij contradicunt, nam licet persona sit prædicatum quidditativum commune huic & illi personæ; non tamen esse quidditativum commune Petro, & Paulo, sed denominativum, ut aiunt: & eadem ratione nomen personæ non esse quidditativum Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, sed denominativum. Et probat, quia persona est incommunicabile, & illud denominat Petrum & Paulum, siue Patrem, & Filium.

B Dicendum tamen est nomē, persona, significare ipsum Petrum, & Paulum communi conceptu rei singularis; & illud addere Petro communi conceptu, quod hæc persona addit eidem Petro conceptu singulari, ut liquet. Dispiciamus igitur quid addat hæc persona Petro, certè nihil reale, sed significatur Petrus sub hac consideratione, quod sit ultimum singulare completum: sicut nomen perfectio, significat actum perfectentem, & nomen forma, significat albedinem, ut informantem. Quibus tamen conceptibus quidditativè continentur res ipsæ, sic vel sic cognita, & significata. Quod si hæc nomina, perfectio, forma, & similia, dicamus denominativa, ut significat res quasdam hac vel illa consideratione; eadem ratione nomen, persona, erit denominativum. Nobis videtur esse medium inter denominativum, & quidditativum: quia in quidditativis poterat numerari cum significet ipsam quidditatem rei, sed aliquid addit modo ipso intelligendi; quo ipso intelligendi modo hic conceptus est posterior, & additus priori, prius enim intelligitur albedo ut albedo, quam ut perfectio, & forma: & magis accedit ad quidditativum, quia his nominibus in recto nihil significatur, nisi quidditas rei, solo modo intelligendi diverso; quo additur relatio rationis, aut negatio in obliquo. Et hoc modo intelligitur Petrus, & persona addita relatione ultimi, aut negatione incommunicabilis in obliquo solo intelligendi

C Resolutio.
Personæ nomē est medium inter quidditativum, & denominativum.
Ratio.
In recto quidditatem rei significat, sed addit aliquid in obliquo, modo intellig. sc. relatione ultimi aut negatione incommunicabilis.
Magis accedit, in obliquo reuocatur ad quidditativum.
Declaratur.

D Probant. 1.
14.
Præsciendum, Persona significat Petrum, & Paulum communi conceptu rei singularis. Addit Petro conceptu communi quod ei addit hæc persona conceptu singulari, sc. nihil reale, sed universam consid.

Concordat cum
S. Thoma,
Alens.
S. Bonav.
Marsil.
Caiet.

Hic ait hanc
prædicationem,
Pater est perso-
na, esse quiddi-
tativam.

Negant alij,
Vasq. disput.
130. cap. 2.

Probant. 1.

14.

Præsciendum,
Persona sig-
nificat Petrum,
& Paulum com-
muni conceptu
rei singularis.

Addit Petro
conceptu com-
muni quod ei
addit hæc per-
sona conceptu
singulari, sc. ni-
hil reale, sed un-
uersam consid.

1. Exemplum
perfectiois, ut
lib. 3. c. 7. p. 4.
2. exempl. forme

Resolutio.
Personæ nomē est medium inter quidditativum, & denominativum.
Ratio.
In recto quidditatem rei significat, sed addit aliquid in obliquo, modo intellig. sc. relatione ultimi aut negatione incommunicabilis.
Magis accedit, in obliquo reuocatur ad quidditativum.
Declaratur.

gendi modo; aliàs nomen personæ, significaret relationem rationis, ut vult Henric. aut negationem, ut vult Scotus: ergo si solo significandi modo indicat relationem rationis, aut negationem, non idcirco dicendum est denominatum prædicatum, sed potius reuocandum ad quidditatiua prædicata; à quibus tamen reiicitur, tum quia addit aliquid quidditati saltem intelligendi modo; tum etiam quia quidditativum est essentiale, non personale. Sed quicquid de his statuitur, constat nomen personæ significare res ipsas, & esse nomen commune, quod sit aptum nomen rei definitæ. Et hoc est, quod S. Thom. docet in 1. d. 25. q. 1. art. 3. ad 4. quod licet res quæ est persona sit incommunicabilis; tamen intentio, id est, conceptus nominis, est communis, & ratio significata per nomen. Adhuc advertendum est, quod nomen, singulare, ut significat intentionem, est uniuocum, & ut significat rem est analogum. Ratio hæc est, quoniam omnes intentiones istius singularis, & illius conueniunt in vna intentione singularis, quæ in omnibus inuenitur; sicut intentio speciei in omnibus intentionibus speciei; res verò singularis hæc & illa non conuenit in aliquo singulari communi, sed solum conuenit in analogia proportionis, quod lib. 3. magis explicabitur. Hoc ergo nomen, singulare, non significat vnum, sed immediatè plura, non tamen per modum plurium, ut plura sunt; sed potius per modum vnius, quatenus conueniunt in analogia proportionis: quare non est necesse quod res significata per hoc nomen sit communis suis inferioribus, quia nihil tale ibi commune est; sed sola analogia est communis. Vbi autem res significata per nomen non est communis, non est necesse quod contrahatur per differentias ad particularia, sed solummodò sublata communitate analogiæ, quæ erat in conceptu remanent singularitates ipsæ, hæc, & illa, & alia; singulare ergo non est commune quasi vnum in pluribus, sed solum est in conceptu communi communitate analogiæ: hæc autem fiet lib. 5. magis perspicua.

Adhuc est perspicaciùs considerandum quod diximus, naturam rei cuiusque esse per se singularem, hoc est, nullo addi-

A to reali, non tamen per se, hoc est, ex intima ratione, & conceptu, quia aliàs natura, siue essentia rei non posset intelligi absque singularitate. Hæc tamen natura est per se singularis utroque modo, quia est singularis non per additum reale, & est intimè singularis ad hunc sensum quod natura hæc non potest intelligi absque singularitate reali, quæ est hæcitas siue individua differentia. Impossibile est ergo quod hæc natura intelligatur communis, aut communi conceptu: bene tamen accidit in operatione intellectus, ut hæc natura, & illa, & alia conueniant in conceptu nature singularis, vbi sola analogia est communis, & non res; tunc enim minimè sequitur quod res singularis sit communis, sed quod res singulares cocant in aliqua similitudine communi; in quo ipsæ singularitates plures assimilantur inter se non reali similitudine, sed analogiæ, quæ est in intellectu. Singularitas verò quæ significatur illo conceptu communi, est re ipsa plures singularitates, sed in conceptu vno analogiæ. Et in illo conceptu est communis sola communitate analogiæ, ut sæpiùs repetimus. Neque verò est impossibile ut singularitas intelligatur conceptu communi, & sit communis in conceptu, licet commune & singulare opponatur; quoniam oppositio est circa idem, & ita fieri non potest, ut res aliqua extra intellectum sit communis, & singularis, aut in intellectu sit communis, & singularis. Nam extra intellectum non est homo communis, sed est Petrus singularis; & in intellectu homo communis est non singularis; & Petrus singularis est non communis. Ipsa ergo singularitas quæ extra intellectum non est communis, fit communis in intellectu. Neque est absurdum quod singularitas quæ ex propria definitione est singularitas, sit per accidens, scilicet per intellectum, communis: sicut genus prædicabile quod essentialiter est genus, fit species vniuersalis per accidens, quatenus per intellectum numeratur inter species vniuersales. Et hæc sunt nota ac dialecticis familiaria.

C At verò pro exemplo individui vagi, ut aiunt, advertendum est, discriminè esse inter personam, & individuum vagum, verbi gratia, aliquis homo; non solum quia alterum est simplex nomè, alterum compositi-

gularis per se, id est, nullo addito reali, non tamè per se, id est, ex intima ratione, ut c. 1. Hæc natura est singularis per se utroque modo.

Hæc natura non potest intelligi communis, sed hæc & illa conueniunt in conceptu nature singularis, vbi sola analogia est communis.

Singularitas quæ illo conceptu communi significatur, est re ipsa plures singularitates.

Obiectio tacita.

Respons. Oppositio est circa idem.

Declaratur.

Singularitas quæ extra intellectum non est communis sed ex sua definit. singularitas, fit communis in intellectu & per accidens.

Sic gen^{us} prædicabile essentialiter est genus, & fit species per accidens.

17.

4. Aduert. Inter personam, & individuum vagum,

Discrimè. 1.

Reiicitur à quidditatiuis.

Ratio 1.

Ratio 2.

Quidditativum nomen est essentiale, non personale.

S. Thom.

15.

2. Aduert.

Singulare, ut significat intentionem, est uniuocum: ut significat rem, est analogum proportionis.

Ratio.

Nomen, singulare, significat immediatè plura per modum vnius.

In hoc nomine non res significata, sed sola analogia communis est inferioribus.

Cum res significata non est communis, non contrahitur ad particularia per differentias.

Singulare est commune communitate tantum analogiæ, quæ est in conceptu.

16.

3. Aduert.

Natura rei cuiusque est sin-

Discrimē 2.
Individuum vagum nō significat proprietate, vel singularitatem absolute, sed aliquid.

Persona maxime, & ita potest distribui, & potest notari nota singulari.

Discrimē 3.
Individuum vagum significat ens per accidens, ut cap. 1. p. 3.
Persona significat unum per se.

Ex S. Thom.
vtrumque, significat individuum cum modo existendi proprio singularium, indeterminatē.

Individuum vagū, hoc indicat ex parte naturae: persona, ex parte hypost. proprietatis.

Accommodatur ex eplu individui vagi ad personam.

Aliquis homo ut est nomen complexū, analogum etiā aliquid est.

18.
5. Aduert.
De substantiarum diuisione in 1. & 2.
1. Sent.
Porphyrii.
Simplicii.
Boetii.

compositum, siue complexum; sed quia in altero, scilicet dum dicitur, aliquis homo, additur naturae communi nota particularis, quae non significat proprietatem, aut singularitatem absolute, sed significat aliquam rem, quod est proprium sine thegorematibus, quia significat cum disiunctione hunc vel illum hominem. Et ideo cum dicitur, omnis aliquis homo, significatur omnis hic, aut ille homo; quae loquutio inepta est, quia neque omnis homo est hic, neque omnis homo ille. Persona vero significat proprietatem siue singularitatem absolute, & ita potest distribui cum dicimus, omnis persona, vel omne singulare; & potest notari nota singulari, haec persona, hoc singulare. Differunt etiam quia cum homo significet naturam communem, addita singularitate sit ens per accidens, ad eum sensum, quo supra diximus singularia accidere naturae: persona vero significat naturam, & proprietatem quatenus constituant unum per se, scilicet Petrum, vel Ioannem, & ideo non est ens per accidens. Et hoc est quod S. Thomas ait q. 30. art. 4. quod nomen, Aliquis homo, significat individuum ex parte naturae cum modo existendi qui conuenit singularibus, & hic modus existendi indicatur quasi indeterminatē. Nomen vero persona, aut suppositum significat etiam individuum indeterminatē, sed non ex parte naturae quasi sit nomen naturae, ut aliquis homo, sed potius significat rem subsistentem in natura, ex parte hypostaticae proprietatis, quam addit naturae suppositum, siue persona. Exemplū ergo quadrat quoad hoc duntaxat, quod sicut hoc nomen complexum, aliquis homo, significat non determinatē istum vel illum, significat tamen ipsos singulares homines conceptu communi; ita persona significat singularia non determinatē hoc, vel illud, sed communi conceptu, & illo analogo. At vero aliquis homo, ut est nomen complexū, analogum etiam aliquid est, propter syncategoremata, aliquis, quod significat aliquam rem, scilicet cum disiunctione hoc vel illud.

Adhuc aduertendum est de diuisione substantiae in primam, & secundam varias fuisse opiniones. Simplicius, Porphyrius, & Boetius dixerunt esse quasi partium enumerationem, quia ea qui-

bus conuenit nomen substantiae, vel sunt substantiae primae, sicut hypostasis, vel secundae, scilicet universales substantiae, ut homo, animal. Alij dixerunt esse diuisionem intentionis per intentiones, ita ut substantia significet subiectum praedicationis: vel ut alijs placet esse diuisionem subiecti in accidentia rationis, ut substantia significet rem, sed prima, & secunda significet intentiones. Vtraque tamen opinio refutatur: prima ex eo, quia Aristot. ait primam substantiam maxime sic dici; quae autem magis & minus dicuntur, conueniunt in conceptu communi: ergo primis & secundis substantijs, est communis conceptus substantiae, & non est sola enumeratio plurimum non conuenientium in conceptu, ut si cumulum rerum diuersarum partiendo enumeres. Secunda opinio refutatur, quia si diuideretur intentio in intentiones, primum subiectum non est magis subiectum, quam secundum, sed est ordine rationis primum; aliud praedictum unum esset magis praedictum quam aliud: subiectum itaque est nomen equiuocum, & non dicitur magis & minus; nisi etiam subiectum praedicationis primum, & secundum dicas conuenire in aliqua analogia communi, ut unum sit magis subiectum quam aliud; & est eadem difficultas. Si vero diuideretur per intentiones, falso diceretur primam substantiam esse magis substantiam: siquidem hoc quod est esse primam, non pertinet ad substantiam, sed est accidens rationis; ergo non facit ut res ipsa sit magis substantia propter intentionem additam; sicut album non est magis corpus, quam dulce, quia album, & dulce non possunt comparari in corpore ut unum sit magis corpus quam alterum, si diuidamus corpus in album, & dulce, vel in album, & nigrum. Igitur Albert. Magn. tractatu 1. de substantia, cap. 3. quem sequitur Thom. Caiet. dixit esse analogiam in conceptu substantiae, in qua prima, & secunda substantia conueniant. Imo hoc idem docet S. Thom. q. 9. de potent. art. 2. ad 6. Aduertendum igitur est, quod Petrus & homo, & animal, & viuens, & corpus, & substantia sola ratione inter se distinguuntur: accepta tamen sic, & distincta, ordinem habent; nam minus communia magis accedunt ad hypostasim, scilicet ad Petrum, & magis communia propius accedunt

Esse quasi partium enumerationem.

2. Sent. 1. Via.

2. Via.

1. Sent. refutatur ex asserto

Arist. scilicet. 1. substantia est maxime substantia.

In 2. sentent. 1. Via, quod sit diuisio intentionis in intentiones.

Refutatur ex eodem.

1. Subiectum non est magis subiectum, quam 2. Sic praedictum.

2. Via, quod sit diuisio substantiae per intentiones, leu subiecti per accidentia rationis.

Refutatur ex eod.

Ratio. Exemplum optimum.

19. 3. Sent.

Alb. Magn. Caietan. Substantia analogica est, quae diuiditur in 1. & 2.

S. Thom. Pro declaratione 1. Aduert.

Minus communia magis accedunt ad hypostasim, magis communia propius accedunt

propius ad substantiam communissimam.

Licet prima & secunda indicet intentionem rationis, per hoc intelligit Philosophus res ipsas significatas cogitatione distinctas.

20.
7. Aduert. Hypostasis maxime subsistit & maxime subsistat accidentibus.

Deus est prima, & maxime substantia, quia est tota substantia, & quia est subsistens per se.

Genus substantiae est maxime substantia, quia est tota substantia, & ratio substantiae: corpus, minus substantia, quia est quaedam substantia.

Hypostasis est maxime substantia, dicta à subsistendo: homo minus, quia non per se ipsum subsistit, sed per hypostasim.

S. Thom. in Boet. Arist.

accedunt ad substantiam summam, hoc est communissimam. Aristoteles igitur in diuidua omnia vocauit primas substantias, cetera omnia vocauit secundas substantias. Licet autem prima & secunda significet relationem rationis, vel indicet intentiones rationis, per hoc tamen voluit intelligere res ipsas significatas, quae inter se sunt distinctae non re ipsa, sed cogitationis actu, ut diximus.

Ultimò aduertendum est, quod hypostasis, scilicet Petrus, maxime subsistit tanquam id quod per se est, & maxime subsistat accidentibus: & ab his ducitur nomen substantiae, vel à subsistendo, vel à substādo. Substantia verò summa, quod est genus, proprio conceptu suo complectitur totam latitudinem substantiae; corpus autem non est tota substantia, sed quaedam substantia. In quo sensu Deus est prima substantia, non quod sit genus summum, quod in solo intellectu est; sed est substantia subsistens, quae non est haec, vel illa, sed est tota ratio substantiae infinita; sicut ergo Deus maxime substantia est, quia est tota substantia, & item maxime substantia est, quia est subsistens per se; ita in genere substantiae secundum distinctos conceptus facimus has comparationes. Nam quoad latitudinem substantiae, summa substantia, quae est genus, est maxime substantia, quia est tota substantia, & est prima ratio substantiae; & corpus est minus substantia, quia est quaedam substantia; & viuens minus est substantia quam corpus, quia minus complectitur illius latitudinis: nihil enim potest esse magis substantia, quam ipsa substantia. Sed secundum quod substantia est subsistens, hypostasis est maxime substantia, quia per se subsistit, & homo est minus substantia, quia non subsistit per se ipsum, sed per hypostasim, & animal est minus substantia quam homo, quia medio homine subsistit per hypostasim: & in hoc sensu explicat S. Thomas Boetium cum dixit species, & genera subsistere, scilicet per hypostases. Et ita Aristoteles haec comparat; animaduertit enim primas substantias esse in secundis quasi contentas, qua ratione secundae substantiae secundum aliquid sunt magis substantiae: primas autem substantias per se ipsas subsistere, siue subsistere, secundum quam considerationem hypostases sunt maxime substantiae, quia

A per se ipsas subsistunt; species autem & genera subsistunt per hypostases. Hoc idem docuit explicatissimè S. Thom. in 1. d. 23. q. 1. ar. 1. de substantia differens. Ait enim rationem subsistendi, quae est essentia, cui debitum est esse per se, primò inueniri in genere; actum verò subsistendi in individuo, quia existentia est singularium; & idem est de substantia dicendum. Ratio enim substantiae, quae est essentia, prius inuenitur in genere; sed esse per se à quo sumitur ratio substantiae, prius est in individuo. Et ideò in diuidua substantia dicitur maxime, & propriissimè substantia.

B Ex quibus colligimus, quod analogia in qua conuenit prima, & secunda substantia non est constituta in aliqua ratione analogica, quae definitione possit explicari, sed est sita in sola consideratione, qua vniuersale, & singulare comparantur in eo quod vnum habet per aliud: sunt enim idem, sed vnum est per aliud, quia homo subsistit per Petrum, & Petrus est substantia per hominem; ergo haec participatio quae fit per conceptus interiectos, cum re ipsa nullum sit medium, neque diuersus participationis modus, sufficit ad conceptum communem analogum, in quo conueniunt plura participantia idem magis & minus solo intelligendi modo. Et ita interpretandus est S. Thom. de potent. q. 9. ar. 2. ad 6. vbi explicat hanc analogiam secundum modos diuersos essendi; non modos reales distinctos, sed modos ratione speculante inuentos, quia distinguentes Petrum ab homine sola ratione iterum comparamus Petrum cum homine in substantia, vel secundum essentiam cui debetur esse per se; vel secundum subsistentiam, quae est singularium; & secundum hos diuersos modos considerandi, inuenimus ibi plura diuersa; & vnum analogum commune istis, scilicet primis, & secundis substantijs.

C Et adhuc ab isto analogo, substantia, quod est commune primis & secundis substantijs in genere, abstrahendum est aliud analogum magis commune, quod sit substantia communis substantiae finitae, & infinitae. Nihil enim magis familiare est nostro modo intelligendi, quam analogia; neque aliquid prohibet ex analogo quodam abstrahere aliud analogum magis commune.

S. Thom.

Ratio subsistendi, primò inuenitur in genere: actus subsistendi in individuo. Idem de substantia.

21.
Corollar. Analogica conuenientia prima & secundae substantiae, est in sola consideratione, prout comparantur in eo quod vnum habet per aliud.

Explicatur S. Thom.

22.
Ab isto analogo substantiae, abstrahitur aliud comunius ad finitam, & infinitam substantiam.

23.
 Divisum diuisionis substantia in 1. & 2. non definitur. Ratio.

Modus subsistendi est proprius substantia, estque sola consideranda in 2. p. 1. Substantia considerata secundum hunc modum, est diuisum illius diuisionis. Diuisio Aristoteli communis est & recepta.

S. Thom.

Diuisam autem huius diuisionis, qua substantia secatur in primam, & secundam non definitur, quia si definiatur res, quae est substantia, erit definitio summi generis, scilicet, quod habeat essentiam, cui debitum sit esse per se; si vero definitur substantia, ut est quid commune primae, & secundae substantiae, consideramus substantiam secundum quod subsistit; sed hoc subsistere quod est proprium singularium non est commune primae, & secundae substantiae, nisi secundum modos considerandi diuersos, verbi gratia, substantia considerata secundum subsistentiam diuiditur in primam, quae est maxime substantia, & in secundam, quae subsistit per primam. Hic ergo modus realis intrinsecus, qui est proprius primae substantiae, & est in secunda substantia per primam, sola consideratione est in secunda substantia per primam, & substantia considerata secundum hunc modum diuiditur in primam, & secundam; & ita dubium, hoc quodcumque est, exacte declaratur. Et licet haec difficilia sint, quia tamen diuisio Aristotelica est communis, & recepta; & substantia in eo sensu est accommodata definitioni personae, cuius est proprium subsistere, iure optimo dixit S. Thom. in definitione personae substantiam accipi pro ea, quae diuiditur in primam & secundam.

Responsio.

24.
 Ad 1. Arg. i. Respon.

2. Respon.
 Singulare etiam conceptu communi non definitur quidditatiue, sed aliqualiter.

Ad confirm. ex 1. aduert. n. 1.

Negatio realis includit es quo pacto analogum esse potest, et si intentio sit uniuocum.

25.
 Ad 2. Arg. ex n. 15. & 16.

AD primum respondetur, quod non definitur hoc, aut illud singulare, sed definitur singulare in conceptu communi. Respondetur deinde singulare etiam conceptu communi non defini propriam definitionem quidditatiuam, quia non est quidditas, siue essentia: explicatur tamen ratio significata per nomen; & haec explicatio dicitur etiam definitio; licet non sit per genus proprium, & differentiam. Ad confirmationem negamus formale personae esse negationem dependentiam, quam Scotus vult; negamus etiam illam negationem esse quid uniuocum. Negatio enim realis includit ens, quo pacto analogum esse potest, et si intentio sit uniuocum. At Scotus uniuoca aliter intellexit, ut lib. 5. videbimus.

Ad secundum iam diximus singulare hoc nullo modo effici commune; bene

Atamen multa singularia conuenire in conceptu communi singularis, sola unitate analogiae, quae est in ipso conceptu. Deinde diximus singulare, quod est res, non opponi communi, quod est intentio, & ita per intellectum potest dici commune. Et iterum id quod est essentialiter, hoc est, ex propria ratione singulare, per accidens, scilicet per operationem rationis, effici commune; ut genus operatione intellectus sit species uniuersalis.

B Ad tertium respondetur, quod singularitas naturae abstractae, siue accidentium potest etiam defini, sed non definitur, quia id esset inutile. At vero illa singularitas substantiae, quae aduenit per suppositi proprietatem, maxime expedit, ut definiatur ad quaestiones physicas & Theologas; magni enim est momenti ut intelligamus quid sit suppositum, quid persona. Respondet etiam S. Thom. 1. p. q. 29. art. 1. quod accidentia sunt singularia per aliquid extrinsecum, scilicet per subiectum, ut antea docuimus; hypostasis vero per intrinsecam proprietatem. Quare in accidentibus singulare completum est ens per accidens, ut hoc album, quod defini non potest.

C Ad quartum respondetur, quod proprietatibus personalibus nihil est commune in re ipsa significata, sed est illis conceptus communis, & analogiae unitas in conceptu, qua unitate definiuntur, & suo modo est ibi ratio obiecta, quam explicat definitio, ut lib. 5. elucidabimus.

D Ad quintum similiter respondetur, quod pluribus singularibus nulla est singularitas communis, quae contrahatur ad illas per alias differentias singulares; sed solum conceptus est communis, quo vno intelligitur singularitas per modum vnius; nam homo non solus intelligitur per modum vnius, sed de illo asserimus verè quod est vnum unitate speciei, singularitas vero non est vna unitate praecisionis, quae est propria naturae communis, ut sit necesse contrahere illam per suas differentias; sed duntaxat intelligitur per modum vnius conceptu vno; quo conceptu communi remoto iam intelligitur haec singularitas, & illa absque vlla contractione per differentias indiuiduas, ut lib. 5. elucidabimus. Si vero obijcias, quod haec, & illa indicant differentias

26.
 Ad 3. Arg. 1. Respon.

Singularitas naturae abstractae siue accidentium potest defini, sed non expedit.

Singularitas substantiae adueniens ei per proprietatem suppositi, defini expedit.

2. Respon.
 S. Thom. In accidentibus ob in diuisis extrinsecum, singulare completum est ens per accidens, non definibile.

27.
 Ad 4. arg. Proprietatibus personalibus non res, sed conceptus analogus communis est. Sic definitur.

28.
 Ad 5. arg. ex n. 15. 16.

De homine verè asseritur, quod sit vnum unitate speciei sed singularitas non est vna unitate praecisionis propria naturae communis.

Obiectio.

Responf.
Hec & illa so-
los conceptus
distinctos sin-
gularitatis hu-
jus & illius in-
dicant.

29.

Ad 6. Arg.
Ut nomen sit
commune nō
opus est, ut res
significata sit
comunis, sed
quod accipia-
tur pro pluri-
bus diuisim.

Ad exempl.
indiuuui va-
gi, ex n. 17.

30.

Ad 7. Arg.
ex n. 18.

Ad 1. prob.
Petro & homi-
ni nihil com-
mune quasi di-
uisim, ex n. 21.

Ad 2. prob.
per idē ex n. 21
Petrus & ho-
mo idē sunt,
idē tamen vni
per alterū con-
uenit secundū
consid.

31.

Ad 8. Arg.
1. Responf. ex
S. Thom.

Anima separa-
ta non est in-
diuua sub-
stantia.

Ratio.

2. Responf. aliorū.
Non est ab-
solutē & sim-
pliciter substā-
tia, quia nō est
completa.

Prior responf.
præfertur.

Hic dicitur
indiuuū qđ
incomunnib.

Anima eo mo-
do quo est sub-
stantia, incomple-
ta scilicet incom-
municabilis,

rentias indiuiduas. Respondetur negā-
do, sed indicant conceptus distinctos
istius singularitatis, & illius; non quod
in re ipsa significata sit differentia con-
trahens, cum nihil sit commune.

Ad sextum concedimus ea, quæ ar-
guendo proponuntur, & quod persona
est propriè nomen commune; non tamē
sequitur ut res significata sit commu-
nis, sed satis est quod ex modo signifi-
candi nomen accipiat pro pluribus
diuisim, ut aiunt: exemplum verò indi-
uidui vagi non quadrat in omnibus, ut
explicatum est.

Ad septimum respondetur negando
quod substantia significet intentionem
in illa diuisione, & quod prima & secun-
da substantia significant intentiones. Ad
probationem respondetur concedendo
quod Petro, & homini nihil est commu-
ne quasi diuisim, ut argumentum pro-
bat: est tamen aliquid commune analo-
gicè secundum modos diuersos confi-
derandi, ita ut id quod est commune a-
nalogum sit omninò idem in duobus, &
cōueniat vni per alterum. Et idem pro-
bat argumentum procedens, quod cum
homo, & Petrus re ipsa non distinguan-
tur, nihil conuenit vni quod non con-
ueniat alteri. Idem tamen quod est sub-
sistere conuenit homini per Petrum,
nostro modo intelligendi. Et ita Petrus
dicitur magis substantia secundum istā
conditionem substantiæ, quæ est substi-
tere, siue substare.

Ad octauum respondet S. Tho. 1. p.
q. 29. ar. 1. ad 5. negādo assumptū, quod
anima separata sit indiuidua substantia;
quia etsi sit separata, adhuc est vnibilis
(ut S. Doctor ait) & adhuc retinet apti-
tudinē ad coniunctionē cū corpore; vbi
insinuat non esse indiuiduā, quia potest
coniungi cum corpore; indiuiduū enim
completum est etiam diuisum, ita ut nō
possit cū alio copulari. Alij respondēt,
quod anima separata non est substantia
absolutē, & simpliciter, quia nō est sub-
stantia cōpleta, cū sit essentialiter pars.
Sed prior solutio magis probatur, indi-
uiduum enim hic dicitur quod est incō-
municabile. Non tamen est negandum,
quod secundum aliquid eo modo quo
anima est substantia, scilicet incomple-
ta, est etiam incōmunicabilis; quia illud
subsistens incompletum non potest as-
sumi, & est quid singulare; & incomple-

A ta persona dicitur à viris doctis.

Ad vltimum iam diximus esse perso-
nas plures diuinas, quāuis nomē sit sub-
stantium, quia multitudo attenditur
penes vltimam formam significatā per
nomen; præcipua autē forma significata
per nomen personæ est personalitas; &
quia sunt plures personalitates, sunt
plures personæ; nō omninò plures, quia
non sunt plures secundum totam signi-
ficationē nominis, cum non sint plures
secundum naturam, quam nomen, perso-
na, significat; sunt tamē absolutē plures
secundum personalitates plures, quas
nomē hoc, persona, præcipuè significat.

B S. Thom. 1. p. q. 39. ar. 3. ad 4. respon-
det ad argumentum negando absolutē,
quod forma significata per nomen per-
sonæ sit natura, sed quod sit personali-
tas, affirmat. Attamen q. 29. ar. 4. docet
nomē personæ significare naturam, imò
ait secundum aliquam considerationem
significare naturā in recto, quo quidem
pacto contemplantes personam, nō di-
ceremus personas diuinas tres; sed quia
contemplantibus personam diuinā se-
cundum vltimum, & præcipuum, scilicet
secundum personalitatem, natura non
significatur in recto, sed in obliquo, di-
xit Doctor Sanctus q. illa 39. non signi-
ficari naturam, scilicet principaliter, &
in recto: de qua nominis significatione
postea disputabimus.

CAPVT XLVII.

*Nomen Persona propriè conuenit
rebus diuinis.*

D E hac re S. Th. 1. p. q. 29. ar. 3. & in 1.
d. 23. ar. 2. & de pot. q. 9. ar. 3. Quo-
niā autē ea propriè cōueniunt in aliquo
nomine, quibus cōuenit ratio per illud
nomen significata; ratio autē significata
per nomen, est quam explicat definitio,
ut intelligamus sitnē in Deo propriè
persona, per hoc id ipsū probandū est, si
ostēderimus diuinæ personæ conuenire
definitionē personæ, qualiscūque ea de-
finitio est, qualis potest esse analogi.
Et Boetius quidē videtur definisse per-
sonā creatam; nam substātia que diuidi-
tur in primam & secundam est in gene-
re, & est creata substantia: indiuiduum
etiam siue significet intentionem, siue
id quod per materiam indiuiduum est,
quod

32.
Ad 9. Arg.
1. Responf. cap.
38. n. 4.
Diuinæ perso-
næ non sunt
omninò plu-
res, quia nō se-
cundum totā
significationē
nominis, & te-
men sunt abso-
lutē plures se-
cundum id qđ
præcipuè no-
men, persona,
significat, scilicet
cundū perso-
nalitates.

33.
Ex S. Thom.
2. Responf.
Forma signifi-
cata per perso-
nā non est na-
tura, sed perso-
nalitas.
Si persona spe-
ctetur secun-
dum vltimū,
& præcipuum,
natura signifi-
tur in obliquo
tantum.
S. Thoma
explicatur.

1.
S. Thom.

2.
Boetij defi-
nitio de qua e.
16. pertinet ad
personā creatā
Indiuiduum
Deo non con-
uenit vtrius
modo sumat

quod videtur accepisse Boetius altero illorum modo, non conuenit Deo.

3. Richardi definitio prioram corriges.

1. Improbatio.

Essent tres relatiuæ existentiæ.

Explicatur definitio.

Existens est participiū, & adiectiuū, quod non significat personam.

2. Improb. definitioniscū explic. ex cap. 43 p. 2. n. 12.

Formali conceptu existentiæ non significat essentiā; sicut substantia; neque significat per modum subsistentis.

3. Improb. Definitio Richardi, non conuenit personæ creatæ, quæ non est existentiæ, sed substantia.

4. Definitio Boet. aptatur diuinis.

In illa sumitur substantia ampliori significatione pro ente per se subsistente: Individua pro incommunicabili.

Et ideo Richardus de S. Victore lib. 4. de Trinit. cap. 18. corrigens eius definitionem, ut minus aptam personis diuinis, aliter definit personam, quod sit rationalis naturæ incommunicabilis existentia. Sed tamen hæc definitio continet nomen dubium, de quo est quæstio inter Theologos scilicet existentiam: si enim persona est existentia, tres personæ erunt existentia tres relatiuæ; qua significatione quidam aiunt non usum fuisse Richardum; sed existentiam pro subsistentia, siue pro substantia usurpasse, & nomē abstractū pro concreto, fortè ut faceret nomen neutrum; existens enim est participiū, & nomen adiectiuū, quod non significat personam; existentiam autem pro substantia ipse Richardus explicat, ut diximus: sed hanc sententiā Richardi iam antea improbauimus. Cū ergo persona significet essentiā per modum subsistentis; in definitione personæ magis accommodatum est nomen substantia, quam existentia, licet in Deo ipsa existentia sit substantia; sed formali conceptu existentia non significat essentiā, sicut substantia; neque significat per modum subsistentis: nam hoc nomen quod ponitur loco generis, commune est substantiæ creatæ & increatæ; existentia autem creata non subsistit; ergo nomen commune, existentia, non significat per modum subsistentis. Præterea definitio Richardi non conuenit creatæ personæ, quæ non est existentia, sed substantia; debemus autem ponere definitionem communem, ut intelligamus diuinæ personas esse propriè personas iuxta nominis significationem. Melius ergo dicitur quod persona est substantia: rectè verò dicitur incommunicabilis; sed iam usu loquendi substantia indiuidua pro incommunicabili accipitur.

Ut ergo definitionem Boetij coaptemus diuinis personis accipienda sunt nomina ampliori significatione: substantia, non quæ subsistat accidentibus, neque ea quæ est in genere, quæ etiam communis est primæ & secundæ substantiæ; sed simpliciter dicamus substantiam, scilicet ens per se subsistens; nam hæc conditio substantiæ maximè quadrat diuinæ personæ definiendæ, cū eius quidditas, quæ adhuc non est hypostasis, sit iam subsi-

stans; quod autem additur indiuidua, intelligatur incommunicabilis, ut dictum est. Qua nominum significatione tota definitio communis est personæ creatæ, & increatæ, & ita conueniunt in re significata per nomen, ut liquet. Ex eadem definitione personam diuinā facile possumus definire, quod sit diuinæ naturæ indiuidua siue incommunicabilis substantia; sed hæc definitio non ostendit diuinæ personas constitui per solā proprietatem. Et ita posset adhiberi definitio Magistri, quod diuina persona sit hypostasis sola proprietate distincta ad dignitatem pertinente. Et hæc satis sint. S. Thom. in 1. d. 35. q. 1. art. 2. obseruat id quod scitum est, personam non conuenire creatæ & increatæ vniocè, sed analogicè; nihil enim est Deo, & creaturæ vniocum, ut libro 5. dicemus; persona autem nusquam vniocum est, vel etiam in rebus creatis, ut docuimus.

Est tamen dubium circa id quod S. Thom. affirmat 1. p. q. 29. artic. 3. quod persona est perfectissimum in natura; unde colligit quod cum sit tribuendum Deo quicquid perfectionis intelligitur, eò quod eius essentia continet in se omnia, concedenda sit in Deo persona; duo enim videtur S. Doctor asserere; primū quod omnis persona sit perfectissimum in natura; aliàs argueret à particularibus, probans indè quod persona sit intelligenda in Deo, ut quid perfectissimum. Alterum est, quod perfectio naturæ diuinæ hoc postulet, eò quod omnia contineat.

Thomas Caiet. benè aduertit, quod non comparatur persona cū naturā, ut persona secundum id quod addit naturæ, sit perfectior ipsā naturā; hoc enim falsum est; sed quia quicquid est in natura est aliquid personæ; & ipsa natura est etiam personæ, persona quæ habet naturam, & cetera omnia, dicitur perfectissima, quia habet omnes perfectiones.

Deindè aduertendum est, quod aliud est perfectio, aliud perfectum; perfectio enim est forma perfecti, ut libr. 3. diximus; quare persona non dicitur maxima perfectio, sed maximè perfecta, scilicet perfectissima; quo sensu non est dubium quin diuina persona sit perfectissima, cuius tamen tota perfectio sit ipsa

Definitio personæ diuinæ. Est diuinæ naturæ indiuidua, seu incommunicabilis substantia.

In quo definitur.

Definitio Magistri.

Est hypostasis sola proprietate distincta, &c.

S. Thom.

Persona analogū est creatæ & increatæ. Imò etiā creatæ cap. 45. p. 1. n. 12.

5. Dub. circa assertum

S. Thom.

Ratio asserti

De asserto

Ex Cassi.

persona secundum id quod addit naturæ non est perfectior ipsa.

Dicitur perfectissima, quia habet naturā, & omnes perfectiones.

7. Aduert.

Si comparatur perfectio cū perfectio

Persona non dicitur maxima perfectio, sed maximè perfecta.

ipsa

Personalitas
quoniam non est
perfectio addi-
ta naturae, ut
lib. 3. c. 31. p. 3.
Difficultas si
comparatur p-
fectum ad per-
fecto.

In creatis per-
fectius est sup-
positum, quam
natura.

Ratio.

Natura ange-
lica est substi-
tuta, habet ta-
men per perso-
nam existentiam
quae est
maxima perfe-
ctio.

In Deo non est
persona magis
perfecta quam
natura, nec na-
tura quam per-
sona.

Ratio.

Non est per-
fectius habere
eandem perfectio-
nes prius non
secundum cau-
sam, sed sola pri-
oritate ratio-
nis.

Simile de prio-
ritate originis

8.

Caietani
sent.

De incommu-
nicabilitate su-
data in relati-
ua proprietate
quod neq; per-
fectionem indi-
cat, neq; im-
perfectionem.

Reijcitur
ex lib. 3. c. 7 n.
10. Sec. 1. p. 3.
n. 14.

Relationes
creatae sunt p-
fectiones addi-
tae diuinae non.
Idem de inco-
municabilit.

ipsa natura diuina; personalitas uero
quia est relatio non est perfectio addi-
ta naturae, ut loco recitato docuimus.
Sed adhuc est dubium, si conferamus
perfectum cum perfecto, scilicet natu-
ram perfectam cum persona perfecta,
an sit magis perfecta persona, quam na-
tura? Et dicendum est in rebus creatis
suppositum magis esse perfectum, quam
naturam; quia natura materialis, scili-
cet humanitas non subsistit, neque est
id quod est; quare non est maxime per-
fecta, sed potius est perfectio personae;
natura uero angelica etiam si subsistat,
& sit id quod est perfectum; tamen per
personam habet existentiam, est enim
existentia primus actus personae, uel hy-
postasis; & cum existentia sit maxima
perfectio, simpliciter est persona magis
perfecta, quam natura; quia persona habet
existentiam, natura uero non ha-
bet existentiam, nisi personata, siue per-
sonaliter subsistens. In Deo uero non
est persona magis perfecta, quam natu-
ra; quia persona habet quicquid habet
natura, & habet has omnes perfectio-
nes ordine rationis posterius, quam na-
tura: non tamen natura est magis per-
fecta, quamuis ordine rationis prius
hec habeat; quia haec prioritas non est
secundum causam: sicut ergo Filius qui
habet haec omnia per originem realem
a Patre, tamen non est imperfectior il-
lo; quia non habet ea tanquam a causa;
ita cum solo ordine rationis, & non ori-
ginis, licet haec prius conueniant natu-
rae quam personae, non ideo persona est
minus perfecta; neque uero addit ul-
lam perfectionem naturae, quia solum
addit proprietatem relatiuam, quae non
est perfectio distincta a natura.

Thomas Caiet. qui putat relationes
non esse perfectiones, ait incommuni-
cabilitatem communem, neque perfe-
ctionem indicare, neque imperfectionem;
nam ea quae fundatur in proprietate ab-
soluta uidetur indicare perfectionem, quae
uero in relatiua proprietate neutrum ui-
detur indicare. Sed iam diximus rela-
tiones creatas esse perfectiones; rela-
tiones uero diuinas esse perfectiones non
additas naturae, sed esse ipsam perfectio-
nem Deitatis. Et idem dicendum de in-
communicabilitate, scilicet, quod indi-
cet in Deo perfectionem, sed non per-
fectionem distinctam.

A Reliquum est, ut ponderemus vim ra-
tionis, quam S. Thom. affert, nam si per-
sona nullam affert perfectionem, & ite-
rum natura diuina est ita perfecta per se
ut persona; non uideretur colligi ex eo
quod natura diuina sit perfecta, quod
sit in illa concedenda personae, nam & si
ne persona quae perfecta esset. Thom.
Caiet. respondet etiam hoc pertinere ad
naturam infinite perfectam, ut ea quae
coniunguntur necessario tum eius per-
fectione, inueniantur in illa: & quia na-
tura rationalis subsistens habet hoc co-
iunctum, ut personalitate sit incommu-
nicabilis; inde ait S. Doctor colligere,
quod sit in Deo persona, & incommu-
nicabilitas.

B A liter etiam potest dici & forsan prop-
tius, & clarius naturam diuinam hoc ha-
bere pro sua infinitate, ut quidquid per-
fectum est absq; imperfectione admixta
inueniatur in natura illa; quia continet
omne ens sibi non repugnans. At uero
in infinito enti quod est infinitum in actu,
solum repugnat ens imperfectum quod
est finitum. Quamuis ergo persona nihil
perfectionis addat naturae diuinae; quia

C tamen ex propria ratione est ens perfe-
ctum absq; ulla imperfectione admixta;
colligitur quod inueniatur formaliter
in natura diuina; quo eodem argumento
probat, quod relatio realis inueniatur
in Deitate, quia relatio quae non est ac-
cidens nullam continet imperfectionem,
etiam si nihil perfectionis addat naturae
diuinae: & perfectio elegantissimum est
argumentum, ut caetera S. Doctoris, quae
non percepta parui penduntur. Itaque
ex isto argumento non potest concludi
quod S. Thom. crediderit personam secu-
dum naturam adijciatur, ut in personis tribus sint
perfectiones tres: sed colligitur Deitati
nullam deesse perfectionem, quae sit
expers imperfectionis.

D Quod si obiejas cum Tho. Caiet. cose-
quens esse ut personae differant in perfe-
ctissimo (sic enim legendum est) quia ipsae
sunt perfectissimae, & per se distinguuntur.
Respondendum est, personam diuinam esse
perfectissimam secundum naturam, & non
secundum proprietatem qua distinguitur:
quare non sequitur quod distinguantur
in perfectissimo, sed sola proprietate,
quae non est perfectio ulla addita naturae.

Si iterum obiejas, quod si in Deo es-
set

Inoq; A
De ratione
assenti, difficul-
tas.

1. Respons.
Caiet.
Ad naturam
infinite perfe-
ctam pertinet
inueniri in ea
quicquid ne-
cessario cuius
perfectione co-
iungitur, ut
personalitas.

2. Resp. melior
Ita esse in illa
omne ens sibi
non repugnans.
In finito enti
in actu solum
ens imperfe-
ctum, quod est
finitum, repug-
nat.

Persona ex
propria ratio-
ne est ens per-
fectum absque
imperfectione
admixta
Eadem ratione
probat inue-
niri in Deita-
te relationem,
licet nihil per-
fectionis ad-
dat naturae.
Comendatur
hec ratio.
Ex his intelli-
gitur S. Th.

1. Obiectio
Caiet.
Respons.
In Deo perso-
nae sunt perfe-
ctissima secun-
dum naturam,
non secundum
proprietatem,
unde non distin-
guuntur in p-
fectissimo.

2. Obiectio

Respon.
In Deo no est
sona vna ab-
oluta addita.

1. Ratio.

2. Ratio.
Deesse infini-
ta perfectio co-
municabilita-
tis.

Infinita
perfectio
comunicabilis
non potest
esse in natura
absoluta.

Respon.
In Deo no est
sona vna ab-
oluta addita.

1. Ratio.

2. Ratio.

3. Ratio.

4. Ratio.

5. Ratio.

6. Ratio.

7. Ratio.

8. Ratio.

ser persona vna absoluta, ea esset perfe-
ctio addita naturae, quae modo non est
in natura. Hoc omnino negandum est,
alias natura divina posset cogitari per-
fectior quam est, imò esset imperfecta;
quia si esset vna persona absoluta, nar-
tura esset omnino incommunicabilis, &
deesset illi infinita perfectio, quae est
communicabilitas, vt libr. 2. docuimus.

CAP V T XLVIII.

Persona diuina constituitur ex natu-
ra, & proprietate, non tamen reali
compositione.

Ventum iam est ad constitutionem
diuinae personae. Caput diuidimus
in duas partes.

Pars prima: In creatis omne suppositum
realiter componitur ex natura, &
proprietate.

Pars secunda: Persona diuina non con-
stituitur reali compositione ex natu-
ra, & proprietate, sed per intellectum.

PARS PRIO R

In creatis omne suppositum componitur
realiter ex natura, & proprietate.

SI de persona, vel hypostasi creata
sermo sit, ea quae est naturae corpo-
reae maxime composita est; componi-
tur enim ea compositione, qua natura
individa est composita, scilicet ex ma-
teria, & forma; vel quod idem est, com-
ponitur ex essentia, & materia, quae est
principium indiuiduationis, vt supra
declaratum est. Et quoniam materia,
quae est principium indiuiduationis, po-
stulat necessario quasdam dispositiones
in quantitate signata à quibus pendet
natura, ideo hypostasis naturae, ex il-
lis quoque accidentibus dicitur hypo-
stasis composita vt pertinentibus ad na-
turam indiuiduam. Posthac verò ad-
huc componitur hypostasis ex ipsa na-
tura indiuidua, & proprietate addita;
& vltima compositio est ex natura, &
existentia; dispositiones verò non per-
tinent ad compositionem hypostasis, nisi
posita prius existentia hypostasis à qua
pendent.

At verò in natura separata à mate-
ria, & corpore, longè minor est compo-
sio, tam quia hypostasis non pendet

A à dispositionibus materiae, quare nulla
accidentia pertinet ad compositionem
hypostasis separatae, scilicet ad conser-
uandum indiuiduum, ratione disposi-
tionis materiae, cum sint à materia se-
paratae. Deinde tota natura est forma
simplex, quia hypostasis angelica non
habet naturam compositam, neque ip-
sa componitur ex partibus naturae.
Componitur tamen ex natura, & pro-
prietate, & ex natura, & existentia; hæc
enim pertinent ad rationem indiuidui.

Quod autem hypostasis angelica com-
ponatur ex natura, & existentia sæpius
afirmat Sanctus Thomas, quoniam
existentia est extra naturam creatam.
Quod verò componatur ex natura, &
proprietate hypostatica nusquam legi
apud Sanctum Doctorem. Hæc enim
disputatio, vt potè difficillima, cum eius
temporibus non esset agitata; non tra-
ctauit S. Thomas ipsam questionem,
sed veritatem indicauit; quòd scilicet
addantur naturae proprietates, vt supra
tractatum est.

Illud ergo hoc loco tractandum est,
vtrum eadem sit compositio suppositi
angelici ex natura, & proprietate, quam

C intelligimus in suppositis naturae cor-
porae? Ex dictis autem liquet hoc dis-
crimen esse, quòd natura corporea pen-
det à supposito, cum non subsistat per
se sicut in supposito: natura autem an-
gelica non pendet hoc modo à suo sup-
posito. Et aliud est discrimen cum isto
coniunctum, quòd natura corporea non
subsistit, ita vt sit id quod est: natura
autem angelica ita subsistit per se, vt
sit id quod est. Sed hæc non videntur
pertinere ad compositionem, vt sup-
positum corporeum secundum quod
componitur ex natura, & proprietate
sit magis compositum, quam angeli-
cum.

D Dicendum tamen est etiam quoad
hoc magis esse compositum corporeum,
quam angelicum suppositum. Aduer-
tendum est enim quòd vbi est maior de-
pendentia, & causalitas, est maior siue
crassior compositio, vt cum ex duabus
partibus substantialibus, vel integran-
tibus componitur totum. Et ita suppo-
situm corporeum, dum componitur ex
proprietate, & natura, licet propriè non
sint partes eius, vtrumque tamen pen-
det à supposito etiam quoad hoc quòd
neutrum

In hypostasi
creata nature
incorporee no
est 2. compositio

Nec etiam 1.
compositio.

3. & 4. com-
positio maximè

Quoad 4. pro-
batur ex
S. Thom.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Quoad 3. in-
dicatur tantum
ab eodem.

Vnde utrūq; distinguitur à supposito; at ubi maior distinctio, maior est compositio, & causalitas.

Pro concl. 1. Probatio. In supposito angelico natura non pēdet à supposito ad hoc ut subsistat.

2. Probatio. Nec distinguitur à supposito, quatenus est subsistens, nisi sola ratione.

Ratio.

S. Thomas

mēs in hęc re. Suppositum angelicum est ipsa natura subsistens, addita proprietate.

In hoc imitatur divinū suppositum.

Discrimen. Subsistens in Deo nō est idē quod suppositum quoad numerum; nam vnum est esse tale subsistēs, tria personalia.

Dux probationes minoris compositionis in supposito angel. quā in corporeo.

Probatio realis compositionis in eodem, quia natura, & proprietates ad dita distinguuntur, ex quibus componitur, imō & causatur, iuxta c. 30. p. 1. n. 2.

neutrum subsistit, sed est utrumque in subsistente supposito. Et præterea etiam utrumque distinguitur à supposito, quia neque natura est suppositum, neque proprietates: ubi verò est maior distinctio est maior compositio, & causalitas. In supposito verò angelico considerandum est naturam esse per se subsistentem: quare ordine naturæ dum creatur, prius creatur natura subsistens; deinde naturæ subsistenti additur proprietates; tunc tertio additur illi existentia: natura ergo cum subsistat per se, non pendet à supposito ad hoc, ut subsistat. Præterea neque distinguitur à supposito, quatenus subsistens est; natura enim & suppositum est idē subsistēs, quia proprietates hypostaticæ additur subsistenti; & hæc est vera propositio, Natura angelica est ipsum suppositum; scilicet, quia est idem subsistens; & ideo id quod est natura est suppositum, aliās essent duo subsistentia re ipsa distincta, scilicet natura, & suppositum, suas habentia operationes, quod est impossibile. Et quoad hoc S. Thomas altissimè perscrutatus suppositum angelicum, dixit illud non distingui à natura; quia suppositum est ipsa natura subsistens, addita proprietate: qua in re imitatur suppositum divinum, quod est ipsa natura subsistens addita proprietate; sed quia adduntur proprietates tres, & natura est vnum subsistens, ideo in Deo subsistens non est idem quod suppositum quoad numerum. Est enim vnum subsistens essentialē, & tria personalia subsistentia, ut postea declarabimus. Itaque dum conferimus suppositum angelicum quatenus subsistens est cum ipsa natura, non distinguitur ab illa, nisi sola ratione. Quare ob has duas causas est minor compositio; tum quia natura ut subsistat, non pendet à supposito cum per se ipsam subsistat: tum verò quia quoad hoc non distinguitur à supposito. Sed tamen quia proprietates est distincta à natura, ipsam suppositum angelicum comparatum cum natura, & proprietate ex quibus componitur, est compositum reali compositione, ut potè ex rebus distinctis, scilicet ex natura, & proprietate; imò est causatum ex istis, omne enim compositum creatum componitur secundum causam realem, & per causam efficientem, & est causatum.

A At confectarium est, quòd infinito intervallo distat perfectio suppositi, & naturæ angelicæ, à suppositi, & naturæ divinæ excellentia; non solum quia angelicum est compositum reali compositione, ut diximus; sed quia natura angelica, etsi non pendeat à supposito quoad subsistendum, tamen pendet ab illo quoad esse, quæ est maxima perfectio: natura enim prius terminatur personalitate, quàm existat; & ratio est, quia est natura imperfecta, quæ est necesse prius compleatur sua personalitate, quàm existat: & ita non adeò perfectè subsistit. At verò divina natura ut antecedit supposita ordine rationis, iam existit; quare nihil perfectionis advenit naturæ divinæ per suppositi proprietatem: naturæ verò angelicæ per hypostaticam proprietatem advenit incomunicabilitas, quæ in rebus creatis est perfectio addita; & advenit præterea existentia.

B

C

D

E

PARS SECUNDA.

Persona divina non reali compositione, sed per intellectum constituitur ex natura, & proprietate.

Q Vòd persona divina non sit composita reali compositione ostendimus libr. 1. comprobantes naturam divinam esse expertem cuiuscunque compositionis realis. Idem etiam demonstratur ex illo asserto, quod libr. 3. multis firmanimus, relationem divinam non esse distinctam re ipsa ab essentia. Cum ergo compositio constet rebus aliquatè distinctis, nam ex vno & eodem nulla compositio realis fingi potest, compositio enim est multorum in vnum concretio; in persona autè divina nihil sit nisi essentia, & hypostatica proprietates, quæ est relatio, ut dicemus: essentia verò & relatio sint omninò res eadem; euidenter concluditur nullam esse reale compositionem attribuendam divinæ personæ. Aureol. tamen apud Capreol. in 1. d. 26. arbitratur hypostaticam proprietatem distingui re ipsa à supposito divino; quia paternitas, verbi gratia, quæ est proprietates suppositi, quod Patrem appellamus, se tota distinguitur à Filio; Patrem autem

5. Consect. Deus in natura, & supposito infinite perfectior angelo

Natura angelica pender à supposito quoad esse.

Personalitate terminat, prius quàm existat, quia est imperfecta.

Advenit ei personalitatem incomunicabilitatem, quæ in creatis est perfectio addita, & insuper existentia.

1. Concl. Persona divina non est composita reali compositione.

Ostenditur ex libr. 1. c. 43. p. 1. Item ex libr. 3. c. 26. & 27.

Compositio est multorum in vnum concretio.

Adversantiū 1. sententia Aureol. quòd proprietates distinguuntur re ipsa à supposito divino.

Confectar, op
positum con-
clusioni.

3.

Ad fund.

Distinctio ra-
tionis sufficit
vt Paternitas
se tota, Pater
verò nò se to-
to distingua-
tur à Filio, sc.
tota ratione
formali signi-
ficata per no-
men.

Ratio.

Si Paternitas
tota significet
omnem rem,
quæ est Pater-
nitas quasi idé-
ticè, patet non
distingui reip-
sa à Patre.

De hoc alibi.

4.

5.

2. Sent.

Rad. cõtr. 24
Quòd proprie-
tates ex natu-
ra rei distingu-
untur ab essen-
tia, & quòd p-
sonæ ex ijs sũt
re ipsa consti-
tute, non cõ-
positæ.

Scot.

Vlt dicti im-
probatio 1.

Obijcitur
fund. dicti, sc.
compositũ nò
esse, nisi ex po-
tent. & actu.

Respon.

1. Instantia
De composito
ex natura, &
proprietate cre-
ata.

2. de composito

autem non se toto distinguitur, quia na-
turâ est idem cum Filio; ergo paternitas
à Patre re ipsa distinguitur; data autem
reali distinctione consequitur, vt sit ibi
compositio ex distinctis coeuntibus in
vnum.

Respondendum tamen est distinctio-
nem rationis satis esse, vt paternitas se
tota distinguatur à Filio, scilicet tota ra-
tione formali, quam nomen significat;
suppositum verò quod est Pater, non di-
stinguatur se toto, scilicet tota ratione
formali significata per nomen; quia Pa-
ternitas significat solam proprietatem
hypostaticam; Pater verò vt est nomen
suppositi, significat proprietatem, & na-
turam, quod cum Præpositiuo tractabi-
mus. Quòd si Paternitas tota significet
rem omnem, quæ est paternitas, quasi in
sensu identico, idem dicendum erit de
Paternitate, & persona Patris; quare
nullum fit argumentum, vt paternitas
re ipsa distinguatur à Patre: hæc autem
quæstio alium locum habet.

Est igitur diuinæ personæ non realis
compositio, sed solius rationis, quæ me-
lius dicitur à Theologis constitutio, vt
statim disputabimus.

Sed quidam commentatores Scoti
Theologis obmurmurant, & vniuersæ
scholæ detrectant, quòd personæ diuinæ
sola compositione rationis constituentur.
Et de hac ipsa re faciunt longissimas
disputationes; arbitrantur enim perti-
nacissimè proprietates actu, & ex na-
tura rei distingui ab essentia diuina; &
personas esse re ipsa constitutas ex pro-
prietate, & natura, non tamen composi-
tas: quæ fuit opinio Scoti distinct. 28.
q. vltima, & quod lib. 4. ad finem.

At verò ab hoc vltimo faciamus ini-
tium; videntur enim propriam vocem
ignorare qui negant esse compositum
id quod est ex pluribus re ipsa distin-
ctis constitutum: compositum esse aiunt
quod est ex potentia, & actu concre-
tum; proprietatem verò hypostaticam
non esse actum, sed terminum naturæ.
Atqui Philosophi suppositum creatum
ex natura, & proprietate compositum
dicimus: quid ergo prohibet dicere di-
uinum suppositum, siue personam ex
eisdem compositam, non vt ex poten-
tia, & actu, sed vt ex natura, & termino
naturæ? Aliud quoque compositum ag-
noscit Philosophia non ex potentia, &

A actu; sed ex partibus integrantibus.
Fingamus igitur, si libet, compositum
tertium. Sed nulla ratione effugient,
vt id quod est ex pluribus rebus distin-
ctis constitutum, non sit compositum.
Personam aiunt constitutam, non com-
positam. Quid autem est constitutum,
quid compositum? quid significant no-
mina hæc? Certè constitutum significat
collocatũ, aut firmatum; & compositum
à componendo dicitur, quod est simul
positum, quasi ex pluribus positis simul
conflatum, & concretum: quicquid ergo
est vnum ex pluribus simul positis ac-
crescens, compositum dicimus; at verò
B quia statuere significat actum mentis,
siue propositum animi, dicitur persona
diuina constituta quasi composita sola
animi contemplatione. Quòd si perso-
na diuina extra intellectum est ex plu-
ribus constituta; quid tandem significat
in re ipsa ista constitutio, nisi vnitatem
quandam plurium rerum coeuntium in
vnam rem ita vt sit res vna coagmẽtata
ex pluribus, quod compositũ dicimus?
Et hæc concedere nullus è numero fide-
lium ausus erit.

Illam verò distinctionem ex natura
rei inter attributa, & inter relationem,
& essentiam, quam dicunt non identi-
tatem formalem, quam prauè tueantur,
& lib. 1. & 3. satis superque common-
strauimus: neque crediderim Scotum
id existimasse, vt lib. 1. notatum est. Sed
quicquid sit de auctore opinionis, si quis
ponat in rebus istis diuinis non identi-
tatem extra intellectum, ita vt in re ip-
sa sit, quocumque nomine dicatur, non
identitas; asseratque non esse idem at-
tributa inter se, aut non esse idem rela-
tionem, & essentiam, non concordat cũ
fidei dogmatibus; neque est audiendus
C in scholis: audendum enim est pro veri-
tate, & fide constantè loqui: id enim
quod extra intellectum non est idem, re
ipsa distinctum est: nò faciunt fucum in
nomine isto non identitatis. Quod enim
idem non est, distinctum est, & quod ex-
tra intellectum est distinctum, in re ipsa
est distinctum. Res enim quæ non sunt
distinctæ, solus intellectus cogitando di-
stinguit; hoc est, cogitat vt distinctas.
Nihil est hinc medium: vel est res in in-
tellectu, vel extra intellectũ in se ipsa;
si extra intellectum distincta res est, ipsa
res distincta est, & non est res vna, sed
sunt

ex partibus in-
tegrantibus,

Improbatio 2.

Constitutum
significat col-
locatum, seu
firmatum.

Compositum
ex pluribus si-
mul positis cõ-
flatum.

Statuere sig-
nificat actum
mentis: & idẽ
persona dicit
cõstituta qua-
si cõposita mẽ-
tis decreto.

6.

1. dict. improbi-
ex lib. 1. c. 10.
p. 1. & c. 43. p. 1.
& lib. 3. c. 26.

Hæc dictum
non cõcordat
cum dogmati-
bus fidei.

Quod extra
intellectũ nò
est idem, re ip-
sa distinctum
est.

Res quæ non
sunt distinctæ
intellectus so-
lus cogitando
distinguit, id
est, cogitat, vt
distinctas.
Probatas.

sunt res plures magis, aut minus distantes, sed re ipsa distinctæ. Multitudinē enim rerum attribuere diuinæ essentiæ aut diuinæ personæ, contra fidem esse iudicamus.

Multitudo rerū in diuinis, cōtra fidem iudicatur.

8.

Obijeitur fund. dicti.

Respons. Persona cōstituitur sola ratione, qua sola distinguitur ab essentiā.

At verò tantum hoc pondus opinionis adeò improbatæ nititur leuissimo illorum argumento, quòd si relatio sola ratione distinguitur ab essentiā, tam relatio, quàm essentiā cōstituit personam, siquidem est res eadem: nos verò dicimus personam cōstitui sola mentis consideratione, qua consideratione relatio distinguitur ab essentiā, & constituit personam, vt postea explicabimus. Huic responsioni nihil obijeunt, sed succensent nobis quòd constitutionem diuinæ personæ dicamus esse non realem. Nos verò docemus id quod est perspicuum, constitutionem realem esse compositionem realem, & neutram esse rebus diuinis attribuendam.

9.

Non otiosum sed necessariū rem simplicissimam cōceptibus partiri. Ratio. Etiam in hac confid. latent hæreses.

Quòd verò tantam operam infumamus in constitutione diuinæ personæ explicanda, criminis non est. Ita enim nobis licet diuina contemplari non partitis rebus diuinis, in quibus est summa simplicitas; oppositū verò non philosophantis, sed hallucinantis est. Partitis autē cōceptibus modulo nostro re simplicissimam meditatur, scilicet diuinam naturam, aut diuinam personam; & hoc otiosum non est, sed necessarium: quia & in hac consideratione latent hæreses, & cum hæreticis suscipiantur concertationes. Sola ergo compositione rationis persona diuina constituta dicenda est.

10.

2. Concl. Persona diuina nō est cōstituta etiam rationis cōpos. Probatur 1. Probatur 2. Nō est in usu Ecclesiæ & Patrum, & non est facile nouandum nomen in rebus diuinis: tū quia compositum est ens ex pluribus concretum, quasi perfectum ex pluribus, quorum singula non sunt perfecta; qua certè significatione persona diuina non est composita etiam per intellectū; intellectus enim concipit naturam diuinā ante personam, vt quid omninō perfectum; non ergo persona componitur ex natura quasi ens perfectum ex imperfecto: imò nihil diuinum intellectus ve-

Sed neque etiam placet dicere diuinam personam compositione rationis constitutam, quia nomen ipsum compositionis videtur abhorreere à diuina perfectione; tum quia nomen compositionis inuidiosum est: tum quia non est in usu Ecclesiæ & Patrum, & non est facile nouandum nomen in rebus diuinis: tū quia compositum est ens ex pluribus concretum, quasi perfectum ex pluribus, quorum singula non sunt perfecta; qua certè significatione persona diuina non est composita etiam per intellectū; intellectus enim concipit naturam diuinā ante personam, vt quid omninō perfectum; non ergo persona componitur ex natura quasi ens perfectum ex imperfecto: imò nihil diuinum intellectus ve-

A rus concipit vt imperfectum, licet intelligat illud modo suo imperfecto; quare non verè intelliguntur natura diuina & proprietates, vt partes compositionis. Tum denique quia omnis compositio etiam rationis Metaphysica, vel Logica constat potētia, vel saltem quasi potētia passiuā & actū; genus enim est quasi potētia passiuā, & differentia vt actus: & sicut compositio realis constat potentia reali passiuā & actū, ita & compositio rationis. At verò natura diuina & proprietates non habent se, vt potentia & actus, vt statim ostendemus.

concipitur verè vt imperfectum, licet intellectus illud intelligat suo modo imperfecto.

Probatur 4. Omnis cōpositio etiā rationis constat pot. vel saltē quasi pot. passiuā, & actū.

C Sunt qui dicāt naturam diuinam esse quasi potētiam passiuam, cuius actus sit proprietates relatiua, & ita compositionem realem imitari compositionē diuinæ personæ, quæ est rationis, vt probè confitentur. Sed hoc videtur nō obscure posse confutari; quod enim est imperfectum non est attribuendum Deo, imò omni studio tollendum; cum ergo potentia passiuā sit quid imperfectum, & maximè repugnās actui puro, qui est verus Deus; sicut re ipsa non inuenitur in Deo, ita neque per intellectum est illi tribuenda. Aduertendum est autem quòd si quis diceret potētiam passiuam esse verè in Deo, etsi illam non distingueret à suo actū, temerè impingeret in errorem; est enim Deus actus purus in quo nulla est potentia passiuā, etiam nostro modo intelligendi. Itaque res significata per istud nomen, nō est in Deo, est ergo in solo intellectu, si ita placet. In intellectu verò si est res cognita, est falsus intellectus, quia cognoscit id quod non est in re, & non adæquatur rei. Si verò est solus modus intelligendi, quia essentiam intelligimus per modum potētiae passiuæ, & proprietatem per modum formæ: hoc etiam falsum esse conuincimus; quoniam intelligere res diuinas per modum concreti, aut abstracti, necessarium est ipso modo intelligendi à natura nobis insito, quo etiam vtimur nominibus concretis & abstractis; sed intelligere per modum potētiae passiuæ non est necessarium: ex ipso intelligendi modo à natura insito; neque enim est modus iste intelligentis, sed est modus rei intellectæ; vt naturam generis intelligimus per modū potētiae passiuæ, meditati in ipsa natura quasi passiuam potētiam receptive differē-

Respons.

Confutatur.

Pot. passiuā est quid imperfectum, & repugnans actui puro; quare nec per intellectū in Deo inuenitur.

Aduertendum quòd oppositū est error.

Pot. passiuā in tra Deū, nec in intellectu est, vt res cognita aliās intellectu est falsus. Nec vt solus modus intellig. Ostenditur hoc.

Intelligere diuina per modū cōcreti, vel abstracti est necessariū modo nostro naturali intelligendi; sed nō intelligere per modū pot. passiuæ.

Ratio. Modus iste posterior nō est intelligentis, sed rei intellectæ. Exemplum.

Talis modus rei intellecta, non est congruus perfectioni diuina.

12.

Probatur 5. Natura diuina nec nostrum modo intelligi potest per proprietatem, seu relationem, quia etiam ea ad hanc non est relatum.

Responsio.

Refutatur ex c. 18 p. 3. n. 6. & 10. & c. 26. p. 3. n. 7.

Relatio diuina non est forma naturae, sed forma, seu potest actus suppositi. Ostenditur ex lib. 3 c. 31. p. 1. n. 1. & lib. 4 c. 18. & 26. cit.

Et si natura diuina esset quasi potest passiuam attributorum, talis non esset respectu proprietatis relatiuae.

Ratio.

Nec attributorum est passiuam potentia.

Ratio 1.

Ratio 2. Nulla passiuam potest includit essentialiter actum in sua formali ratione.

Diuina essentia dicitur subiectum attributorum, seu praedicationis, siue attributionis.

23.

tiarum. Hic autem modus rei intellecta congruus non est perfectioni excellentiaeque diuinae naturae; ergo non ita fas est contemplari diuinam naturam per modum passiuam potentiae.

Sed probatur hoc eleganti argumento: nam natura diuina non perficitur etiam nostro modo intelligendi per proprietatem, quia nihil ab illa expectat, natura enim addita relatione non est relatum, sed id quod refertur est persona; ergo nullo modo se habet ad proprietatem, ut subiectum ad formam. Dices forte, accidere naturam Petri non esse id quod est relatum, & tamen relatione perfici. Obiectio tamen nulla est, quoniam natura Petri ideo non est subiectum filiationis, quia non est subsistens, sed est quasi forma subsistentis; alia autem accidentia informant naturam ut subiectum, quatenus natura est forma suppositi, & ita insunt supposito per naturam. At uero relatio diuina aduenit naturae subsistenti, & tamen non conuenit naturae subsistenti, quia non est forma naturae, sed forma vel potius actus personae siue suppositi: ergo natura ipso modo intelligendi non habet vicem subiecti, cuius relatio, vel proprietate sit forma. Et ideo supra investigauimus quomodo relatio coniungeretur cum natura, siquidem non est forma eius. Itaque et si dicendum esset naturam diuinam esse quasi passiuam potentiam attributorum, quia illis quasi perficitur: nullo tamen modo est passiuam potentia proprietatis relatiuae, quia neque illa perficitur neque informatur. Sed neque natura est attributorum passiuam potentia, ita ut ex natura & attributis sit compositio rationis; tum quia potentia passiuam, neque nostro modo intelligendi ponenda est in Deo; tum uel maxime quia nulla passiuam potentia includit essentialiter actum in sua ratione formali, esset enim in potentia, & actu secundum idem, quod fingi non potest: cum ergo diuina essentia in sua ratione formali contineat attributa, nostro etiam intelligendi modo cogitari non potest ut passiuam potentia. Dicitur tamen subiectum attributorum, quia est subiectum praedicationis, siue etiam attributionis, quia omnia illi attribuuntur.

At uero neque suppositum est poten-

tia passiuam quasi receptrix proprietatis aut naturae, ut S. Thom. saepius admonet, sed potius est ex illis constitutum. Verum est quod in compositione reali quia partes sunt in toto continente, quaedam est potentia passiuam ipsa capacitas, siue continentia; improprie tamen, quia dicendum erit naturam compositam capere materiam quae est pura potentia passiuam, & pura potentia passiuam non potest esse in alia potentia passiuam cuius nullo modo materia est actus: sed haec quoque non quadrat diuinae personae. Quamobrem cum compositio rationis sit secundum actum, & potentiam passiuam, nullo modo est personae diuinae ascribenda.

Recte tamen possumus dicere quod persona diuina constituitur ex natura, & proprietate. Probatur, quoniam hic est modus loquendi consuetus Theologorum, qui de constitutione personae sese differunt: tum etiam, quia constituere significat actum mentis. Quia ergo in Patre consideramus naturam, & proprietatem ut ea quae Pater habet; id quod in cogitatione constituimus, ut habens paternitatem & naturam est ipse Pater: est ergo Pater quoddam constitutum rationis, quod per intellectum constituitur ex eo quod habet naturam, & proprietatem; ergo ex utroque constituitur. Et confirmatur modus hic loquendi ex Concil. Florent. sess. 29. *Credimus personam ex diuina substantia, proprietateque constare*: quod autem dicitur constare, ex utroque sane constituitur; constat autem ex utroque non reali compositione, sed constituitur ex utroque modo intelligendi. Quod si quis hanc constitutionem personae appellauerit compositionem rationis, curandum non est. Nam quod additur, rationis, significat non esse realem compositionem. Neque Ioan. Capreol. d. 2. q. 3. art. 3. ad 2. id negat, ut quidam obijciunt. Sed negat ullam compositionem in ipsis diuinis rebus existentem, & intimam; sicut & distinctionem attributorum, aut essentiae & proprietatis, quae sit in natura ipsa rei, inficiatur: sed compositionem rationis, sicut & rationis distinctionem non negat.

Et sicut abstinemus a nomine compositionis, ut non dicamus personam compositam, ita & a nomine diuisionis fugien-

Suppositum non est potest passiuam proprietatis aut naturae, ex

S. Thom., sed ex illis constitutum.

Continetia partium a toto improprie dicitur potest passiuam.

Probatur.

Neque ista quadrat personae diuinae.

14. 3. Concl.

Persona diuina dici potest constituta ex natura & proprietate.

Probatur 1. ex uero loquendi

Probatur 2. ex n. 6.

Confirm. ex Concil. Flor.

Non est improbabile hanc constitutionem appellari posse compositionem rationis.

Ratio.

Capreol. id non negat.

In diuina natura non est diuisionis.

quia separatio
nem indicat.
distinctio ve-
ro, solam mul-
titudinem.

Tertull.

Natura & pro-
prietas coniu-
gantur solum
secundum deti-
tate, neutra ut
potentia, utraq;
ut actus perso-
nae constitues
diversimodè.

16.

Pro declarat.
Aduert. 1.
Attributum
significat rela-
tionem ratio-
nis, supponit
pro re divina.
Sic nomina
constitutum, co-
stituens.

17.

Illatum.
Constitutio
est rationis,
et si constitue-
tia sint res di-
uinae.

Ratio.
In constitu-
tione reali co-
stituens est di-
stinctum ex
natura rei à
constituto.

Præposit.
Gregor.

18.

Aduert. 2.

fugiendum est, ut potius dicamus per-
sonas diuinas distinctas, quam diuisas;
diuisio enim separationem significat, di-
stinctio multitudinem solam indicat. re-
rum quarum vna non est alia, & ita do-
cet loquendum esse. Tertullianus con-
tra Praxeam pag. 146. *... p. 146*
Iam verò illud perspicuum est ex di-
ctis, quòd in ista compositione personæ
natura, & proprietates coniunguntur so-
lùm secundum identitatem, ut lib. 3. do-
cuimus, & non ut actus & potentia; sed
vtraque ut actus personæ: non ut actus
potentiæ passiuæ, quia persona siue hy-
postasis non est passiuæ potentia; sed
vtraque est actus constituens; natura cõ-
stituit secundum essentiam, proprietates
secundum rationem incommunicabilis
quod postea erit declarandum.

Denique: aduertendum est quòd sicut
forma significata per hoc nomen, attri-
butum, scilicet ipsa attributio, non est
res, sed sola relatio rationis; id autem
pro quo nomen supponitur est res diui-
na; ita forma significata per hoc nomen,
constitutum, aut constituens, sc. consti-
tutio, est sola relatio rationis intelligen-
tis sic vel sic; id autem pro quo quoduis
nomen ex istis supponitur, est res diui-
na; quia constitutum est persona diuina;
constituens essentialiter est natura, con-
stituens incommunicabiliter est perso-
nalis proprietates.

Quare ea constitutio non est dicenda
realis. Nam etsi sint veræ & diuinæ res,
quæ constituunt essentiam, puta essentia
& relatio; tamen constitutio est ratio-
nis; quia persona non est vnum ex plu-
ribus re ipsa constans, sed ex pluribus
ratione distinctis cognita ut vnum; &
in constitutione reali principium con-
stituens, est reale principium distinctum
ex natura rei ab ipso constituto; essentia
verò non est principium reale personæ,
neque relatio, sed solo ordine cognitio-
nis est principium, quatenus ex duobus so-
la ratione distinctis contemplatur vnum
quasi constitutum: non est ergo realis,
constitutio, sed rationis. Quare si de
constitutione reali loqueretur Præposi-
tius, & Gregorius, confitemur eam nõ
inueniri in diuinis, neque ibi esse perso-
nam, & proprietatem ex natura rei di-
stinctam; sed ipsam proprietatem esse
personam.

Ad finem istius capituli considerandum

A est, quòd diuina persona constituitur ex
natura & proprietate; nomine autem
natura intelligimus omnia attributa,
quæ in natura diuina essentialiter conti-
nentur. Hoc enim loco noua quædam
opinio improbanda nobis est asseren-
tium in constitutione diuinarum perso-
narum non includi in essentia, siue na-
tura proprietate contracta omnia attri-
buta. Aiunt enim relationem Patris, &
Filij, fundari in operatione intelligibi-
li quæ antecedit voluntatem; quare cum
ipsæ relationes cõstituant has duas per-
sonas; ante ipsam voluntatem, & opera-
tionem voluntatis intelliguntur consti-
tute. Et ita in illa prioritate intelligen-
tiæ, quæ primò intelliguntur constitute
ex essentia & relatione, nomine essentiæ
non continetur voluntas, sed solus in-
tellectus; quare neque cætera attributa
quæ voluntatem exornant possunt in il-
la constitutione comprehendi. Nos ve-
rò miramur summopere, quàm facile
viri Theologi portentosa opinionum in
rebus grauissimis excogitent. Nam cõ-
quòd aiunt ita intelligi nostro modo in-
telligendi, arbitrantur se se longissime
ab omni periculo quicquid visum fuerit
dicturos; quasi verò nostro intelligendi
modo non suscipiantur grauissimæ que-
stiones de Trinitate in quibus, & defini-
tiones Conciliorum extant, & statuta
Patrum, ac Doctorum firmissima. Vi-
deant ergo quas personas constituant
vera cõstitutione, alias si vera non est,
falsa illorum est sententia; constituunt
personas solo intellectu præditas, non
voluntate; Patrem & Filium in ea prio-
ritate semideum intelligunt, scilicet
Deum non præditum vi appetente; in-
firmat Sanctorum placita, quòd Pater
volendo genuit; & quòd absurdissimū,
insipientissimumque est, consequitur,
personis constitutis aduenire mediam
essentiam, scilicet voluntatem cum at-
tributis consequentibus. Ab illis itaque
efflagitemus vnde Patri & Filio perso-
nis constitutis & existentibus, adueniat
voluntas, & aliæ perfectiones? Sanè qui-
dam auctores aiunt spirationem actiuam
simul cum essentia, & voluntate consti-
tuere quoddam indiuiduum, vnum scili-
cet spiratorem. Igitur Pater & Filius
habebunt ab spiratore voluntatem, quæ
non habent à propria constitutione;
quare procedent ab spiratore. Et Pater
habe-

Nomine natu-
ra constituen-
tis intelligim⁹
omnia attributa

Opposita scē
Improbatur 1.
ut lib. 2. c. 57.
num. 4.

Declaratur.
Ait quòd in
constitutione
Patris & Filij
intellectus &
eius attributa
cõtinetur, sed
non voluntas
aut eius attri-
buta.

Illius prædium

Expugnatur.
Nostro mo-
do intelligēd.
procedunt gra-
uissimæ quæst.
de Trinit. de-
creta Concil.
& Patrum.

Illius sent.
1. Confutatio.

Patrem & Fi-
lium in ea prio-
ritate semideum
intelligunt.

2. Cõfutatio
Sæctorum pla-
citu Patre vo-
lendo genuisse.

3. Cõfutatio
Iuxta eam adue-
niet personis
cõstitutis me-
dia essentia.

Confirmatur.
Respons.

Sic constitui
indiuiduum
de quo lib. 2.
cap. 38. n. 11.

Refellit 1.
Pater & Filius
procederēt ab
illo indiuiduo
sc. spiratore.

non enim
voluntas
in se
sola
est
sufficiens
ad
constituendum
personam

Refellitur 2.
Voluntatem
non acciperet
Filius per ge-
nerationem, sed
per identitatem
cum spiratore
contra

Conc. Florent.

4. Confutatio
ex libr. 2. cap.
63. num. 4.

Obiect. ex
Conc. Tol.

Respons.
Explicatur
Concilium.

In origine Fi-
lij non antecedit
voluntas in Pa-
tre, ut princi-
pium Filij, sed
ut contenta in
constitutione
Patris.

Exempl. siccitatis
in igne, ca-
deficiente.

20.
Relatio & na-
tura solatio-
ne distinguun-
tur, vt lib. 3. c.
26.
S. Thom.
Alber. Mag.
Henr. Gad.

habebit aliquid non à se ipso, siquidem non à sui constitutione; sed ab spiratore habebit illud, nempe voluntatem. Mōstra ista sunt opinionum, & quæ non sine crimine in scholas inuehatur. Præterea si Filius in sui constitutione, solum intellectum habet, sanè voluntatem non accipit per generationem, sed habet voluntatem per identitatem cum spiratore quem illi auctores cōstituunt, contra illud Concilii Florent. *Omnia quæ Patris sunt ipse Pater unigenito suo gignendo dedit, &c.* Dicendum igitur est cum S. Thom. terminum processio- nis diuinæ non esse potius intellectum, quàm voluntatem, sed omnia attributa simul in termino formali cōtineri, quod lib. 2. docuimus. Et ita essentia ex qua constituitur persona omnia attributa continet in suo conceptu in ipsa prioritate intelligentiæ, qua primò constitui- tur; constituitur enim persona diuina Deus verus intellectu & volun- tate, & omnibus perfectionibus exornatus. Quòd verò obijciunt ex Concilio Tol. 1. ideo Filij non produci à Patre per voluntatem, quia voluntas sapien- tiam non præuenit: ad rē non est, loqui- tur enim concilium, vt liquet, de origi- ne Filij, qui est sapientia genita, cuius originis voluntas non est principium, vt supra diximus; imò loquitur de volun- tate libera, quæ nullatenus antecedit sapi- entiam. Aliud ergo est dicere quòd in illa origine non antecedit voluntas, quæ non est principium originis, & aliud est affirmare, quòd in persona Patris con- stituta non antecedit voluntas ante ori- ginem nostro intelligendi modo; primū verum est, secundum absurdissimum, & incredibile: sicut verum est dicere, quòd in calefactione siccitas non antecedit, quia non concurrat ad illam; falsum au- tem est, quòd in igne non antecedit sic- citas ante ipsam calefactionem ab igne progressam.

Confirmatio.

QVòd hæc constitutio sit rationis si- que contemplationis nostræ dunta- xat, ex eo liquet quòd relatio, & natu- ra ex quibus illa constat sola ratione di- stinguuntur, vt lib. 3. docuimus: & hæc est sententia S. Thomæ d. 26. q. 2. art. 1. & Alber. Mag. d. 27. artic. 2. & Henr. Gandau. in summa art. 59. q. 4. & cum

A Ioannes Theologus in Concilio Florent. sess. 19. naturam sola ratione distingui à relatione affirmet, addit personam ex natura & proprietate constare, ita vt nihil sit ipsa persona nisi substantia & pro- prietas. Quam sententiam sequitur Ca- ietan. q. 40. art. 2. & Torres ibidem, & Ferrar. 4. contra gent. cap. 26. Itaque non est composita persona ex natura & proprietate, sed est ipsa natura & ipsa proprietate, quia hæc omnia sola ratio- ne distinguuntur. Et idcirco de se inui- cem prædicantur propter simplicitatē, vt lib. 1. diximus.

CAPVT XLIX.

In diuina persona necessario est intelli- genda proprietate constituens, & distinguens.

D E hac re videndus S. Thom. 1. p. q. 28. art. 2. q. 32. art. 2. & q. 40. art. 1. & in 1. d. 26. q. 1. art. 1. & d. 33. art. 2. Contra veritatem Orthodo- xam, quòd in persona diuina sit pro- prietas, qua ab alia persona distingua- tur, est primus error Gilberti Porretani qui ponebat relationes assistentes, quæ enim assistunt, aut circūstant, aut acci- dentariè saltem insunt; & ideo videtur negasse relationes esse in personis in- timas vt constituentes: quem errorem iam refutauimus ostendētes relationes diuinas non esse extra essentiā assisten- tes, sed esse ipsam essentiam. Et Porre- tanus quidem attendens relatiuam op- positionem & distinctionem, in id erra- tum lapsus est, vt eas cōstitueret extra essentiæ vnitatem.

Fuit verò secundus error Prepositiui, qui è contrariò considerans simplicita- tem diuinæ personæ, & quòd relatio nō est extra essentiam, aut extra personam, existimauit proprietatem non distingui ab essentia etiam nostro modo intelli- gendi: quare arguit nos quòd ponamus proprietates personarum, & negat pro- prietates esse in personis; & ipse expli- cabat proprietates personarum intransi- tiuè (vt aiunt grāmatici) hoc est, pro- prietates, quæ sunt personæ. Itaque as- ferebat personas distinctas diuinas se ipsis distingui, & nō proprietatibus per- sonalibus, eò quòd nihil sit persona etiā nostro modo intelligendi nisi ipsa pro- prietas

Ioan. Theol.
in Conc. Florent.
lib. 1. c. 23. p. 2.

Caietan.
Torres.
Ferrar.

Persona non
est composita ex
natura vt pro-
prietate, sed est
ipsa natura, &
proprietate, vt
lib. 1. c. 23. p. 2.

Videndus
S. Thom.

1. Error.
Gilber. Por.
se. diuinas re-
lationes esse
assistentes.

Refutatur,
lib. 1. c. 41. p. 1.
n. 2. & lib. 3. c.
26. n. 4.

Causa huius
erroris,

2. Error.
Prepositiui
Scil. relatio-
nes non esse di-
stinctas etiam
per rationem.
Declaratur.

Proprietates
sonarū expli-
cat intransiti-
uè, id est, pro-
prietat es que
sunt personæ.

Ait proprie loquendo personale proprium non esse in persona.

Greg. Arim. Altisiodor.

Hug. de S. V. ait esse sententia Nominal.

3. Pro conel.

1. Præmittendū. Ut aliquid sit in aliquo saltē secundū intellectū positivē, necessaria est distinctio

Sufficit modus significandi diversus quādo formate ipsa subsistit.

Exemplum. Hoc modo paternitas est in Patre.

Pater ex term.

Ad quest. non satis est hic modus significandi Ratio.

Ponitur proprietates in personis, ut eas distinguant.

2. Præmittendū.

Relationes sunt distinctæ ab essentia non re, sed rationibus formalibus. Probatur, ut lib. 3. c. 26. n. 4 & 5. c. 27. & 28

Coel. cōsect. Eodem modo sunt distinctæ ab ipsis personis & non solo modo significandi abstracto & concreto.

Prob. 1. euid.

prietas ; quare sicut nihil est in se ipso, nisi explicetur per negationem quia non est extra se ; ita proprie loquendo negabat personalem proprietatem esse in persona, quia potius est ipsa persona. Præpositivum verò sequitur Gregor. Arimin. in 1. d. 26. q. 1. Altisiodorensis credit valdè hanc opinionem esse probabilem, lib. 1. Summæ, cap. 5. q. 6. & Hugo de S. Victore, lib. de Sacramentis, 3. p. cap. 11. ait illam esse communē inter Nominales.

Hæc sententia erronea est in fide, ut in confirmatione ex Concilijs ostendimus : Est autem advertendum quod ut aliquid sit in aliquo saltē secundū modū intelligendi, nō negatione, sed positione siue positivē (ut aiunt) necessaria est aliqua distinctio ; sed tamen sufficit modus significandi diversus, quando forma se ipsa subsistit ; quo pacto Deitas est in Deo, cum Deus ac Deitas solo modo significandi distinguatur, & in re cognita nulla sit distinctio, quia ipsa natura est subsistens. Quod verò Paternitas hoc modo sit in Patre, saltē ex modo ipso significandi, evidens est ex ipsis terminis : Pater enim est qui Paternitatem habet, & in quo est Paternitas ; sicut Deus est qui Deitatem habet, & in quo est Deitas : sed hic modus loquendi, & significandi non facit satis questionem propositam ; ponimus enim proprietates in personis, ut eas distinguant ; cum enim personæ in essentia sint idē, necesse est præter essentiam esse in personis proprietates, ut in altero sint idem, in altero distinctæ, scilicet idem in essentia, & proprietatibus distinctæ. Subeunt ergo hoc loco omnia argumenta quibus probavimus relationē distingui ab essentia non re ipsa, sed rationibus formalibus siue suis definitionibus ; cum enim persona utrumque complectatur, scilicet essentiam, & relationem, quia verbi gratia, Pater est essentia, & est Pater ; & à conjugatis, quia est Pater habet Paternitatem, & quia est Deus habet Deitatem ; si Paternitas distinguitur à Deitate sua ratione formali, necesse est ut distinguatur etiam à persona, quæ paternitatem, & Deitatem simul continet ; non ergo distinguitur solo modo significandi abstracto & concreto, sed etiam rationibus formalibus. Et est argumentum hoc ita evidēs, ut quod totum sit majus suis par-

tibus ; persona enim complectitur duo, scilicet Paternitatem & Deitatem ; ergo est quid quasi totum distinctum ab alterutra parte, quia neque tota persona est Paternitas, neque tota Deitas, si conceptū personæ dividamus, sed est simul Paternitas, & Deitas. Cum ergo Paternitas sit in persona Patris, & non sit totum quod significatur nomine personæ, significatur enim etiam natura ; necesse est ut Paternitas sit in persona, tanquam quid ratione formali ab illa distinctum. Et satis est ad hoc percipiendum, quod

habeat quis propriam nomen istorū intelligentiam ; est enim ex terminis notum, ut aiunt, alia enim intelligentia siue conceptū intelligimus Deitatem, & alio paternitatem, & alio personam. Deinde probatur evidētissimo argumēto, quod coram est, quoniam personæ sunt idem in essentia, & sunt res distinctæ ; ergo essentia non distinguit illas, cum essentia sit una ; neque verò se ipsis distinguuntur, quia si nihil est in illis nisi essentia, essentia nō distinguit illas, siquidem est una ; ergo omnino necesse est, quod ali-

quid sit in illis præter essentiam, quo distinguantur. Quod si respondeas relationes distinguere personas, quia sunt ipsæ personæ. Contra instat argumentum : neque enim negari potest, quod paternitas sit in Patre saltē eo modo significandi quo Deitas est in Deo ; nam Pater paternitate est Pater, sicut Deus Deitate est Deus ; ergo paternitas quæ est in Patre distinguit illum à Filio, ut manifestè probatum est ; neque oportet in re clara cunctari. S. Thom. 1. p. q. 30. art. 2. propter duo ait ponendas esse proprietates diuinas ; tum ut per eas distinguamus personas, quod argumentū habemus pro sequenti sumus ; tum ut in Patre intelligam⁹ duas relationes, quibus referatur ad duo relata specie distincta, scilicet ad Filiū, & Sp. Sanctū ; quia una relatione ad duo relata specie distincta referri non potest, ut lib. 3. tractavimus.

Quod autem Gregorius ibidem ait personam distingui per essentiam, non tamen essentialiter : absurdissimum est, & contra Conciliorum definitiones, quibus scilicet proprietatibus distingui. Quid autem absurdius dictum, quàm ut per id distinguatur persona, in quo secundum fidem Catholicam non distinguitur ? Cum ergo in essentia non distingu-

Neq; tota persona est paternitas, neque tota Deitas, sed utraq; simul. Paternitas nō est totū quod nomine personæ significatur

Alio conceptu Deitas, alio paternitas, alio persona intelligitur.

Prob. 2. euid. Essentia nō distinguit personas, neq; illæ se ipsis distinguuntur, si nihil est in illis nisi essentia. Ratio.

1. Responso consona ad Præpos. Refellitur ex 1. præmit. & probationibus

Ex S. Thom. proprietatum 1. necessitas est ad distinguendum personas. 2. est ad intelligendū in Patre duas relationes ad duo relata specie distincta iuxta tradita lib. 3. cap. 34. p. 2. num. 2.

4. 2. Responso Gregor. se. quod distinguatur per personam p̄ essentia. Reprobatur. Est contra definitiones Cōc. Nō possunt per id distinguari in quo nō distinguuntur 1.

tingu-

stinguantur, intelligi non potest, quod distinguatur per illam; præpositio enim, per, significat causam distinguendi.

Sed tamen Francis. Ferrar 4. contra gent. cap. 26. quem sequitur Bartholomæus Torres q. 40. art. 2. & 4. opinatur personam Patris, constitui & distinguere per paternitatem, ita tamen ut paternitas sit tota forma constituens: quia sicut humanitas est tota forma hominis, & ideo vocatur forma totius intransitive, hoc est, tota forma, quasi forma, quæ non est pars, sed tota natura: ita, cum relatio sit ipsa diuina essentia, & essentia contineatur in conceptu relationis (ut ipsi opinantur) paternitas in suo conceptu includens essentiam, est tota forma personæ Patris. Et hoc quidem pugnat cum ea doctrina, quam tradidimus: cap. præcedente, quod personæ sit constituta ex proprietate & natura, siquidē sola proprietate creditur constitui, & in proprietate natura includi. Alijs verò hæc opinio videtur non dissimilis errori Præpositiui, qui proprietatem non distinguebat à persona; quoniam iuxta istā opinionem paternitas ista distinguitur à Patre, sicut Deitas à Deo, quæ distinctio est solum in modo significandi. Ab hac tamen iniuria æquum est Doctores clarissimos vindicare, qui multa disputant de constitutione personarum per proprietates quas Præpositiuus negabat. Aiunt etiam proprietates esse in personis, & distinguere re illas; quia cum distinguant naturam à proprietate, quamuis in proprietate putent contineri naturam; docent tamen naturam nudam esse communē, proprietatem verò etiā includentem naturam esse distinctam; & personas distinguere proprietatibus quas habent; quia ipsæ personæ habent naturam, & habent proprietatem includentem naturam; ergo in natura sunt idem, & proprietatibus distinctæ, quod non explicauit Præpositiuus, neque Gregorius.

Ista tamen opinio non est verosimilis; tum quia relatio quæ est proprietas non includit naturam in suo conceptu, ut lib. 3. commonstrauimus: tñm quia congruum est rationi, ut personam diuinam intelligamus constitutam ex natura & proprietate, ut capit. antecedente probatum est: tum maxime, quia sola proprietas distinguit naturam; proba-

tur euidenter, quia id solum quod non communicatur, distinguit; sed sola relatio siue proprietas non communicatur; ergo sola distinguit; quod autem distinguit, etiam constituit, nam forma ex eo facit distinctum, quia facit hoc; ergo cū proprietas sit forma dans esse hoc, & distinguit personam, aliquo modo distinguit; imò constituit ut vltimum, quæ est ratio propria personæ, ut sit vltimum subsistens. Probatue etiam, quia Deitas est præcipua forma personæ, quæ dat esse diuinum; ergo Deitas constituit etiā personam non ut contenta in relatione, sed per se separata proprio suo conceptu. Et confirmatur, quia forma totius apud Philosophos est essentia, quia dat esse; proprietas verò diuina non dat esse; sed facit proprium personæ ipsum esse essentia. Et hæc est communis opinio, quæ per ea quæ dicenda sunt erit illustrior; proprietas enim constituit relatione subsistens, non quatenus essentia est, sed quatenus forma hypostatica.

Aduertendum est autē quod ista proprietas constituens, aut distinguens personam, non distinguit naturam, sed personam. Nam distinctio facit multitudinem; natura autem diuina manet in sua vnitatem: sed Patres nonnunquam minus curando cōsuetudinē Philosophicæ loquutionis, aiunt naturam diuidi, siue distinguere in personis, quatenus singularum sit propria; non tamen quod sint plures naturæ. Vnde Metrophanes apud Genebrardum contra Schegkium fol. 151. in quodam hymno Deitatem diuiduam, & indiuiduam vocat; diuiduā, quia sit propria indiuiduorum distinctorum; indiuiduam, quia in se ipsa manet indiuisa: Sicut Damascenus incommunicabilem, & communicabilem ait; cōmunicabilem per generationem & processione; incommunicabilem secundum numerum naturæ, quia est eadem numero in producente & producto. Propriè tamen loquēdo est communicabilis natura diuina, & est indiuidua; quia communicari potest, diuidi non potest.

Aliqui adhuc religione quadam tanguntur, ut non concedant naturam diuinam per hypostaticam proprietatem fieri propriam illius personæ, cuius est proprietas; verbi gratia, per paternitatem fieri propriam Patris. Et quidem si proprium dicatur, quod est vnius duntaxat

Solum quod non comunicatur, se. proprietas, distinguit

Forma ex eo facit distinctū, quia facit hoc, seu constituit,

Improbatur Deitas est præcipua forma personæ, quæ dat esse diuinum, Confirm.

Forma totius est essentia quæ dat esse, proprietas nõ dat esse sed esse essentia facit propriam personæ, ut 18. p. 2. n. 1. & 7.

Aduertend.

Proprietas nõ distinguit naturam, sed personam.

Distinctio facit multitudinem.

Explicatur Patres.

Metrophanes apud Genebrardum Deitas, diuidua, quia sit propria indiuiduorum distinctorum; indiuidua, quia in se ipsa manet indiuisa.

Sic apud S. Damasc.

Deitas comunicabilis, & incommunicabilis. Propriè, est comunicabilis & indiuidua.

2. Additio.

Rad. cōt. 2. Quod natura diuina non sit propria personæ per proprietatem.

Improbatur

5. Ad cōclusionē 1. additio.

Ferrar. Torres.

Quod paternitas sit tota forma constituens & distinguens personam Patris. Declaratur exemplo humanitatis.

Item lib. 3. c. 28. num. 4.

Pugnat cum 3. cōcl. cap. 28. p. 2. n. 14.

A quibusdam videtur nõ dissimil. 2. errori

Vēdicatur ab hac iniuria, ostendendo dissimilitudines.

6. Improbatur 1. ex lib. 3. c. 28. num. 5.

Improbatur 2. ex cap. 28. p. 2. num. 14.

Improbatur 3.